¼ amžiaus atstovaujant

1991–2016 m. Lietuvos studentų sąjungos istorija

¼ amžiaus atstovaujant

1991–2016 m. Lietuvos studentų sąjungos istorija

1951 m. Jungtinėse Amerikos valstijose įsteigtos Lietuvos studentų sąjungos susitikimas. Lietuvių studentų sąjunga JAV lietuvių bendruomenėje bei įvairiose įstaigose bei tarptautinėse organizacijose atstovavo JAV studijuojantiems lietuviams ir lietuvių kilmės studentams. Sąjunga organizavo bendrą studentų veiklą lietuvybei palaikyti.

Leidinį „1/4 amžiaus atstovaujant. 1991-2016 m. Lietuvos studentų sąjungos istorija“ išleido Lietuvos studentų sąjunga.

Parengė: Liucija Sabulytė, Lina Kančytė

1989-2000 m. istorinį tyrimą atliko: Mantas Simanavičius

Maketavo: Justinas Gužas

Leidinys parengtas naudojant Vilniaus universiteto laikraščio „Universitas Vilnensis“, Kauno studentų laikraščio „Savas“, Lietuvos studentų sąjungos archyvų, Lietuvos studentų sąjungos 15 metų metraščio ir filmo medžiagą.

Leidinio iliustracijos: Vilniaus universiteto laikraštis „Universitas Vilnensis“, Kauno studentų laikraštis „Savas“, Lietuvos studentų sąjungos archyvas, V. Naujikas, N. Macijauskaitė, I. Gaižauskas, G. Verschoore, S. Juočepytė ir kiti.

Leidinį finansavo: Lietuvos studentų sąjunga ir LR švietimo ir mokslo ministerija

Prie leidinio rengimo taip pat prisidėjo: G. Viliūnas, M. Milta, M. Reinikis, D. Skučaitė, R. Klimavičius, R. Buožius, P. Baltokas, A. Borovskis, B. Noreikaitė, R. Rimkus ir kiti.

Turinys

Turinys 7

Įvadas 8

I 1989-1991 m. Lietuvos studentų sąjungos link 10

II 1991-1994 m. Triukšmingas kelias į pripažinimą 22

III 1994-2000 m. Besikeičiantis Sąjungos veidas 30

I poskyris „Siekiant atstovauti ***de jure***“ 35

II poskyris „Nuo Vilniaus iki Talino, nuo Reikjaviko iki Jerevano“ 41

III poskyris „Studentams atstovaujant: 2000 m. reforma“ 49

IV poskyris „Kelias į savarankiškumą“ 57

V poskyris „Kauno SA mafija ir Sąjungos skilimas“ 67

IV 2000-2004 m. Pokyčių vėjai 74

V 2004-2009 m. Galimybių ir iššūkių penkmetis 90

I poskyris „Seni iššūkiai ir naujos kryptys“ 95

II poskyris „Nuo įstatymo, iki įstatymo“ 101

VI 2009-2016 m. Idėjų renesansas 112

I poskyris „Reformos reforma“ 119

II skyrius „Vieningas studentų judėjimas“ 128

VII Epilogas rytojui 132

Įvadas

Lietuvos studentų sąjunga – kūrybinga, energinga ir modernių permainų aukštojo mokslo sistemoje siekianti organizacija, kurią jau 25-erius metus kuria studentiškam judėjimui ir jo puoselėjamoms vertybėms neabejingi žmonės. Ketvirtį amžiaus studentams atstovaujančios organizacijos kelias nebuvo lengvas – keitėsi žmonės, veiklos, temos ir sprendžiamos problemos. Kasdien spręsdami studentiško gyvenimo iššūkius, besidžiaugdami laimėjimais ir liūdėdami dėl nesėkmių sukūrėme šiandienos Lietuvos studentų sąjungą.

Trečią dešimtmetį gyvuojanti Studentų sąjunga užaugino šalies lyderius – politikus, verslininkus, garsius visuomenės veikėjus. Šiandien, kaip ir tuomet – daugiau nei prieš 20 metų, Lietuvos studentų sąjunga stengiasi išgirsti studentų balsą, ieškoti kompromisų su valdžios institucijomis, o kartais, kilti į principinę kovą, siekdama aukštojo mokslo pažangos.

Lietuvos studentų sąjunga visuomet buvo atvira diskusijoms, nuomonėms ir pozicijoms. Visuomet siekėme kartu kurti Studentų sąjungą, kurioje kiekvienas narys yra įtrauktas ir išgirstas, suprastas ir išklausytas. Nuomonių įvairovė buvo ir visuomet bus mūsų stiprybė, kurią išlaikome tam, kad galėtume drąsiai teigti, jog mes esame Lietuvos studentų sąjunga.

Neabejotinai dalį istorijų nusinešė laikas, dalis telieka perduodama iš lūpų į lūpas, dalis tebūna užmiršta. Vis dėlto, žengiant per 25-mečio slenkstį, atsigręžiame atgal ir prisimename reikšmingiausius momentus ir, žinoma, žmones kūrusius ir tebekuriančius mūsų Studentų sąjungą.

Vivat LSS!

I
1989–1991 m. Lietuvos studentų sąjungos link

Norėdami suprasti aplinkybes, sudariusias prielaidas Lietuvos studentų sąjungos atsiradimui, nusikelsime į Tarybų Sąjungos aneksuotą Lietuvą. Tada keliausime į 1989-uosius, su kuriais glaudžiai siejamas Lietuvos studentų sąjungos įkūrimas de facto, o vėliau, jau po Nepriklausomybės atgavimo, ir de jure.

Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungoje (SSRS) jaunimo organizacijoms buvo keliami griežti veiklos standartai, kurių dauguma jaunimo judėjimų neatitiko, todėl buvo uždaryti. Okupuotoje Lietuvoje įtakingiausia organizacija aukštosiose mokyklose buvo Lietuvos Lenino komunistinė jaunimo sąjunga, plačiau žinoma komjaunimo pavadinimu. Pagrindinis komjaunuolių tikslas buvo perauklėti jaunimą ir performuoti jo politines pažiūras – išugdyti naują komunizmo statytojų kartą. Šio tikslo siekta šnipinėjant, persekiojant politinių abejonių keliančius bendramokslius, taikant jiems įvairaus pobūdžio nuobaudas, tarp jų ir šalinimą iš aukštųjų mokyklų. Anot Lietuvos studentų Koordinacinės tarybos vicepirmininko Vygaudo Ušacko, be komjaunimo palaiminimo niekas aukštosiose mokyklose vykti negalėjo. Studentai buvo pasyvūs, didžioji jų dalis tapdavo komjaunuoliais ir uoliai vykdydavo vyresniųjų nurodymus – komjaunimo hegemonija buvo viena iš priemonių palaikyti norimą tvarką studentų tarpe. Dar labiau nei jaunimą Tarybų Sąjungos valdžia varžė valstybines institucijas, tarp jų ir aukštąsias mokyklas. Jos buvo kontroliuojamos tiek iš vidaus, tiek iš išorės, o aukštųjų mokyklų vadovai privalėjo besąlygiškai paklusti Komunistų partijos vadovų nurodymams.

Situacija ėmė keistis 1985 m., į Sovietų Sąjungos valdžią atėjus Michailui Gorbačiovui. Pradėta įgyvendinti pertvarkos politika, vadinamoji perestroika. Neatskiriama naujosios politikos dalis buvo viešumas, žmonės, nebebijodami represijų, galėjo išsakyti socialistinės santvarkos problemas, netgi kritikuoti sovietinę valdžią. Sovietų sąjungos pamatai pradėjo braškėti, galiausiai ji subyrėjo į daugelį nepriklausomų valstybių. M. Gorbačiovo pradėta „pertvarkos ir viešumo“ politika pažadino nutildytus okupuotų ar kitaip neteisėtai į SSRS inkorporuotų valstybių balsus.

Tokiomis sąlygomis Lietuvoje 1988 m. įsteigtas Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis, formaliai suteikęs pavadinimą jau egzistuojančiai politinei jėgai, įtraukiančiai vis daugiau šalies gyventojų. Būtent ši politinė jėga pasėjo nemažai iniciatyvų, judėjimų vienaip ar kitaip siekusių senosios sistemos demokratizavimo, o, galiausiai, ir Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo.

Sąjūdžio įkvėpti ir palaikomi ėmė vienytis ir studentai. Greitai nepabijota ir viešai pripažinti, kad Lietuvos komunistų partijos valdomas komjaunimas kartu su Studentų profsąjunga neatstovauja studentų interesams. XX a. devintojo dešimtmečio pabaigoje atskirose Lietuvos aukštosiose mokyklose pradėjo kurtis studentų savivaldos organizacijos, siekusios atsiriboti nuo komjaunimo ir Studentų profsąjungos. Aktyvūs šių organizacijų nariai nusprendė susivienyti ir įkurti alternatyvą iki tol studentų problemomis besirūpinusioms organizacijoms.

1988–1990 metai, apskritai, buvo ypatingi Lietuvos aukštajam mokslui, kadangi po ilgos pertraukos atvirai imta svarstyti apie mokslo ir studijų sistemos vizijas savarankiškoje, galbūt net ir nepriklausomoje Lietuvoje. Patys studentai į šiuos svarstymus įsitraukė pasyviai, kadangi dar nebuvo organizacijos, kuri būtų nepriklausoma nuo senosios sistemos ir galėtų demokratiškai išreikšti studentų balsą.

Vis dėlto jau 1988 m. lapkričio 3 d. keleto aktyvistų iniciatyva įvyko Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų susirinkimas. Jame susiformavo studentų interesams atstovausiantis organas – Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų Koordinacinė taryba (toliau – Koordinacinė taryba). Nors iki tikros savivaldos dar buvo toli, tačiau būtent jos įsteigimas laikytinas Lietuvos studentų sąjungos organizavimosi pradžia. Buvo aiškiai suvokta, kad Koordinacinė taryba tik laikina pamaina tikrai savivaldos institucijai, o pagrindinė jos užduotis – organizuoti darbą, skleidžiant ir renkant informaciją apie studentų savivaldas, bei ieškoti studentus vienysiančio darinio optimalios struktūros formos.

Sudėtingiausia buvo savivaldą kurti taip, kad tai nebūtų „iš viršaus“ nuleista, neva studentams atstovaujanti organizacija, todėl įvairiais klausimais, kuriais Koordinacinei tarybai nepavykdavo susitarti, siekta kuo labiau atsižvelgti į studentų nuomonę, įtraukti juos į savivaldos kūrimo procesą. Pavyzdžiui, po trijų mėnesių debatų dėl Studentų parlamento koncepcijos ir struktūros, nutarta šiuos klausimus plačiau išdiskutuoti su studentais. 1989 m. vasario 20 d. Nidoje, poilsio namuose „Auksinės kopos“ prasidėjo šešių dienų suvažiavimas. Jame dalyvavo beveik visų Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų atstovai, Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio, Studentų profsąjungos bei komjaunimo atstovai. Aktyviausiai diskutuota apie Lietuvos komjaunimo perspektyvą bei studentų federacijos kūrimą. Dauguma susirinkusiųjų pritarė, kad būsima Lietuvos studentų federacija turėtų būti nepriklausoma nuo komjaunimo ir Studentų profsąjungos. Akcentuota, kad vienintelė visus studentus vienijanti organizacija turi tapti nepriklausoma ir reiškianti visos studentijos bendriausius interesus. Daugelį metų priklausymas nuo komjaunimo ir Studentų profsąjungos buvo labai didelis ir kone neišvengiamas, tad ryžtasi esminiam lūžiui.

1989 metų balandį žengtas dar vienas žingsnis Lietuvos studentų sąjungos steigimo link. Suorganizuotas Studentų forumas, kuriame dalyvavo daugumos Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų savivaldų delegatai. Renginio metu buvo įteisinta jau kurį laiką funkcionuojanti Lietuvos studentų Koordinacinė taryba, kuriai buvo pavesta įkurti nepriklausomą Lietuvos studentų sąjungą. Buvo sutarta ir dėl nepriklausomo studentų laikraščio „Lietuvos studentas“ leidybos – šis darbas taip pat patikėtas Koordinacinei tarybai. Taip jos rankose atsidūrė svarbi studentus liečiančios informacijos sklaidos funkcija.

Koordinacinės tarybos reikšmė studentijai ir toliau didėjo. Jau netrukus po forumo apie studentų problemas ji ėmė kalbėti su aukščiausio rango valstybės asmenimis. 1989 m. gegužę Koordinacinės tarybos, kuriai tuo metu vadovavo Vilniaus inžinerinio statybos instituto (šiuo metu – Vilniaus Gedimino technikos universitetas) studentas Kęstutis Vaicekiūtis, nariai susitiko su Lietuvos komunistų partijos centro komiteto pirmininku Algirdu Brazausku, kuriam išvardino opiausias studentų bėdas bei reikalavimus: dėl karinių katedrų paskirties ir šaukimo į armiją, priverstinio studentų skirstymo atidirbimui po studijų, priverstinių rudens talkų kolūkiuose ir planų naujai apmokestinti studentų vasaros uždarbį. Atkreiptas dėmesys į tai, kad esama nemažai studentų, kurių šeimų padėtis sunki, tad padidintos paklausos prekės studentams galėtų būti skirstomos taip pat kaip darbininkams bei tarnautojams, taip pat studentai turėtų tarpmiestiniais autobusais važinėti už pusę kainos, o bilietai į muziejus, teatrus, koncertus studentams turėtų kainuoti pigiau.

Vis tik pasiekti norimų pokyčių studentams sekėsi sunkiai, ypač gana atvirai palaikant Lietuvos suvereniteto siekimą. Koordinacinė taryba ne tik neslėpė, bet ir atvirai pabrėžė, kad palaiko tautų apsisprendimo teisę ir kartu su kitomis Lietuvos jaunimo organizacijomis pamažėle ardė komjaunimo hegemoniją.

Lūžis įvyko 1990 m. kovo 11 d., kuomet Lietuvos Respublika paskelbė atkurianti nepriklausomybę, tačiau prireikė laiko, kad pamažu būtų išstumtos sovietinės struktūros bei organizacijos. Jau tų pačių metų gegužę vyko nemažas perversmas aukštojo mokslo srityje, buvo įsteigtas Mokslo ir studijų departamentas prie Vyriausybės, kitaip tariant, žengtas žingsnis kuriant mokslo ir studijų valstybinio reguliavimo me-

chanizmą.

Pasikeitęs valstybės statusas ir studentams leido jaustis laisvesniems nuo senųjų struktūrų. Neabejotinai didelį postūmį davė ir tai, kad per trejetą metų buvo stipriai pasistūmėta studentų savivaldų kūrimosi aukštosiose mokyklose srityje.

Lietuvos studentų sąjungą sukurti reikalavo Koordinacinės tarybos patvirtinti nuostatai ir pasikeitęs Lietuvos statusas. Palankiausia susiklosčiusi padėtis tam buvo Koordinacinės tarybos posėdis, įvykęs 1991 m. balandžio 24 dieną. Posėdyje dalyvavo devynių Lietuvos aukštųjų mokyklų atstovai: Vilniaus universiteto studentų atstovybės, Kauno technologijos universiteto studentų sąjungos (šiuo metu – studentų atstovybė), Vilniaus technikos universiteto studentų sąjungos (šiuo metu – Vilniaus Gedimino technikos universiteto studentų atstovybė), Kauno medicinos akademijos ir Lietuvos veterinarijos akademijos (šiuo metu – Lietuvos sveikatos mokslų universiteto) studentų atstovybių atstovai, Vilniaus pedagoginio instituto (šiuo metu – Lietuvos edukologijos universitetas) Studentų parlamento narys, Šiaulių pedagoginio instituto Klaipėdos fakulteto (šiuo metu – Klaipėdos universitetas) Studentų tarybos pirmininkas, Kauno politechnikos instituto Klaipėdos fakulteto (šiuo metu – Klaipėdos universitetas) studentų įgaliotinis, Vytauto Didžiojo universiteto studentų dekano įgaliotinis, Lietuvos žemės ūkio universiteto (šiuo metu – Aleksandro Stulginskio universiteto) studentų atstovas. Visi tarybos nariai tuo metu jau atstovavo daugiau nei 2/3 Lietuvoje veikusių aukštųjų mokyklų studentų savivaldų ir tai, atsižvelgiant į Koordinacinės tarybos nuostatus, lėmė senųjų nuostatų pakeitimą ir Koordinacinės tarybos perorganizavimą į Lietuvos studentų sąjungą. Įtakos perorganizavimui turėjo ir tai, kad ši organizacija pasiskelbė esanti nacionalinė studentus jungianti ir jų interesus ginanti institucija, tai reiškė, kad studentai palaikė Lietuvos paskelbto suvereniteto idėją ir identifikavo save nepriklausoma Lietuvos studentų sąjunga.

Nors oficialiai Studentų sąjunga iš laikinos į nuolatinę organizaciją reorganizuota 1991 m. rugsėjį, tačiau tam ruoštasi iš anksto. Dar balandį Lietuvos studentų sąjunga parašė viešą laišką tuometiniam premjerui Gediminui Vagnoriui dėl blogėjančios studentų materialinės padėties, o tuo pačiu informavo Vyriausybę apie Lietuvos studentų Koordinacinės tarybos perorganizavimą į Lietuvos studentų sąjungą. Laiške prašyta sudaryti sąlygas Studentų sąjungos veiklai: skirti du etatus, patalpas, iškelti kiti minimalius organizacijos poreikius atspindintys reikalavimai.

1991 m. rugsėjo 18 d. Visuotinės studentų konferencijos metu buvo patvirtinti Lietuvos studentų sąjungos įstatai. Tokiu būdu Studentų sąjunga oficialiai tapo savarankiška visuomenine organizacija, kurios svarbiausia paskirtis – atstovauti Lietuvos studentijai, ginti jos interesus nacionaliniu ir tarptautiniu mastu. Naujojoje organizacijoje aukščiausios pozicijos atiteko Visuotinei studentų konferencijai, vykdomąja valdžia tapo Taryba bei Prezidentas, o veiklos kontrolei įsteigta – Revizijos komisija. Buvo aiškiai suvokta, jog nuo šiol Lietuvos studentų sąjunga rūpinsis socialinėmis, akademinėmis, netgi buitinėmis studentų problemomis, rems jų idėjas, iniciatyvas, koordinuos informacijos srautus tarp narių, rūpinsis jų kultūriniu gyvenimu bei, žinoma, atstovaus studentams sprendžiant valstybinio ir tarptautinio masto klausimus.

Pirmuoju organizacijos prezidentu išrinktas Vilniaus universiteto studentas Dainius Juzakėnas. Tiesa, sutarta, kad prezidentu jis bus laikinai. Kadangi daugelis aukštųjų mokyklų studentų D. Juzakėno nepažinojo, nutarta pirmiausia pažiūrėti kaip naujajam prezidentui seksis vadovauti.

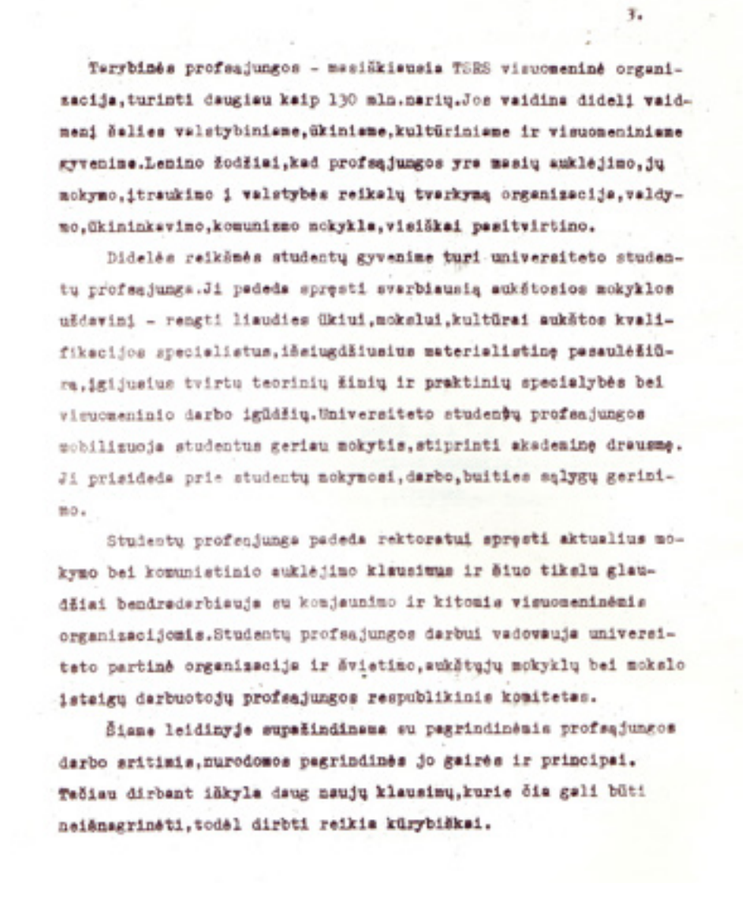

3.

Tarybinės profesąjungos - masiškiausia TSRS visuomeninė organizacija,turinti daugiau kaip 130 mln.narių.Jos vaidina didelį vaidmenį šalies valstybiniame,ūkiniame,kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.Lenino žodžiai,kad profsąjungos yra masių auklėjimo,jų mokymo,įtraukimo į valstybės reikalų tvarkymą organizacija,valdymo,ūkininkavimo,komunizmo mokykla,visiškai pasitvirtino.

Didelės reikšmės studentų gyvenime turi universiteto studentų profesąjunga.Ji padeda spręsti svarbiausią aukštosios mokyklos uždavinį - rengti liaudies ūkiui,mokslui,kultūrai aukštos kvalifikacijos specialistus,išsiugdžiusius materialistinę pasaulėžiūrą,įgijusius tvirtų teorinių žinių ir praktinių specialybės bei visuomeninio darbo įgūdžių.Universiteto studentų profesąjungos mobilizuoja studentus geriau mokytis,stiprinti akademinę drausmę. Ji prisideda prie studentų mokymosi,darbo,buities sąlygų gerinimo.

Studentų profesąjunga padeda rektoratui spręsti aktualius mokymo bei komunistinio auklėjimo klausimus ir šiuo tikslu glaudžiai bendrauja su komjaunimo ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis.Studentų profesąjungos darbui vadovauja universiteto partinė organizacija ir švietimo,aukštųjų mokyklų bei mokslo įstaigų darbuotojų profesąjungos respublikinis komitetas.

Šiame leidinyje supažindinsime su pagrindinėmis profesąjungos darbo sritimis,nurodomos pagrindinės jo gairės ir principai. Tačiau dirbant iškyla daug naujų klausimų,kurie čia gali būti neišnagrinėti,todėl dirbti reikia kūrybiškai.

< Prieš Lietuvos studentų sąjungos atsiradimą, Lietuvos aukštosiose mokyklose studentams atstovaudavo studentų profsąjungos. Nuotraukoje 1985 m. metodiniai nurodymai (studentų profsąjungos komitetų organizaciniam darbui), kuriuos parengė Vilniaus Darbo raudonosios vėliavos ir Tautų draugystės ordinų valstybinio Vinco Kapsuko universiteto (VU) studentų profsąjungos komiteto organizacinė Darbo komisija.

1989 m. balandžio 7-8 d. vykusiame Lietuvos studentų forume patvirtinti Lietuvos studentų Koordinacinės tarybos nuostatai. >

LIETUVOS STUDENTŲ KOORDINACINĖS TARYBOS NUOSTATAI

I. Tikslai ir uždaviniai.

1. Lietuvos studentų Koordinacinė Taryba (Koordinacinė Taryba) – tai laikinas studentų, besimokančių Respublikos aukštųjų mokyklų dieniniuose skyriuose, organas.

2. Koordinacinės Tarybos tikslai:

2.1. Organizuoti Lietuvos Studentų Asociacijos (Federacijos, Sąjungos, Konfederacijos) kūrimo darbą.

2.2. Rūpintis neatidėliotinais bendrais Respublikos studentų reikalais, vienyti Respublikos studentiją ir ginti jos interesus.

3. Pagrindinis Koordinacinės Tarybos uždavinys yra telkti Lietuvos studentų veiklą bendriems tikslams siekti:

3.1. Padėti įtvirtinti studentų ir jų draugijų, visuomeninių organizacijų, judėjimų, korporacijų, studentų klubų, kitų organizacijų pagrindines teises ir laisves, teikti paramą jas realizuojant.

3.2. Koordinuoti atskirų aukštųjų mokyklų studentų veiklą, siekiant įtvirtinti tautinę švietimo sistemą, aukštųjų mokyklų autonomiją, galvinant istorines ir kuriant naujas studentų tradicijas.

4. Koordinacinė Taryba, realizuodama savo tikslus ir uždavinius:

4.1. Atlieka parengiamąjį darbą bei organizacines priemones, reikalingas Lietuvos Studentų Asociacijai (Federacijai, Sąjungai, Konfederacijai) įkurti.

4.2. Organizuoja keitimąsi informacija tarp aukštųjų mokyklų studentų. Leidžia nepriklausomą laikraštį „Lietuvos studentas", skiria šio leidinio einamąjį redaktorių, tvirtina redakcinę kolegiją.

4.3. Gina studentų interesus prieš valstybinius ir visuomeninius organus, taip pat sprendžia aktualius studentų klausimus, kuriuos deleguoja atskiros aukštosios mokyklos spręsti Tarybai.

4.4. Palaiko ryšius su valstybinėmis ir visuomeninėmis organizacijomis bei judėjimais.

4.5. Palaiko ryšius su Lietuvos studentais, studijuojančiais už jos ribų, prireikus organizuoja jiems paramą.

4.6. Palaiko ryšį su kitų respublikų ir užsienio šalių studentų federacijomis, koordinacinėmis tarybomis bei tarptautinėmis studentų organizacijomis.

4.7. Organizuoja susirinkimus, konferencijas, diskusijas, studentų bei dėstytojų apklausas ir kitas priemones studentus dominančiais klausimais.

4.8. Organizuoja galiojančių teisinių aktų, kuriais numatoma studentų, jų organizacijų teisinė padėtis, tyrimą, rengia rekomendacijas jiems tobulinti, dalyvauja aktų, liečiančių studentų interesus, projektų rengime ir aptarime.

II. Koordinacinės Tarybos sudarymo ir darbo tvarka

5. Koordinacinė Taryba susideda iš aukštųjų mokyklų atstovų, kuriuos renka kiekvienos aukštosios mokyklos (bei jų fakultetų, esančių kituose miestuose) studentai, pagal šias atstovavimo normas:

— aukštosios mokyklos — po du atstovus;

— aukštųjų mokyklų fakultetai kituose miestuose — po vieną atstovą.

6. Koordinacinės Tarybos narių — studentų atstovų rinkimo bei atšaukimo ir atsiskaitymo tvarką nustato kiekviena aukštoji mokykla.

7. Koordinacinė Taryba savo pirmajame posėdyje išrenka pirmininką ir vicepirmininką, kurie organizuoja Tarybos darbą ir užtikrina keitimąsi informacija tarp jos narių. Pirmininkas ir vicepirmininkas eina pareigas vienerius metus. Koordinacinė Taryba pasilieka teisę perrinkti pirmininką arba vicepirmininką bet kuriame jos posėdyje, pareikalavus 1/3 Koordinacinės Tarybos narių.

8. Koordinacinės Tarybos posėdžiai kviečiami Tarybos pirmininko iniciatyva arba pareikalavus bent vienai aukštajai mokyklai arba aukštosios mokyklos fakultetui kitame mieste. Tarybos posėdžiuose su patariamąja balso teise gali dalyvauti ir studentai ne Koordinacinės Tarybos nariai.

9. Koordinacinės Tarybos posėdžiams pirmininkauja Tarybos pirmininkas, vicepirmininkas arba kitas paprasta balsų dauguma išrinktas Tarybos narys. Tarybos sprendimai priimami kvalifikuota balsų dauguma 50 proc.+1.

10. Prireikus Koordinacinė Taryba organizuoja probleminės ir kitokias komisijas specialiems klausimams spręsti.

III. Koordinacinės Tarybos teisinė padėtis ir lėšos

11. Koordinacinė Taryba yra juridinis asmuo, turintis:

— savo antspaudą ir emblemą,

— savo sąskaitą banke,

— teisę disponuoti savo turtu,

— prievolę atsakyti už savo ūkinę veiklą.

12. Koordinacinės Tarybos lėšas sudaro:

— pajamos už leidinius,

— piliečių bei organizacijų padovanotos lėšos ir kitos pajamos.

13. Tapus Studentų Asociacijos (Federacijos, Sąjungos, Konfederacijos) nariais daugiau kaip 2/3 aukštųjų mokyklų, Koordinacinė Taryba nutraukia savo veiklą. Tarybos lėšos ir turtas pereina Asociacijos (Federacijos, Sąjungos, Konfederacijos) valdymo organams.

IV. Koordinacinės Tarybos nuostatų keitimo tvarka

14. Pareikalavus bent vienai aukštajai mokyklai ar aukštosios mokyklos fakultetui kitame mieste, Koordinacinė Taryba šaukia Lietuvos Studentų Konferenciją Koordinacinės Tarybos nuostatams keisti.

Kreipimasis į LTSR Ministrų Tarybą

Estijos TSR ir Ukrainos TSR dieninių skyrių studentai turi galimybę naudotis autobusų transporto, pirkdami bilietus su 50% nuolaida. Pakartotinai prašome Jus, atsižvelgiant į tai, kad vidutinė studento stipendijos suma — 50 rub. ir į tai, kad geležinkelių transportas, kuriame tokia nuolaida galioja, negali patenkinti visų studentų poreikių; suteikti tokią galimybę ir Lietuvos dieninių skyrių studentams. Pavyzdžiui, Panevėžyje ar Prienuose gyvenantys studentai geležinkelio transportu keliaudami į namus panaudoti negali — geležinkelis nesiekia ne tik šių, bet ir kitų miestų ir gyvenviečių. Autobusų transportas yra vienintelė poilsiekimo priemonė.

Taip pat prašome, kad 50% nuolaida geležinkelio transporte ir, teigiamai išsprendus nuolaidos suteikimo galimybę autobusų transporte, galiotų ištisų kalendorinių metus, o ne metų dalį, kaip šiuo metu.

Jei nėra galimybių patenkinti mūsų prašymo, prašome paaiškinti, kodėl.

Lietuvos studentų Koordinacinė Taryba

1989 m. balandžio 15 d. Vilniaus universiteto laikraštyje „Universitas Vilnensis“ pasirodė pirmasis viešas Lietuvos studentų Koordinacinės Tarybos pareiškimas dėl transporto lengvatų studentams suteikimo.

Pirmasis Lietuvos studentų sąjungos spaudo „maketas“ 1991 m.

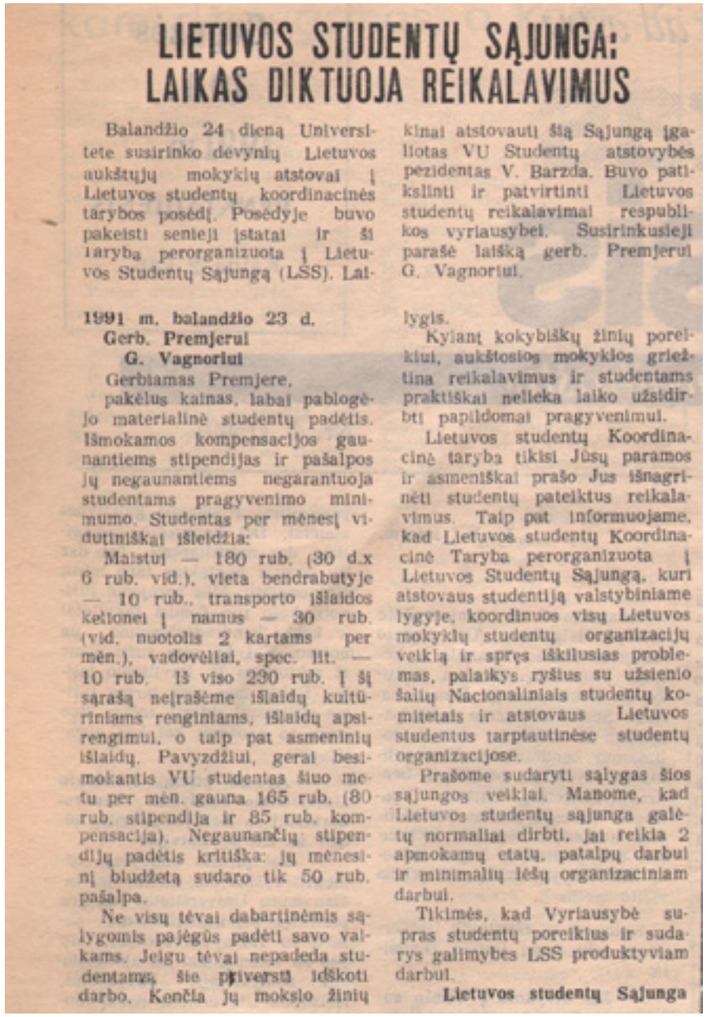

LIETUVOS STUDENTŲ SĄJUNGA: LAIKAS DIKTUOJA REIKALAVIMUS

Balandžio 24 dieną Universitete susirinko devynių Lietuvos aukštųjų mokyklų atstovai į Lietuvos studentų koordinacinės tarybos posėdį. Posėdyje buvo pakeisti senieji įstatai ir ši taryba perorganizuota į Lietuvos Studentų Sąjungą (LSS). Laikinai atstovauti šią Sąjungą įgaliotas VU Studentų atstovybės pezidentas V. Barzda. Buvo patikslinti ir patvirtinti Lietuvos studentų reikalavimai respublikos vyriausybei. Susirinkusieji parašė laišką gerb. Premjerui G. Vagnoriui.

1991 m. balandžio 23 d.
Gerb. Premjerui
G. Vagnoriui

Gerbiamas Premjere,

pakėlus kainas, labai pablogėjo materialinė studentų padėtis. Išmokamos kompensacijos gaunantiems stipendijas ir pašalpos jų negaunantiems negarantuoja studentams pragyvenimo minimumo. Studentas per mėnesį vidutiniškai išleidžia:

Maistui — 180 rub. (30 d.x 6 rub. vid.), vieta bendrabutyje — 10 rub., transporto išlaidos kelionei į namus — 30 rub. (vid. nuotolis 2 kartams per mėn.), vadovėliai, spec. lit. — 10 rub. Iš viso 230 rub. Į šį sąrašą neįrašėme išlaidų kultūriniams renginiams, išlaidų apsirengimui, o taip pat asmeninių išlaidų. Pavyzdžiui, gerai besimokantis VU studentas šiuo metu per mėn. gauna 165 rub. (80 rub. stipendija ir 85 rub. kompensacija). Negaunančių stipendijų padėtis kritiška: jų mėnesinį biudžetą sudaro tik 50 rub. pašalpa.

Ne visų tėvai dabartinėmis sąlygomis pajėgūs padėti savo vaikams. Jeigu tėvai nepadeda studentams, šie priversti ieškoti darbo. Kenčia jų mokslo žinių lygis.

Kylant kokybiškų žinių poreikiui, aukštosios mokyklos griežtina reikalavimus ir studentams praktiškai nelieka laiko užsidirbti papildomai pragyvenimui.

Lietuvos studentų Koordinacinė taryba tikisi Jūsų paramos ir asmeniškai prašo Jus išnagrinėti studentų pateiktus reikalavimus. Taip pat informuojame, kad Lietuvos studentų Koordinacinė Taryba perorganizuota į Lietuvos Studentų Sąjungą, kuri atstovaus studentiją valstybiniame lygyje, koordinuos visų Lietuvos mokyklų studentų organizacijų veiklą ir spręs iškilusias problemas, palaikys ryšius su užsienio šalių Nacionaliniais studentų komitetais ir atstovaus Lietuvos studentus tarptautinėse studentų organizacijose.

Prašome sudaryti sąlygas šios sąjungos veiklai. Manome, kad Lietuvos studentų sąjunga galėtų normaliai dirbti, jai reikia 2 apmokamų etatų, patalpų darbui ir minimalių lėšų organizaciniam darbui.

Tikimės, kad Vyriausybė supras studentų poreikius ir sudarys galimybes LSS produktyviam darbui.

Lietuvos studentų Sąjunga

1991 m. balandžio 23 d. Lietuvos studentų sąjunga parašė viešą laišką tuometiniam premjerui G. Vagnoriui dėl blogėjančios studentų materialinės padėties, o tuo pačiu informavo Vyriausybę, jog Lietuvos studentų Koordinacinė taryba buvo perorganizuota į Lietuvos studentų sąjungą.

Reikalavimai Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Kompensacijos turi būti mokamos kiekvienam studentui, nepriklausomai nuo mokymosi rezultatų.
2. Minimali stipendija turi būti pakelta iki 120 rublių. Tam reikia padidinti stipendijų mokos fondą visoms aukštosioms mokykloms 2,5—3 kartus. Vėliau stipendijoms taikyti indeksaciją.
3. Išnagrinėti galimybes dėl studentų ir studentiškų organizacijų veiklos neapmokestinimo.
4. 50 proc. kompensuoti studentų maitinimą aukštųjų mokyklų valgyklose.
5. Taikyti 50 proc. nuolaidą pravažiavimui tarpmiestinių ir priemiestinių autobusų maršrutais. Lengvatinius tarifus taikyti studentams visų rūšių transportui (išskyrus taksi) ištisus metus.
6. Taikyti 50 proc. nuolaidą studentams, perkant bilietus į spektaklius, kino filmus, parodas, koncertus ir sportines varžybas.
7. Skubiai išspręsti studentų ir studentiškų šeimų aprūpinimą skirstomomis prekėmis pagal normas, nustatytas visoms kitoms įmonėms ir organizacijoms.

Neįvykdžius šių reikalavimų, mes pasiliekame sau teisę imtis aktyvių protesto formų.

Vilniaus Universiteto Studentų Atstovybė — V. Barzda
Kauno Technikos Universiteto Studentų Sąjunga — J. Celešienė
Vilniaus Pedagoginio Instituto Studentų Parlamentas — E. Baleišis
Kauno Technikos Universiteto Klaipėdos fakulteto studentų įgaliotinis — S. Jablonskis
Šiaulių pedagoginio Instituto Klaipėdos fakulteto Studentų Tarybos Pirmininkas — S. Gribšas
Vytauto Didžiojo Universiteto Studentų dekano įgaliotinis — L. Saldukas
Kauno Medicinos Akademijos Studentų Atstovybė — M. Jievaltas
Lietuvos Veterinarijos Akademijos Studentų Sąjunga — J. Mikšys
Lietuvos Žemės Ūkio Akademija — V. Stankevičius
Vilniaus Technikos Universiteto Studentų Sąjunga — K. Valcekiutis

< 1991 m. balandžio 23 d. paskelbti studentų reikalavimai Vyriausybei.

1991 m. rugsėjo 18 d. vykusios Lietuvos studentų sąjungos Konferencijos akimirka. Konferencijos metu išrinktas pirmasis Studentų sąjungos prezidentas D. Juzakėnas, patvirtinti organizacijos įstatai. >

LSS: ATEITIS—STUDENTŲ RANKOSE

Rektorato koridorius skenersiteto Rektorių, profesorių mečio proga sveikino kolee šventė persikėlė į šv. Jogarbei skambėjo muzika. eiabartinis Universiteto Rektotvykę pagerbti trisdešimt ersitetui ir Lietuvai profeso-

„U. V." inform.

Rugsėjo 18 d. VU Rektorato posėdžių salėje įvyko Lietuvos Studentų Sąjungos Konferencija. Konferencijoje įvirtinti nauji Lietuvos Studentų Sąjungos įstatai, rinktas prezidentas.

Naujajam prezidentui „sostą" užleido VU studentas Virginijus Barzda:

— Baigdamas Universitetą, diplominį darbą rašiau Fizikos Institute, ir man buvo pasiūlyta važiuoti į Vengriją, į moderniosios biologijos kursus. Aš, aišku, sutikau, buvo išsiųsti dokumentai, bet jie tiek ilgai klaidžiojo, kad aš praradau viltį išvažiuoti. Tada ir pradėjau veikią Studentų Sąjungoje. O štai prieš kelias savaites gavau žinią, kad į kursus esu priimtas. Išvažiuoju į aspirantūrą Vengrijoje, todėl prezidentu būti nebegalėsiu.

— Kam „sostas" atiteko dabar?

— Dabar prezidentu tapo VU Fizikos fakulteto studentas Dainius Jazukėnas. Jis išrinktas kol kas laikinai, nes daug kas iš kitų aukštųjų mokyklų jo nepažinojo ir nesutiko imtis atsakomybės dviems metams tvirtinti prezidentą. Jei jis gerai dirbs, sekanti konferencija jo kandidatūrą turėtų patvirtinti.

Į Studentų Sąjungą kreipėsi Vilniaus Technikos Universiteto docentas Lionginas Radzevičius; jis pasiūlė: „dalyvauti naujame Sąjūdyje už socialinį teisingumą atkuriant Lietuvos Darbo Federaciją ir Lietuvos Darbo Jaunimo Sąjungą".

— Apibūdinkite šių organizacijų veiklos kryptis ir tikslus.

— Tikslai yra apibrėžti įstatuose bei programose. Tai teisingumo principu paremta veikla. Anksčiau toje veikloje dalyvavo ir nemažai bažnyčios atstovų. Manau, kad dabar, kai mes pasimetę lyg chaose, galime padaryti daug klaidų. Mes išradėnėjam dviračius, pvz., kad ir kurdami bei kaitaliodami įstatymus, kai paimti kaip pagrindą būtų galima seniai sukurtus dalykus. Mūsų tikslas ir yra tai, kas jau yra sukaupta pasaulinėje praktikoje, realizuoti Lietuvoje.

— O studentai? . .

— Jei studentai teisingai supras šią problemą, tai organizacijos ateitis — jų rankose. Jie galėtų reguliuoti ir socialinius klausimus. Ne paslaptis, kad mūsų mąstysena užnuodyta. Mūsų kartai išsivaduoti jau yra sunku, o jaunimas — dar gali. Jei mes remsimės teisingumu ir mus jaunimas palaikys, mes išspręsim daug problemų. Pasaulio patirtis rodo, kad jaunimas turi būti aktyvus. Dabar aš Lietuvoje šito niekur nematau.

Apie Studentų Sąjungos veiklą kitose aukštosiose mokyklose pasakoja šių organizacijų atstovai:

Loreta STASITYTĖ, Konservatorijos Studentų Sąjunga:

— Kartais sakoma, kad Studentų Sąjunga — karlūnai be kariaunos. Ar talp galima pasakyti apie jūsų organizaciją?

— Manau, kad ne. Mes — su kariauna. Narials būtų galima laikyti visus, kurie suinteresuoti, kad kas nors būtų daroma pačių studentų labui.

— Ką gi veikia Studentų Sąjunga Konservatorijoje?

— Mes reorganizuojame profsąjungą į Studentų Sąjungą. Yra jau paruošti įstatai, studentai galės greitai su jais susipažinti. Dalyvausime ir ūkinių-administracinių reikalų sprendimuose.

Perspektyvos — bendradarbiavimas su kitomis aukštosiomis mokyklomis.

Šarūnas NEDZVECKAS, Klaipėdos Universitetas, Technikos fakultetas, Studentų Sąjungos iždininkas, ir Saulius JABLONSKIS, prezidentas.

— Mes pradedam nuo nulio., Bandom viską kurti patys. Universitetas naujas, narių — nuo vieno iki keturių. Šiaip — turim dviejų trečdalių mūsų fakulteto studentų įgaliojimus, todėl kalbam savo fakulteto vardu.

Organizuosim studentiškus renginius, bendradarbiausim su kitomis aukštosiomis mokyklomis, mėginsim užmegzti tarptautinius ryšius. Ginsim studentų interesus — esame studentiška organizacija ir patys — dar studentai.

Renita PETRAITYTĖ

L. Mickevičiaus nuotr. Konferencijos akimirka.

II
1991–1994 m. Triukšmingas kelias į pripažinimą

Pirmieji nepriklausomybės metai, kaip ir visai valstybei, taip ir aukštajam mokslui, buvo sudėtingi ir pilni permainų. Akademinės bendruomenės išsilaisvinusios iš Tarybų Sąjungos gniaužtų ėmė sparčiai reformuoti aukštąsias mokyklas, tuo metu veikusius institutus ir tarybinius universitetus keitė nepriklausomi ir savarankiški universitetai. 1991 m. Aukščiausioji Taryba priėmė Mokslo ir studijų įstatymą reglamentuosiantį mokslo ir studijų sferos lauką, naujų studijų programų rengimą ir studijų organizavimą. Įstatyme taip pat buvo numatyta aukštųjų mokyklų nepriklausomybė. Jau vėliau, 1992 m., aukštųjų mokyklų autonomijos nuostata perkelta ir į LR Konstituciją. Nors nuo 1990 m. veikė Mokslo ir studijų departamentas prie LR Vyriausybės ir Kultūros ir švietimo ministerija, tačiau didesnis šių institucijų dėmesys buvo skiriamas viduriniam, profesiniam mokymui ar kitiems reikalams, o aukštasis mokslas pirmaisiais nepriklausomybės metais buvo paliktas savieigai.

Reikia atkreipti dėmesį, kad būtent 1992 m. LR Konstitucijoje buvo įteisinta nuostata, jog gerai besimokantiems studentams valstybė laiduoja nemokamą mokslą. Nepaisant to, nemažai gabių jaunuolių nestodavo į aukštąsias mokyklas, nes žinojo neišgalėsią pragyventi.

Steigiant Lietuvos studentų sąjungą kalbėta apie ambicingus tikslus – akademinį atstovavimą tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Realiai, pirmaisiais gyvavimo metais Studentų sąjunga privalėjo rūpintis kur kas žemiškesnėmis studentų problemomis: transporto nuolaidomis, maisto kainomis aukštosiose mokyklose, kitomis, daugiausiai su prasta studentų finansine padėtimi susijusiomis bėdomis. O ir šių, pačių elementariausių, problemų sprendimas užsitęsdavo, visų pirma, dėl to, kad naujai įkurta organizacija neturėjo stiprių ryšių su valdžios institucijų vadovais, universitetų rektoriais, tad organizacijai dar ilgus metus teko kovoti dėl pripažinimo. Antra, dėl to, kad pirmaisiais nepriklausomybės metais studentų problemos nebuvo aukščiausias valdžios prioritetas. Nepatogu buvo ir tai, kad organizacijos vadovams tekdavo nuolat sukti galvą dėl pačios Studentų sąjungos išlaikymo, juk nei finansų darbuotojams, patalpoms, o galų gale fakso popieriui nebuvo.

1992 m. pradžia Lietuvos studentų sąjungai buvo įtempta. Vasario mėnesį studentų atstovai viešai kreipėsi į Premjerą bei Rektorių tarybą. Pareiškime buvo reikalaujama suteikti studentams transporto lengvatas bei nuolaidas maitinimui aukštosiose mokyklose, taip pat aptarta kreditų (paskolų) studijoms problematika, prašyta atleisti studentus nuo socialinio draudimo mokesčio. Išplatintame kreipimesi rektorių pra-

šyta leisti vienam studentų atstovui stebėtojo teisėmis dalyvauti Rektorių tarybos posėdžiuose, taip pat prašyta remti aukštosiose mokyklose besikuriančias studentų savivaldas, suteikiant joms patalpas, ryšio priemones.

Į kreipimąsi buvo sureaguota, Vyriausybė sutiko su prašymu taikyti nuolaidas studentų transportui ir maistpinigiams. Dienos slinko, o realių pokyčių studentai nesulaukė net ir po viešos kritikos valdžiai dėl pažadų nevykdymo. „Tuometinė valdžia, nors ir kalbėdavosi, studentų atstovų nuomonės rimtai nevertino“, – teigia pirmasis Studentų sąjungos prezidentas D. Juzakėnas.

Nuspręsta imtis papildomų priemonių. Praėjus porai mėnesių po kreipimosi, o valdžios veiksmų taip ir nesulaukus, balandžio 8 d. šalia Vyriausybės rūmų suorganizuotas mitingas „Pas mamą – už pusę kainos“, kuriame dalyvavo keli tūkstančiai studentų. „Rašėme Seimui peticiją, mitingavome, piketavome, rengėme akcijas, žadėjome gulti ant traukinių bėgių – ėmėmės visko, kas tuo metu atrodė bus efektyviausia“, – taip bandymus pagerinti studentų padėtį apibūdino D. Juzakėnas. Pastangos nenuėjo veltui, jau netrukus Vyriausybė suteikė žadėtas 50 proc. transporto nuolaidas priemiestinio ir vietinio autobusų bei traukinių bilietams, padėjo sureguliuoti stipendijų mokėjimą laiku ir pažadėjo operatyviau spręsti kitas studentų iškeltas problemas. Pirmą kartą buvo prabilta ir apie pačios Studentų sąjungos finansavimą, ypač susijusį su tarptautiniu atstovavimu.

Pripažinimo Studentų sąjungai teko ieškoti ir studentų tarpe. Tai organizacija darydavo stengdamasi kuo daugiau studentų pakviesti į organizuojamus mitingus ar piketus, taip pat vis ryškėjo tradicija rinkti studentų nuomonę jiems rūpimais klausimais. 1992 m. Studentų sąjunga vykdė apklausą dėl tuo metu itin aktualaus mokestinių lengvatų dirbantiems ar savo verslą kuriantiems studentams klausimo.

1993 m., pasibaigus antrai D. Juzakėno kadencijai, organizacijos vairą perėmė Vilniaus universiteto studentas Saulius Basijokas. Pasikeitus organizacijos vadovui, keitėsi ir veikos taktikos. Nors kartas nuo karto studentų reikalavimus ir toliau lydėjo minias sutraukiantys mitingai, piketai ir protesto akcijos, naujasis vadovas vis dažniau stengėsi su valdžios atstovais sėsti prie bendro stalo ir ieškoti kompromisų. Anot paties S. Basijoko, 1993-aisiais keitėsi studentijos judėjimo principai, iš garsių demonstracijų ir boikotų pereita prie bandymo užmegzti dialogą.

Studentų sąjunga toliau stengėsi kelti aukštojo mokslo prieinamumo klausimą. 1993 m. kovo mėnesį Studentų sąjunga kreipėsi į LR Prezidentą prašydama sudaryti palankesnes sąlygas jaunimui siekti aukštojo išsilavinimo. Kreipimosi rašte buvo prašoma sumažinti bendrabučių nuomos kainas, sudaryti sąlygas studijų paskolų gavimui bei tarpmiestiniam susisiekimui, skirti daugiau lėšų pragyvenimui ir studijoms, taip pat sudaryti sąlygas jaunimo organizacijų steigimuisi ir veiklai. LR Prezidentas pritarė studentų reikalavimams dėl paskolų bei transporto nuolaidų, tuo pagrindu buvo parengtas studentų kreditavimo įstatymas. Kadangi parengtas įstatymas studentų netenkino, jų atstovai paruošė dar vieną kreipimąsi į Vyriausybę ir Seimą, kuriame išdėstė savo neigiamą poziciją.

1993 m. birželį, Lietuvos studentų sąjunga prisijungė prie Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos (LiJOT), kuri buvo įsteigta 1992 m. rugsėjį.

1993 m. pabaigoje vykusioje Vilniaus universiteto Studentų atstovybės (VU SA) ataskaitinėje–rinkiminėje konferencijoje girdamas VU Studentų atstovybę, S. Basijokas atskleidė faktą, jog būtent VU SA dominavo Studentų sąjungos veikloje. Reikia pastebėti, kad daugeliu atvejų VU SA ir Studentų sąjungos pozicijos sutapdavo, kitaip tariant Studentų sąjunga ir VU SA vieni kitus palaikė ir papildė atstovaujant studentų interesams bei ginant jų teises valstybiniu lygmeniu. Tokia situacija, matyt, susiklostė dėl to, kad Studentų sąjungai neturint pakankamai lėšų teko glaustis VU SA patalpose, taip pat didelę dalį Studentų sąjungos biuro narių sudarė VU SA nariai ar alumnai. Kitoms aukštųjų mokyklų studentų savivaldoms tokia situacija nebuvo itin priimtina, todėl jos atsargiai žiūrėjo į Studentų sąjungos veiklą. Nenuostabu, juk dažnu atveju pavienės savivaldos turėjo daugiau ambicijų ir įtakos savo miesto valdžiai nei Studentų sąjunga, aišku, išskyrus atvejus, kai tie interesai buvo bendri, pavyzdžiui, socialiniai reikalai (stipendijos, nuolaidos ir pan.).

1995 m. pradėtame leisti Kauno studentų laikraštyje „Savas“, tuometinė Studentų sąjungos būklė buvo įvardijama kaip „atsigaunanti“. Tikėtina, jog dėl neišspręstų patalpų problemų, t.y. būtinybės glaustis VU SA patalpose, taip pat finansų trūkumo ir kitų problemų, organizacija daugiau ieškojo savo kelio ir siekė pripažinimo, o realių studentų problemų sprendimui teko antraplanis vaidmuo.

Dar viena Studentų sąjungos būklę sunkinanti priežastis buvo ta, kad tuomet aukštasis mokslas buvo

gerokai nuvertėjęs ir daugelis potencialių studentų, užuot studijavę, rinkosi „Gariūnų mokyklą“ – importuoti prekes iš vakarų Europos ir jas pardavinėti turguose. Tad Studentų sąjungai teko rūpintis netgi ir tuo, kad būtų kam atstovauti. Studentų sąjungos veikla suaktyvėjo tik nuo 1994 m. prezidentu išrinkus Vytauto Didžiojo universiteto studentą Mindaugą Danį.

Ir, vis dėlto, pirmieji trys Studentų sąjungos gyvavimo metai padėjo tvirtus pagrindus tolimesnei organizacijos veiklai. Net ir neturėdama savų patalpų, negaudama finansavimo nei iš aukštųjų mokyklų, nei iš valdžios institucijų, Studentų sąjunga sugebėjo vienyti studentus, rinkti ir atstovauti jų nuomonei derybose su Prezidento, Seimo ir Vyriausybės institucijomis bei universitetų rektoriais. Per pirmuosius tris veiklos metus dėtos nuolatinės pastangos siekiant, kad Studentų sąjunga būtų pripažinta vienintele studentų interesams nacionaliniu ir tarptautiniu mastu atstovaujančia organizacija.

1992 m. Studentų sąjungos prezidento kreipimasis į Rektorių konferenciją dėl studentų stipendijų, transporto lengvatų, paskolų, socialinio draudimo ir paramos besikuriančioms studentų savivaldoms.

LSS KREIPIMASIS Į REKTORIŲ TARYBĄ

1992 m. vasario 21 d. vykusiame Lietuvos studentų Sąjungos Tarybos posėdyje, dalyvaujant VU, VPI, LK, KTU, VDU, LŽŪA, VTU, KMA atstovams, buvo aptartos Lietuvos studentijos problemos ir numatytos tolesnės veiklos kryptys.

Lietuvos studentų Sąjungos Taryba, apžvelgusi ir išanalizavusi dabartinę Lietuvos studentų padėtį, kreipiasi į Rektorių Tarybą, pateikdama pagrindinius Lietuvos studentijos siekius ir problemas. Studentija yra tarsi atskira socialinė grupė, bet apie jos egzistavimą dažnai pamirštama LR Aukščiausiojoje Taryboje priimamuose įstatymuose ir LR Vyriausybės nutarimuose.

Lietuvos studentų Sąjunga kviečia Lietuvos Aukštųjų mokyklų rektorius atsižvelgti į šiuos siūlymus bei jais remtis, ginant studentų interesus valstybiniuose institutuose.

1. Užtikrinti, kad studentams būtų laiku ir nustatyta tvarka mokamos stipendijos ir pašalpos. Dauguma studentų gyvena nuo stipendijos iki stipendijos, neturi jokių santaupų, todėl negali laukti neribotą laiką sekančios stipendijos. Tai ypač aktualu studentams, auginantiems vaikus.

2. Suteikti tokias lengvatas, naudojantis transporto paslaugomis:

a) traukinių bilietų kainos nuolaida — 50 proc.,

b) tarpmiestinių autobusų maršrutų bilietų kainos nuolaida — 50 proc.,

c) miestų visuomeninio transporto mėnesinių bilietų kainos nuolaida – 80 proc.,

d) Respublikoje vykdomų tarptautinių reisų bilietų kainos nuolaida — 25 proc.

3. Sudaryti studentams galimybę gauti valstybinę biudžetinę paskolą.

4. Sumažinti mokesčius arba visai nuo jų atleisti (nuo akcizo, socialinio draudimo įmokų) studentų grupes, užsiregistravusias prie Lietuvos studentų Sąjungos arba Aukštųjų mokyklų studentų sąjungų (LSS narių) ir užsiimančias ūkine veikla (ypač visuomeninio maitinimo sistemoje). Tai suaktyvintų studentų darbinę veiklą, leistų patiems užsidirbti pinigų pragyvenimui, o taip pat sudaryti studentams lengvatines sąlygas aptarnaujant juos tokiose įmonėse, valgyklose, kavinėse ir pan.

5. Kylant kainoms padidinti stipendijas dar 25 proc. Manome, kad dotuoti valgyklas nėra tikslinga, nes ne visi studentai jose valgo.

6. Sudaryti galimybę dalyvauti Rektorių Tarybos posėdžiuose vienam LSS atstovui stebėtojo teisėmis.

7. Remti besikuriančias ir esančias aukštųjų mokyklų studentų sąjungas (savivaldos organus) skiriant pašalpas, sudarant galimybes naudotis informacijos keitimosi priemonėmis (telefonai, telefaksai ir kt.), dalinai finansuojant jų veiklą.

8. Padėti Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų sąjungoms sumokėti Lietuvos Studentų sąjungos narystės mokestį — 1 rub. nuo vieno studento semestrui.

D. JUZAKĖNAS
Lietuvos studentų Sąjungos Prezidentas

Lietuvos studentų Sąjunga priėmė kreipimąsi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę, kuriame išdėstė tuos pačius reikalavimus.

1992 m. balandžio 8 d. šalia Vyriausybės rūmų suorganizuotas mitingas „Pas mamą – už pusę kainos“, kuriame dalyvavo keli tūkstančiai studentų. Mitingas suorganizuotas po to, kai studentai, nors ir buvo gavę Vyriausybės pažadą taikyti transporto lengvatas, realių veiksmų iš valdžios nesulaukė.

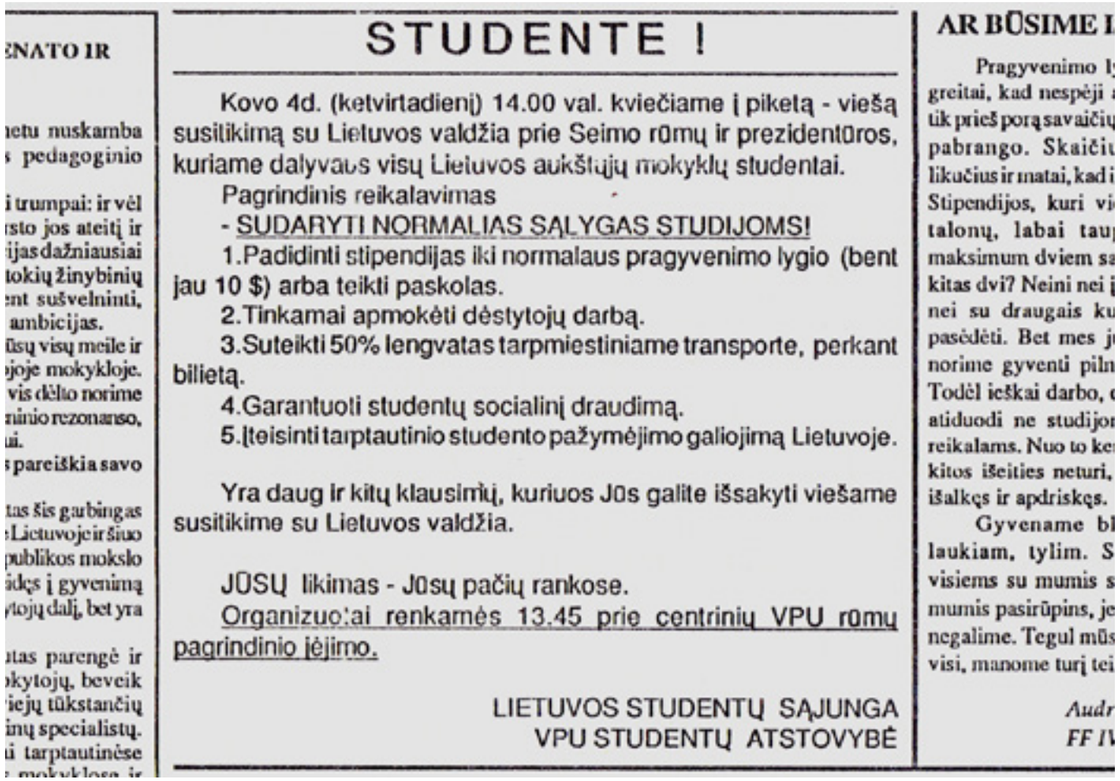

STUDENTE !

Kovo 4d. (ketvirtadienį) 14.00 val. kviečiame į piketą - viešą susitikimą su Lietuvos valdžia prie Seimo rūmų ir prezidentūros, kuriame dalyvaus visų Lietuvos aukštųjų mokyklų studentai.

Pagrindinis reikalavimas

- SUDARYTI NORMALIAS SĄLYGAS STUDIJOMS!

1.Padidinti stipendijas iki normalaus pragyvenimo lygio (bent jau 10 $) arba teikti paskolas.

2.Tinkamai apmokėti dėstytojų darbą.

3.Suteikti 50% lengvatas tarpmiestiniame transporte, perkant bilietą.

4.Garantuoti studentų socialinį draudimą.

5.Įteisinti tarptautinio studento pažymėjimo galiojimą Lietuvoje.

Yra daug ir kitų klausimų, kuriuos Jūs galite išsakyti viešame susitikime su Lietuvos valdžia.

JŪSŲ likimas - Jūsų pačių rankose.

Organizuotai renkamės 13.45 prie centrinių VPU rūmų pagrindinio įėjimo.

LIETUVOS STUDENTŲ SĄJUNGA
VPU STUDENTŲ ATSTOVYBĖ

1993 m. kovo 3 d. Lietuvos studentų sąjunga ir Vilniaus pedagoginio universiteto studentų atstovybė kviečia studentus į piketą dėl didesnių stipendijų, tinkamo dėstytojų atlygio, transporto lengvatų, studentų socialinio draudimo ir tarptautinio studentų pažymėjimo įteisinimo.

III
1994–2000 m. Besikeičiantis Sąjungos veidas

1994 metais LR Kultūros ir švietimo ministerija perorganizuota į Švietimo ir mokslo ministeriją. Nors švietimas ir patikėtas atskirai institucijai, iš pradžių daugiau dėmesio skirta viduriniam mokymui ir profesiniam ugdymui, o aukštasis mokslas ilgus metus buvo paliktas paraštėse.

Lietuvos studentų sąjungai, nors ir kamuojamai finansinių problemų, pavyko išsikovoti šiokį tokį pripažinimą tarp valdžios institucijų ir universitetų vadovų, tačiau jis buvo grindžiamas susitarimo principu. Taip buvo todėl, kad pirmajame Mokslo ir studijų įstatyme apie studentų teises ar juolab savivaldą nė nebuvo užsiminta. Buvo aišku, kad tokiomis sąlygomis studentų pozicijas sustiprinti bus labai sudėtinga ir norint pilnavertiškai atstovauti studentus valdžios institucijose, aukštųjų mokyklų senatuose ir tarybose būtina, kad ši teisė būtų įtvirtinta juridiškai.

1995 m. Studentų sąjungos Taryba į posėdžius rinkdavosi kiekvieną mėnesį, o po jų laukdavo neoficiali dalis. Nuotraukoje iš kairės: Studentų sąjungos viceprezidentas A. Macijauskas, prezidentas M. Danys, buvęs prezidentas D. Juzakėnas, KTU atstovas A. Narbutas.

M. Danys ir viceprezidentas R. Klimavičius kaitinasi pirtelėje.

1998 m. su naujaisiais studentų lyderiais linksminasi ir pirmasis Studentų sąjungos prezidentas D. Juzakėnas.

1996 m. naujojo Studentų sąjungos prezidento R. Klimavičiaus rytas po ataskaitinės-rinkiminės konferencijos.

1997 m. spalio mėn. vykusių mokymų „Strateginis planavimas studentų savivaldos, ryšiai su spauda ir įvaizdžio planavimas“ akimirka. Mokymus vedė buvęs prezidentas M. Danys.

1998 m. vykusio seminaro „Rytai – Kaunas – Vakarai“ akimirka. Seminare, kurį vedė Studentų sąjungos prezidentas R. Buožius, aptarta dažnos savivaldų narių kaitos problematika.

1998 m. paskutinį rugpjūčio savaitgalį visų studentų savivaldų lyderiai susirinko į bendrą Klaipėdos universiteto, Kauno technologijos universiteto ir Studentų sąjungos organizuotą projektą „Laužai“. Jaunimo laužą uždega Klaipėdos meras E. Gendvilas.

„Akcija „Laužai“ – žingsnis kuriant bendrą liepsną, nušviesiančią liepsną visai studentijai. Tikimės, kad tai taps gražia vasaros palydėtuvių tradicija“, – teigė vienas akcijos organizatorių.

I poskyris „Siekiant atstovauti *de jure*“

„Studentai turi būti visateisiais universitetų šeimininkais“, – tokiu šūkiu veiklą pradėjo Studentų sąjungos prezidentas M. Danys.

Šį šūkį nešanti kampanija norėjo atkreipti visuomenės, valdžios institucijų, studentų, užsienio organizacijų dėmesį į Lietuvos aukštojo mokslo sistemos ir studentų problemas. Tikėtasi, kad bent jau dalį problemų išspręstų didėjantis studentų sąmoningumas bei aktyvumas savivaldos veikloje, tad nemažai dėmesio skirta siekiant apmokyti studentus naudotis savo teisėmis dalyvaujant aukštosios mokyklos valdymo struktūrose.

Jau pačioje M. Danio kadencijos pradžioje būta nemažai įtampos ir diskusijų: vidiniuose Studentų sąjungos susirinkimuose vis didesnio palaikymo susilaukė idėja studentams turėti savo atstovus su balso teise aukštųjų mokyklų rektoratuose bei senatuose. Taip pat imta diskutuoti apie galimybę kurti nacionalinį studento pažymėjimą. Kita vertus, skausminga problema vis dar buvo organizacijos finansavimas, todėl imta siekti, kad kiekviena Studentų sąjungos narė mokėtų fiksuotą 50 Lt nario mokestį ir dar po 50 Lt nuo kiekvieno tūkstančio aukštojoje mokykloje studijuojančių studentų.

Lūžio momentu siekiant juridiškai įtvirtinti teisę atstovauti studentams tapo Europos tarybos misijos apsilankymas Lietuvoje. Pagrindinis jos tikslas buvo išanalizuoti Lietuvos studentų teisinę-socialinę padėtį, pristatyti Europos tarybos principus, kalbant apie studentų teises ir socialines garantijas. Šis Europos tarybos atstovų apsilankymas buvo vienas iš svarbiausių 1995 m. įvykių Lietuvos studentų gyvenime. Po vizito parengta Studentų teisių deklaracija turėjo tapti pagrindiniu studentų teisių rinkiniu, deklaracijos įgyvendinimas buvo vienas iš kampanijos už studentų teises tikslų.

Susitikimo su Europos tarybos misijos nariais metu jos nariai studentams pasakojo, kokias pagrindines problemas, liečiančias studentų finansavimą, teisinį apibrėžtumą, socialinę padėtį, jie įžvelgia Lietuvoje, taip pat dalinosi pavyzdžiais kaip šios problemos išspręstos kitose Europos valstybėse. Po šio susitikimo Studentų sąjungos atstovai gavo teorinį pagrindą savo ateities veiksmų pagrįstumui. Aiškėjo pagrindinis

Studentų sąjungos siekis – studentų teisių teisinis reglamentavimas LR teisės aktuose bei aukštųjų mokyklų statutuose.

1995 m. gegužę Lietuvos studentų sąjunga paskelbė Studentų teisių deklaraciją, dokumentą, turėjusį tapti visuotiniu idealu, kurio turėjo siekti visos aukštosios mokyklos tam, kad kiekvienas studentas ir kiekvienas akademinės bendruomenės narys nepaisant kilmės, tautybės, religinių įsitikinimų ir pan. galėtų pilnai pajusti savo teises ir sutelkti visas pastangas pilnavertėms studijoms ir moksliniam tiriamajam darbui bei dvasiniam asmenybės tobulinimui. Pirmojoje Lietuvos studentų teisių deklaracijoje buvo apibrėžtos studentų teisės į studijas, į socialinį aprūpinimą ir savivaldą. Šią deklaraciją galima vadinti savotiška studentų konstitucija, kurioje buvo nurodomi tiek paskirų aukštųjų mokyklų studentų, tiek jų savivaldų, tiek nacionalinės studentų sąjungos tikslai ir siekiai studentų labui. Dokumente nurodoma, kada aukštoji mokykla turi pripažinti studentų savivaldą kaip atstovausiančią tos mokyklos studentų struktūrą, o valstybės institucijos turi pripažinti Lietuvos studentų sąjungą kaip aukščiausią valstybės studentams atstovaujančią struktūrą.

Praėjus keliems mėnesiams po vizito, Europos tarybos misija paskelbė savo išvadas apie Lietuvos studentų socialinę ir teisinę padėtį. Reaguodamas į šias išvadas, M. Danys atvirame laiške išvardino, jo nuomone, pagrindines aukštąjį mokslą ir studentus kamuojančias problemas: teisių apribojimą, žemą studijų kokybę, studentų atstovų neįtraukimą į aukštųjų mokyklų valdymą.

Visai netrukus į Europos tarybos misijos ir Studentų sąjungos prezidento pastabas sureagavo Švietimo ir mokslo ministerija, pakvietusi studentų atstovus kartu dirbti darbo grupėje, kuri turėjo peržvelgti aukštųjų mokyklų statutus ir pateikti pastabas. Tokį kvietimą studentų atstovai vertino kaip puikią galimybę aukštųjų mokyklų statutuose įtvirtinti studentų ir jų atstovų teises. Tuoj po to studentai sulaukė ir kvietimo iš rektorių. 1995 m. birželio 6 d. studentų atstovai pirmą kartą dalyvavo Rektorių konferencijos posėdyje, jame studentai išsakė pastabas dėl studijų kreditų ir apmokamų studijų projektų. Posėdyje dalyvavęs prezidentas M. Danys ir viceprezidentas A. Bedinskas su rektoriais sutarė surengti atskirą susitikimą, kuriame būtų galima aptarti studentų teisių problemas bei bendradarbiavimo tarp studentų savivaldų ir aukštųjų mokyklų administracijų galimybę. 1998 m. vasario 27 d. Lietuvos teisės akademijoje (šiuo metu – MRU) vykusioje Lietuvos aukštųjų mokyklų rektorių konferencijoje buvo patenkintas Studentų sąjungos

prašymas dalyvauti svečio teisėmis visuose Lietuvos aukštųjų mokyklų rektorių konferencijų posėdžiuose, tad nuo tada Studentų sąjungos atstovai nors ir neturėjo balso teisės priimant sprendimus, tačiau galėjo siūlyti svarstymui įvairius klausimus, kalbėti Lietuvos studentijai svarbiomis temomis, diskutuoti su rektoriais. Šiam sprendimui neprieštaravo nei vienas rektorius.

Nors Studentų teisių deklaracija, dėl nepakankamų finansinių ir žmogiškųjų išteklių buvo pasmerkta merdėti, o galiausiai būti pamiršta, Europos tarybos misija Lietuvoje padėjo tvirtus pagrindus siekiui teisiškai reglamentuoti studentų atstovavimą. Dar 1995 m. M. Danys suprato, kad tiek Studentų sąjunga, tiek aukštųjų mokyklų studentų savivaldos turi mokytis atstovauti studentus, šviesti juos apie jų teises aukštosiose mokyklose. Tuomet buvo aiškiai suvokta, kad norint partnerio teisėmis būti įtrauktiems į įstatymų rengimo procesą neužteks tik siekti pripažinimo nacionaliniu mastu, Studentų sąjunga turėjo būti įsileista ir į Europos studentų organizacijų tinklą.

STUDENTŲ TEISIŲ DEKLARACIJA

Preambulė

Atsižvelgdama į tai, kad studentai sudaro didžiausią aukštosios mokyklos dalį ir į tai, kad aukštųjų mokyklų tikslas yra tarnauti visuomenės interesams;

atsižvelgdama į tai, kad visų aukštosios mokyklos bendruomenės narių: studentų, dėstytojų ir darbuotojų pagarbos ir lygių bei neatimamų teisių pripažinimas yra laisvės, teisingumo ir demokratijos mūsų valstybėje pagrindas;

atsižvelgdama į tai, kad studentų savivaldos, pasiraišiusios šią Deklaraciją, įsipareigojo siekti visuotinių ir tikrų studento teisių ir laisvių laikymosi ir pareiškė, jog esančios pasiryžusios skatinti švietimo pažangą bei siekti geresnių mokymosi sąlygų;

atsižvelgdama į tai, jog bendras visiems studentams šių teisių ir laisvių supratimas turi didžiausią reikšmę, kad būtų visiškai įvykdytas šis įsipareigojimas;

atsižvelgdama į tai, jog reikia remti draugiškus santykius tarp visų aukštosios mokyklos narių;

Lietuvos Studentų Sąjunga

skelbia šią Studentų teisių deklaraciją, kaip visuotinį idealą, kurio turi siekti visos aukštosios mokyklos tam, kad kiekvienas studentas ir kiekvienas akademinės bendruomenės narys galėtų pilnai pajusti savo teises ir sutelkti visas pastangas pilnavertėm studijom ir moksliniam tiriamajam darbui bei dvasiniam asmenybės tobulinimui.

Kiekvienas studentas turi siekti, kad šioje Deklaracijoje paskelbtos teisės būtų įgyvendintos ir taikomos visiems be jokių skirtumų, tokių kaip rasė, odos spalva, lytis, kalba, religija, politiniai ar kitokie įsitikinimai, nacionalinė ar socialinė kilmė, turtinė, jo gimimo ar kokia nors kitokia padėtis.

Šios Deklaracijos įsigaliojimo data skelbiama 1995 metų balandžio 24 diena. Tą dieną ši Deklaraciją buvo patvirtinta ir priimta LSS Taryboje. Ši Deklaracija ratifikuota, ir ratifikavimo raštai atiduoti saugoti Lietuvos Studentų Sąjungos Prezidentui.

Pagrindiniai principai

Pagrindiniai Studentų teisių deklaracijos principai yra šie:

1. Aukštoji mokykla garantuoja vienodas galimybes visiems studentams ir sudaro pakankamas studijų sąlygas.
2. Aukštoji mokykla garantuoja studijų kokybę ir dėstytojų kvalifikaciją.
3. Aukštasis mokslas yra prieinamas visiems pagal sugebėjimus nepriklausomai nuo jo/jos socialinės padėties.
4. Studentas gauna visą informaciją apie savo studijas, aukštąją mokyklą bei mokymo sistemą kaip visumą.
5. Studentų savivaldos yra viena iš aukštosios mokyklos sprendimus priimančių struktūrų.
6. Studentas turi teisę į standartizuotą apeliacijos pateikimą nepriklausomai ir bešališkai struktūrai.
7. Studentai pasirenka studijų programas.
8. Studentas skatinamas dalyvauti visuomeninėje veikloje.
9. Įstatymais reglamentuota palanki studijų kredito įskaitymo tvarka.

STUDENTŲ TEISIŲ DEKLARACIJA

Skelbiame, kad šeimos paralyžiuotos teisės turi būti neatskiriama Lietuvos aukštojo mokslo sistemos dalis.

1 Skyrius. STUDIJOS
1.1. Teisė į aukštąjį mokslą

1. Kiekvienas pilietis, atsižvelgiant į jo sugebėjimus, turi teisę pasirinkti aukštąją mokyklą.
2. Stojantysis turi teisę į pakankamą ir teisingą informaciją apie mokslo įstaigą ir stojimo sąlygas.
3. Turi būti siekiama, kad žmonėms su fizine negalia būtų sudarytos sąlygos siekti aukštojo mokslo ir kad šie žmonės taip pat turėtų galimybę studijuoti. Turi būti suteikta ne tik visa reikiama informacija stojančiajam, bet taip pat rengiami specialūs paruošiamieji kursai ar net suteikiamos lengvatos stojant.
4. Studentas turi teisę pereiti į kitą aukštąją mokyklą bei grįžti į anksčiau lankytą, užskaitant išlaikytus egzaminus.

1.2. Teisė į pasirinkimą

Studentas nori aukštojo mokslo, kuris atitiktų jo poreikius ir siekius.

Studijuodamas aukštojoje mokykloje studentas turi teisę:

1. Į informaciją apie studijas, kuri turi būti suteikta visiems studentams pirmąjį semestro mėnesį. Studentai turi būti supažindinti su visa studijų programa.
2. Į akademinę laisvę bei nevaržomą savo nuomonės reiškimą.
3. Į informaciją apie kurso reikalavimus semestro pradžioje.
4. Į privalomus ir pasirinktus kursus.
5. Pasirinkti mokymosi būdą, atsižvelgiant į sugebėjimus ir laikantis nustatytų taisyklių.
6. Laisvai pasirinkti studijų kryptį.

1.3. Teisė į kokybišką dėstymą

Studijų kokybė priklauso nuo švietimo ir žinių kokybės. Švietimo kokybė priklauso nuo žinių pateikimo formos ir jų įsisavinimo greičio. Aukštosios mokyklos uždavinys yra ne tik teikti kokybiškas studijas, bet ir ugdyti studentą ne tik kaip specialistą, bet ir asmenybę. Apklausos ir įvertinimai turi parodyti dėstytojų lygį, šą ir kaip jie dirba. Tai leis patiems studentams kontroliuoti ir koreguoti mokymosi kursą. Viešas apklausų rezultatų paskelbimas leis studentams geriau pasirinkti studijų struktūrą.

Pagrindinis studento tikslas yra gauti pakankamą kiekį bendrauniversitinių ir specialybinių žinių, kurios jam būtų naudingos gyvenime ir atitiktų šiuolaikinės visuomenės reikalavimus.

Atsižvelgiami į tai skelbiame, kad studentai turi teisę:

1. Į kokybiškas žinias ir kvalifikuotą jų pateikimo formą. Universitetas nuolat rengia dėstytojų atestacijas ir sudaro sąlygas kelti jų kvalifikaciją.
2. Reikalauti, kad žinios būtų naujos, teisingos, aktualios. Dėstytojams rekomenduojama pastoviai atnaujinti dėstomą medžiagą.

Nukelta į 2 psl.

< 1995 m. gegužės mėnesį paskelbta pirmoji Studentų teisių deklaracija turėjo tapti visuotiniu studentų idealu, kurio turėjo siekti visos aukštosios mokyklos tam, kad kiekvienas studentas ir kiekvienas akademinės bendruomenės narys nepaisant kilmės, tautybės, religinių įsitikinimų ir pan. galėtų pilnai pajusti savo teises ir sutelkti visas pastangas pilnavertėm studijom ir moksliniam tiriamajam darbui bei dvasiniam asmenybės tobulinimui.

Pirmojoje Lietuvoje studentų teisių deklaracijoje buvo apibrėžtos studentų teisės į studijas, į socialinį aprūpinimą ir savivaldą. Šią deklaraciją galima vadinti savotiška studentų konstitucija, kurioje buvo nurodomi tiek paskirų aukštųjų mokyklų studentų, tiek jų savivaldų, tiek nacionalinės studentų sąjungos tikslai ir siekiai studentų labui. >

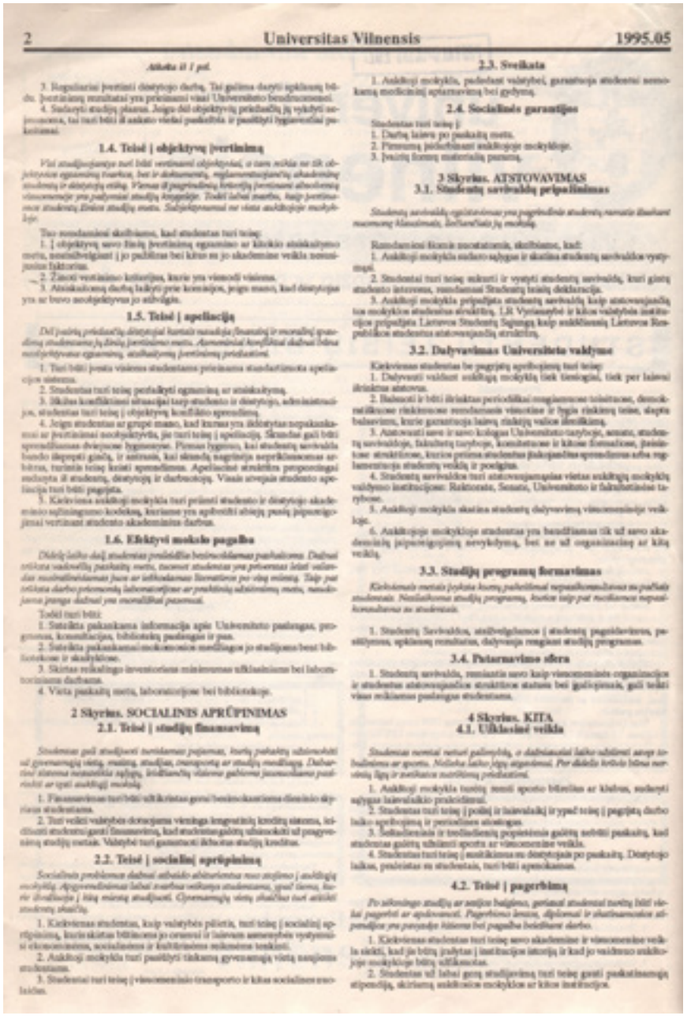

2 Universitas Vilnensis 1995.05

Atkelta iš 1 psl.

3. Reguliariai įvertinti dėstytojo darbą. Tai galima daryti apklausų būdu. Įvertinimų rezultatai yra prieinami visai Universiteto bendruomenei.
4. Studentų atsižvelgiama. Jeigu dėl objektyvių priežasčių jų vykdyti nepavyksta, tai turi būti iš anksto viešai paskelbtas ir pateiktas pagrindimas pakeitimui.

1.4. Teisė į objektyvų įvertinimą

Visi studijuojantys turi būti vertinami objektyviai, o tam reikia ne tik objektyvios egzaminų tvarkos, bet ir dokumentų, reglamentuojančių akademinių studentų ir dėstytojų veiklą. Vienas iš pagrindinių kriterijų įvertinant aukščiausią visuomenėje yra pažymiai studijų kryptyje. Todėl labai svarbu, kaip įvertinamas studentų žinias studijų metu. Subjektyvumui ne vieta aukštojoje mokykloje.

Tuo remdamiesi skelbiame, kad studentas turi teisę:

1. Į objektyvų savo žinių įvertinimą egzaminuo ar kitokio atsiskaitymo metu, nuoširdžiai į jo paklūstas bei kitus su jo akademine veikla susijusius faktorius.
2. Žinoti vertinimo kriterijus, kurie yra vienodi visiems.
3. Atsiskaitomų darbų laikyti prie kiemsiejos, jeigu manoj, kad dėstytojas yra ar buvo neobjektyvus jo atžvilgiu.

1.5. Teisė į specializaciją

Dėl pastarų priežasčių dėstytojai turėtų nuosekliai finansuoj ir moraliai paskatinti studentus už žinių įvertinimo metu. Asmeninių konfliktai dažnai būna neobjektyvaus egzaminų, atsiskaitymų įvertinimų priežastimi.

1. Turi būti įvesta visiems studentams privaloma standartizuota specializacijos sistema.
2. Studentas turi teisę pertvarkyti egzaminų ar atsiskaitymų.
3. Jeigu konfliktinės situacijos tarp studento ir dėstytojo, administracijos, studentas turi teisę į objektyvų konfliktų sprendimą.
4. Jeigu studentas ar grupė manoj, kad kuriuo yra dėstytas nepakankamai ar įvertinimai neobjektyvūs, jie turi teisę į apeliaciją. Skundas gali būti apeliuojamas dviejose instancijose. Pirmoji instancija, kai studentų savivaldos bendro išspręsti ginčų, ir antroji, kai skundą nagrinėja nepriklausomas arbitras, turintis teisę keisti sprendimus. Apeliacinė struktūra proporcingai sudaryta iš studentų, dėstytojų ir darbuotojų. Visais atvejais studento apeliacija turi būti pagrįsta.
5. Kiekviena aukštoji mokykla turi priimti studento ir dėstytojo akademinio sąžiningumo kodeksą, kuriame yra aprašyti abiejų pusių įsipareigojimai vertinant studento akademinius darbus.

1.6. Ekstyvi mokslo pagalba

Didelę laisvę dauj studentas praleidžia bešnekdamas pasbaliose. Daljnai atšlaita vadovėlių paskaitų metu, tuomet studentas yra priverstas labai valandas nuodirbiadamas juos ar išlikdamas literatūros po visą miestą. Taip pat atšlaita darbo priemonių laboratorijose ar praktikų atsiskaitymų metu, nesudarant pranga dalinai yra moralilnai pasenusi.

Todėl turi būti:

1. Suteikta pakankama informacija apie Universiteto padangas, programas, konsultacijas, bibliotekų padangas ir pan.
2. Suteikta pakankamai medicininio sterilizuoto ir studijoms tinki bibliotekose ir skaitykloje.
3. Skirtas reikalingo inventoriaus mišrinimas užtikrinimas bei laboratoriniams darbams.
4. Visa paskaitų metu, laboratorijose bei bibliotekoje.

2 Skyrius. SOCIALINIS APRŪPINIMAS
2.1. Teisė į studijų finansavimą

Studentas gali studijuoti turėdamas pajamas, kurių pakanka užsitenkinti už gyvenamąją vietą, maistą, studijas, transportą ar atsižvelgiant. Dalyvavimą sistema neatsižvelgia aplinką, leidžiančią visiems galimus įsisavinamus pasiekti ar tęsti studijų metodą.

1. Finansavimas turi būti užtikrintas gerai besimokantiems diferuoto skyrimo sistemoms.
2. Turi veikti valstybės dotuojama vieninga kompetitinių kreditų sistema, leidžianti studentui gauti finansavimą, kad studentas galėtų užsitenkinti už pragyvenimą studijų metais. Valstybė turi garantuoti šiltuotas studijų kreditas.

2.2. Teisė į socialinį aprūpinimą

Socialinės problemos dažnai atbaldo adaptavimosi nuo stojimo į aukštąją mokyklą. Apgyvendinimas labai svarbus veiksnys studentams, ypač tiems, kurie dvidžiuoja į kitą miestą studijuoti. Gyvenamųjų vietų šiuolaikai turi atitikti studentų poreikių.

1. Kiekvienas studentas, kuris valstybės pilietis, turi teisę į socialinį aprūpinimą, kuris skiriamas bešnekamo jo orumui ir laisvam asmenybės vystymuisi visuomeninės, socialinėmis ir kultūrinėmis mišrinimo teisėmis.
2. Aukštoji mokykla turi pasirūpinti tinkamų gyvenamąją vietą naujiems studentams.
3. Studentai turi teisę į visuomeninio transporto ir kitus socialinius mokinius.

2.3. Sveikata

1. Aukštoji mokykla, padedant valstybei, garantuoja studentui nemokamą medicininį aptarnavimą bei gydymą.

2.4. Socialinės garantijos

Studentas turi teisę į:

1. Darbą laisvu po paskaitų metu.
2. Pirmumą įsidarbinant aukštojoje mokykloje.
3. Įvairių formų materialią paramą.

3 Skyrius. ATSTOVAVIMAS
3.1. Studentų savivaldų pripažinimas

Studentų savivaldų egzistavimas yra pagrindinis studentų norusio išsakant nuomonę klausimais, šiuo šiuo jų mokslą.

Remdamiesi šiomis nuostatomis, skelbiame, kad:

1. Aukštoji mokykla sudaro sąlygas ir skatina studentų savivaldos vystymąsi.
2. Studentai turi teisę sukurti ir vystyti studentų savivaldą, kuri gintų studento interesus, remdamasi Studentų teisių deklaracija.
3. Aukštoji mokykla pripažįsta studentų savivaldą kaip atstovaujančią tos mokyklos studentus struktūrą. LR Vyriausybė ir kitos valstybės institucijos pripažįsta Lietuvos Studentų Sąjungą kaip atstovaujančią Lietuvos Respublikos studentus atstovaujančią struktūrą.

3.2. Dalyvavimas Universiteto valdyme

Kiekvienas studentas be grupės aprėpiamų turi teisę:

1. Dalyvauti viešbuti aukštąją mokyklą tiek išmėginti, tiek per laisvai išrinktus atstovus.
2. Balsuoti ir būti išrinktas periodiškai-reguliariuose tolsiuose, demokratiškuose rinkimuose remdamasis vienodine ir lygia rinkimų teise, slaptu balsavimu, kuris garantuoja laisvą rinkimų valios išreiškimą.
3. Atstovauti savo ir savo kolegas Universiteto taryboje, senate, studentų savivaldoje, fakultetų taryboje, komitetuose ir kitose formalizuose, panašiose struktūrose, kurios priima studentus įtakojančius sprendimus arba reglamentuoja studentų veiklą ir poelgius.
4. Studentų savivaldos turi atstovaujamąsias vietas aukštųjų mokyklų valdymo institucijose: Rektorate, Senate, Universiteto ir fakultetuose taryboje.
5. Aukštoji mokyklos skatina studentų dalyvavimą visuomeninėje veikloje.
6. Aukštojoje mokyklojoje studentas yra bendžiamas tik už savo akademinių įsipareigojimų nevykdymą, bet ne už organizacinę ar kitą veiklą.

3.3. Studijų programų formavimas

Kiekviename metodo įvykus kurių pakeitimai nepaskelbiamas su praėjusiu studentais. Nedažnome studijų programų, kurios taip pat nuolatinės nepaskelbiamos su studentais.

1. Studentų Savivaldos, atsižvelgiamose į studentų pageidavimus, pasiūlymus, apklausų rezultatus, dalyvauja rengiant studijų programas.

3.4. Patarnavimo sfera

1. Studentų savivalda, remiantis savo kaip visuomeninės organizacijos ir studentus atstovaujančios struktūros statusu bei galiojimais, gali teikti visus reikiamus paslaugos studentams.

4 Skyrius. KITA
4.1. Užklasinė veikla

Studentas turėtai turėti galimybių, o dažniausiai laiko užsiimti savo užsiėmimu ar sportu. Nedažnu laiko jėgų atgaivinui. Per didelis krūvis blokuoja normalų ilgą ir sveikatos nuotėmų priežastimi.

1. Aukštoji mokykla turėtų turėti sporto bitelius ar klubus, suteiktų sąlygas laisvalaikio praleidimui.
2. Studentas turi teisę į poilsį ir laisvalaikį ir ypač teisę į pagėjų darbo laiko apribojimą ir pertraukimo atsiskaitus.
3. Šeštadieniais ir trečiadienių popietėmis galėtų nebūti paskaitų, kad studentas galėtų užsiimti sportu ar visuomeninę veikla.
4. Studentas turi teisę į nuolatinius su dėstytojais po paskaitų. Dėstytojo laikus, paskirtus su studentais, turi būti apreiškiamas.

4.2. Teisė į pagerbimą

Po užbaigto studijų ar atskiro baigimo, geriausi studentai turėtų būti vieši pagerbti ar apdovanoti. Pagerbimo lenkos, diplomai ir akademinės atpenalijos yra puikaus būsimų bei pagalbos besiblaivė darbo.

1. Kiekvienas studentas turi teisę savo akademinius ir visuomeninius veiklas siekti, kad jie būtų įvairios į institucijos interjeja ir kad jo vardavo siekiojoje aukštojoje būtų užfiksuotas.
2. Studentas už labai gerą studijavimą turi teisę gauti paskatinamąją stipendiją, skiriamą aukštosios mokyklos ar kitos institucijos.

1995 m. birželį įvykusio Studentų sąjungos Tarybos posėdžio akimirka. Jame buvo svarstyti mokesčio už mokslą taikymo metodikos aukštosiose mokyklose sistemos, studentų kreditavimo sistemos klausimai, pristatytas nacionalinės kampanijos už studentų teises įgyvendinimas.

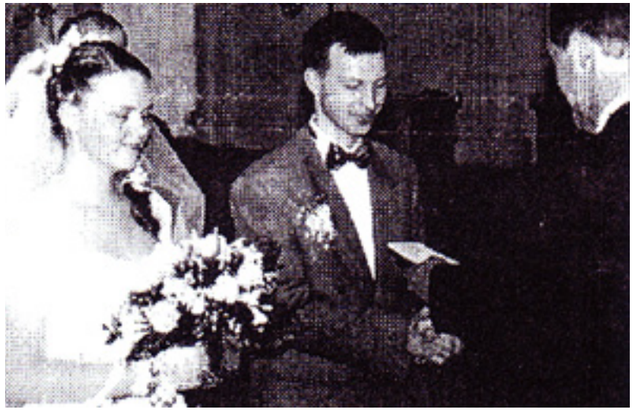

1995 m. pradžia M. Daniui buvo itin veikli: be to, kad tapo Studentų sąjungos prezidentu ir paskelbė pirmąją Studentų teisių deklaraciją, gegužės 27 d. M. Danys vedė savo išrinktąją, taip buvo sukurta prezidentiška šeima.

1995 m. kampanijos „Už studentų teises“ logotipas.

II poskyris „Nuo Vilniaus iki Talino, nuo Reikjaviko iki Jerevano“

1995 m. pradžioje siekdamas antros Studentų sąjungos prezidento kadencijos M. Danys teigė, kad vienas pagrindinių jo tikslų bus įstoti į Europos studentų informacinį biurą (ESIB, nuo 2007 – Europos studentų sąjunga). Taip pat studentai vis labiau akcentavo kaimyninių Baltijos šalių bendradarbiavimo svarbą.

Lapkričio pabaigoje vykusiame Studentų sąjungos tarybos posėdyje svarstytas Lietuvos, Latvijos ir Estijos nacionalinių studentų sąjungų bendradarbiavimo projektas. Nors ir buvo suabejota ar prasminga jį tvirtinti, kai dar nėra bendradarbiavimo platformos, M. Danio įtikinti, tarybos nariai jį patvirtino, nors tam prieštaravo buvęs Studentų sąjungos prezidentas D. Juzakėnas, motyvuodamas tuo, kad ankstesni Studentų sąjungos bandymai kurti panašią struktūrą nepavyko. Deja, D. Juzakėno nuogąstavimai pasitvirtino, Pabaltijo studentų koordinacinė taryba taip ir nebuvo įkurta negavus lėšų.

Nors tuomet bendradarbiavimo struktūros sukurti ir nepavyko, bendravimas su kaimyninėmis studentų sąjungomis nenutrūko. Jos buvo kviečiamos dalyvauti Studentų sąjungos ar jos narių renginiuose ir juose pasisakyti apie jaunimo ir studentų problemas.

Galiausiai 1999 m. rugsėjo 30 d. Vilniuje vykusioje konferencijoje „Alma Mater XXI amžiuje“ Lietuvos studentų sąjungos prezidentas Svajūnas Jakutis ir Latvijos studentų sąjungos prezidentas Andis Malējs norą bendradarbiauti sutvirtino parašais, taip buvo įkurtas Baltijos šalių studentų sąjungų susitikimas (BOM). Estijos nacionalinė studentų sąjunga prie jo prisijungė 2003 m.

Kelias į pripažinimą Europos studentų sąjungų tarpe taip pat nebuvo trumpas. Nors M. Danys dar 1995 m. deklaravo sieksiantis, jog Studentų sąjunga galėtų dalyvauti ESIB veikloje, nei jam, nei po jo organizacijai vadovavusiam Rimantui Klimavičiui šios ambicijos įgyvendinti nepavyko. Labiau apčiuopiami rezultatai pastebimi tik 1997 m., kuomet Artūro Macijausko vadovaujamos Studentų sąjungos atstovai susitikimo su Švietimo ir mokslo viceministru metu svarstė galimybes finansuoti Studentų sąjungos narystę ESIB. Susitikimas praėjo sėkmingai, gavusi finansavimą Lietuvos studentų sąjunga pateikė prašymą prisijungti prie tarptautinės studentų organizacijos ir jau visai netrukus Lietuvos studentų atstovai pildė 53 klausimų

anketą, siekdami įrodyti, kad Lietuvos studentų sąjunga atitinka ESIB nariams keliamus demokratiškumo, savarankiškumo ir kitus reikalavimus. Prabėgus pusmečiui, 1998 m. balandį ESIB Tarybos, vykusios Maltoje, metu Lietuvos studentų sąjunga vienbalsiai buvo priimta į Europos nacionalinę studentų sąjungą.

Tad taip, dedant ilgalaikes pastangas, Lietuvos studentų sąjungai pavyko įgyvendinti dar 1991 m. priimtuose įstatuose keltą tikslą atstovauti Lietuvos studentams tarptautiniu lygiu. Paskutiniame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje Lietuvos studentų sąjunga prisijungė prie Europos studentų sąjungos, įkūrė Baltijos šalių studentų sąjungų bendradarbiavimo platformą, na, o prisijungimo prie Šiaurės šalių studentų sąjungų bendrijos dar teks palūkėti beveik dešimtmetį, iki pat 2006 m.

1997 m. Vilniaus universiteto studentų savivaldos organizuotas seminaras „Ar sukursime vieningą Europą“, kuriame dalyvavo Baltijos regiono šalių įvairių studentų organizacijų nariai, o jame buvo diskutuota politiniais, jaunimo ir ekonominiais klausimais. Šiame seminare pranešimą skaitė Studentų sąjungos viceprezidentas R. Buožius. Tokie susitikimai su Baltijos regiono studentų savivaldomis buvo pirmasis žingsnis kuriant Lietuvos, Latvijos ir Estijos šalių bendradarbiavimo platformą – BOM.

1999 m. rugsėjo 30 d. Vilniuje vykusioje konferencijoje „Alma Mater XXI amžiuje“ Lietuvos studentų sąjungos prezidentas S. Jakutis ir Latvijos studentų sąjungos prezidentas A. Malējs norą bendradarbiauti sutvirtino parašais, taip buvo įkurtas Baltijos šalių studentų sąjungų susitikimas (BOM).

Po oficialios konferencijos „Alma Mater XXI amžiuje“ dalies Lietuvos ir Latvijos studentų lyderiai apsikeičia dovanomis.

Studentų sąjungos prezidentas R. Buožius sveikinasi su Europos nacionalinės studentų sąjungos atstovais.

1998 m. balandžio mėn. ESIB Tarybos, vykusios Maltoje, metu Lietuvos studentų sąjunga vienbalsiai buvo priimta į Europos nacionalinę studentų sąjungą.

Europos nacionalinės studentų sąjungos atstovai sveikina Lietuvos studentų sąjungos prezidentą R. Buožių prisijungus prie ESIB.

R. Buožius švenčia, jog Studentų sąjunga buvo priimta į ESIB.

2000 m., praėjus 2 metams po tapimo ESIB nariais, Lietuvos studentų sąjunga nacionalines Europos studentų sąjungas pakviečia į Vilnių.

2000 m. balandžio 16-23 d. Vilniuje vyko ESIB seminaras.

III poskyris „Studentams atstovaujant: 2000 m. reforma“

Nuo pat nepriklausomybės atgavimo Lietuvos aukštojo mokslo bendruomenėse buvo jaučiamas ryškus poreikis reformuoti aukštojo mokslo sistemą. Per penkis pirmuosius nepriklausomybės metus didžioji dalis aukštųjų mokyklų pertvarkė savo studijų programas į universitetines, į studijų programas įtraukė privalomuosius socialinių ir humanitarinių mokslų modulius, atsirado tripakopė universitetinių studijų sistema. Vis dėlto, pasaulinės aukštojo mokslo tendencijos reikalavo didesnio Lietuvos aukštojo mokslo globalumo, tad buvo būtina siekti Lietuvos ir Europos aukštojo mokslo sistemų suderinamumo ir integracijos. Šis tikslas pasidarė ypač aktualus Lietuvai 1999 m. pasirašius Bolonijos deklaraciją, kurios vienas pagrindinių tikslų buvo sukuti bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę.

Šių aplinkybių kontekste jau nuo 1995 m. Lietuvoje pradėta diskutuoti apie aukštojo mokslo reformą. Nors Lietuvos studentų sąjunga didžiąją dalį pirmojo savo gyvavimo dešimtmečio daugiau skyrė žemiškoms studentų problemoms, tokioms kaip transporto lengvatos, kreditų sistema, studento pažymėjimas, nuolaidos maistpinigiams ir kt., spręsti, prasidėjus viešiems naujojo Aukštojo mokslo įstatymo svarstymams Studentų sąjungos ir jos narių atstovai aktyviai įsitraukė į dialogą. 1998 m. pradžioje Studentų sąjungos atstovai dalyvavo VU SA rengtoje diskusijoje, kurios svarbiausia tema buvo ketinamas įvesti visuotinis mokestis už studijas. Studentų sąjungos pozicija šioje diskusijoje nekito – švietimas – teisė, o ne privilegija, todėl mokslas, anot jų, turėjo būti nemokamas. Tų pačių metų kovo 6-7 d. Lietuvos teisės akademijos studentų atstovybė (šiuo metu – MRUSA) suorganizavo Studentų sąjungos sąskrydį, jame buvo svarstomos Lietuvos švietimo perspektyvos. Svarbiausias klausimas – reikės ar nereikės mokėti už studijas. Sąskrydžio metu buvo parengtas bendras Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų atstovų kreipimasis į šalies vadovus, kuriame buvo nurodoma išaiškinti „gerai besimokančio studento“ sąvoką, pataisyti kreditavimo sistemą, didinti studentų atstovybių savivaldų įtaką universitetuose bei įteisinti Studentų sąjungos dalyvavimą formuojant švietimo politiką Lietuvoje. Metų eigoje buvo surengtos dar kelios Studentų sąjungos ar jos narių diskusijos su universitetų vadovais bei švietimo politikos formuotojais. Visų jų metu studentų atstovai aktyviai kėlė studijų apmokestinimo, studentų teisių apibrėžimo, kreditų ir paskolų sistemų problematikos klausimus.

1999 m. rugsėjo 30 d. surengta konferencija „Alma mater XXI amžiuje“, kurios tikslas, anot Studentų sąjungos prezidento Svajūno Jakučio, buvo pradėti atvirą ir viešą diskusiją tarp vyriausybės, aukštųjų mokyklų ir studentų. Pats prezidentas savo pranešime įvardino studentus kamuojančias problemas ir griežtai apibrėžė studentų teises, ypač teisę į aukštąjį mokslą, akademinę laisvę, studentijos atstovavimą. Taip pat buvo pristatyta 1995 m. pagrindu parengta ir išleista Studentų teisių deklaracija, kurioje buvo įtvirtintos pagrindinės studentų teisės į studijas, socialinį aprūpinimą ir atstovavimą. Iškart po konferencijos Studentų sąjunga išplatino kreipimąsi į visuomenę, kuriame konstatavo, jog Lietuvos aukštojo mokslo padėtis problemiška, o tuo pačiu kreipėsi į Prezidentą, Seimą ir Vyriausybę, reikalaudama aukštąjį mokslą padaryti vienu iš svarbiausių valstybės prioritetų, numatant aiškų švietimo sistemos finansavimą, kurios būtų ne mažesnės nei krašto apsaugai skiriamos lėšos, bei jo ateities perspektyvas. Konstatuota, jog dabartinė stipendija studento visiškai netenkina ir prašoma ją padidinti. Reikalauta didinti studijų kreditavimo fondą, nes šis yra per mažas, siekta sudaryti skatinančias sąlygas verslininkams remti studentus, taikant lengvatas mokesčių pavidalu, ypač akcentuojant tas įmones, kurios studentą priėmė praktikai arba įdarbino iškart po studijų baigimo. Buvo norima taikyti mokesčių lengvatas ir studentų, kurie moka už mokslą, tėvams. Kreipimosi pabaigoje valstybės vadovų buvo prašoma įsigilinti į studentijos ir visos akademinės bendruomenės kreipimąsi ir sudaryti sąlygas Lietuvos jaunimui siekti kokybiško aukštojo mokslo.

Vėliau studentai pradėjo diskusijas tarp Vyriausybės ir aukštųjų mokyklų, kurios netrukus peraugo į mitingus, to priežastis – mažinami asignavimai valstybės biudžete skirti švietimui. 1999 m. spalio 22 d. VU SA surengė mitingą Nepriklausomybės aikštėje Vilniuje pavadinimu „Gelbėkime Lietuvos ūkį, jei norime išgelbėti Lietuvos mokslą ir švietimą“. Maždaug trys tūkstančiai mitingo dalyvių paragino valdžią skirti daugiau dėmesio ir finansų švietimui ir mokslui. Netrukus, gruodžio mėnesį, prie Muzikinio teatro susirinkę Kauno aukštųjų mokyklų studentai pasakė „ne“ valstybės biudžetui, kuriame mažinamas aukštojo mokslo finansavimas. Vėliau su Kauno studentų savivaldų atstovais susitiko Seimo nariai, studentai jiems dar kartą priminė savo problemas. Nors šiose protesto akcijose nedalyvavo Studentų sąjungos atstovai (bent jau apie tai nebuvo viešai skelbiama), bet galime daryti prielaidą, jog akcijos buvo bendrai organizuotos Lietuvos studentijos, kurias, tikėtina, nors ir neoficialiai, koordinavo Studentų sąjunga.

Rengiant Aukštojo mokslo įstatymą studentų atstovai aktyviai gynė studentų interesus, taip pat atsižvelgiant į tarptautinius Lietuvos įsipareigojimus aukštojo mokslo srityje galima teigti, jog 2000 m. priimtas

Aukštojo mokslo įstatymas atitiko studentijos lūkesčius. Pagrindinis šio ir iškart po nepriklausomybės atgavimo priimto įstatymo skirtumas buvo aiškus studentų teisių apibrėžimas, apie kurias iki 2000 m. *de jure* užsimenama nebuvo. Aukštojo mokslo įstatymas numatė šiuos pagrindinius pokyčius aukštojo mokslo sistemoje: sukurta binarinė aukštojo mokslo sistema, susidedanti iš universitetų ir kolegijų, įteisintos aukštųjų mokyklų tarybos, studentų savivaldos gavo sprendžiamojo balso teisę aukštųjų mokyklų tarybose ir kituose valdymo organuose, apibrėžti studijų kokybės užtikrinimo mechanizmai. Taigi apibendrinant 1995-2000 m. periodą galima teigti, jog aktyvus Studentų sąjungos įsitraukimas į viešą diskusiją dėl Aukštojo mokslo įstatymo nuostatų garantavo studentų bei jų savivaldos teisių užtikrinimą įstatymuose ir vidiniuose aukštųjų mokyklų dokumentuose. Studentų atstovų balsas ir nuomonė buvo girdima nacionaliniu mastu, studentų atstovai aktyviai vyko į visus susitikimus su politine šalies vadovybe, kur buvo aptariami aukštojo mokslo klausimai. „Dar niekada anksčiau studentija nebuvo pasiekusi tokio pripažinimo“, – teigė tuometinis organizacijos vadovas S. Jakutis.

1998 m. kovo mėnesį vykusi diskusija „Išsilavinimas – teisė ar privilegija“, kurioje dalyvavo VU rektorius, Seimo nariai ir Studentų sąjungos prezidentas A. Macijauskas. Studentų sąjungos pozicija šioje diskusijoje nekito – švietimas – teisė, o ne privilegija, todėl mokslas, anot jų, turėjo būti nemokamas.

1997 m. šaržas apie studentų savivaldų veiklą (laikraštis „Savas“).

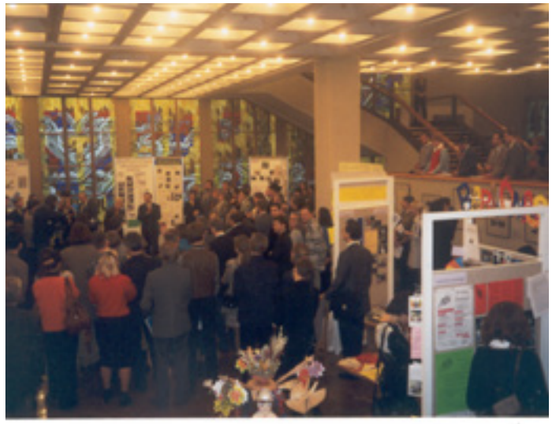

1997 m. Studentų sąjungos prezidentas A. Macijauskas pristatinėja Studentų sąjungos veiklą Seime.

1999 m. spalio 22 d. VU SA ir (neoficialiai) Studentų sąjunga surengė mitingą Nepriklausomybės aikštėje pavadinimu „Gelbėkime Lietuvos ūkį, jei norime išgelbėti Lietuvos mokslą ir švietimą“. Maždaug trys tūkstančiai mitingo dalyvių paragino valdžią skirti daugiau dėmesio ir pinigų mokslui ir švietimui. Mitingo metu studentų reikalavimus išklausė ir į diskusiją įsitraukė A.Brazauskas, kiti iškilūs visuomenės ir politikos asmenys, politinių partijų atstovai.

Mitingo dalyviai protestavo prieš valstybės biudžeto planą, kuriame per mažas finansavimas skiriamas aukštajam mokslui. Reikia pažymėti, kad nors šioje protesto akcijoje nedalyvavo Studentų sąjungos atstovai (bent jau apie tai nebuvo viešai skelbiama), bet galime daryti prielaidą, jog ši akcija buvo bendrai Lietuvos studentijos organizuota akcija, kurią, nors ir neoficialiai, koordinavo Studentų sąjunga.

IV poskyris „Kelias į savarankiškumą“

Nuo pat organizacijos įkūrimo Studentų sąjungą kamavo finansų trūkumas, kuris lėmė tiek vidinę, tiek išorinę įtampą. Dėl lėšų trūkumo Studentų sąjunga iki pat 2000 m. glaudėsi VU SA patalpose, natūralu, jog to padariniu dažnai tapdavo persidengiančios pozicijos, panašios veiklos kryptys, tai keldavo kitų organizacijos narių, studentų savivaldų, nepasitikėjimą centrinio Studentų sąjungos biuro veiklomis. Kalbant apie platesnį kontekstą, lėšų trūkumas buvo ypač juntamas siekiant vykdyti tarptautinę veiklą, juk net ir prisijungimą prie ESIB turėjo palaiminti Švietimo ir mokslo ministerija, kitaip Studentų sąjunga būtų neišgalėjusi mokėti nario mokesčio ar dalyvauti kitose šalyse vykstančiuose Europos studentų organizacijų susitikimuose. 1995 m. organizacija įvedė nario mokestį, tačiau šių lėšų sunkiai užtekdavo net būtiniausioms reikmėms. „Laikėmės iš kiekvienos savivaldos, priklausomai nuo aukštojoje mokykloje studijuojančiųjų skaičiaus, metinio įnašo, kurį pervesdavo aukštoji mokykla. Studentų sąjungos metinis biudžetas nesiekė nei 2000 litų. Jų vos užtekdavo popieriui įsigyti ar kompensuoti vienam kitam bilietui į Tarybos posėdį, kas negalėjo apmokėti pats. Dirbome iš idėjos, netaupydami nei savo laiko, nei savo asmeninių lėšų“, – teigia 1996-1997 m. organizacijai vadovavęs R. Klimavičius.

Tuo metu buvo realiai svarstoma vieningo studento pažymėjimo idėja, jos įgyvendinimas turėjo atnešti organizacijai finansinį stabilumą bei leisti įgyvendinti didesnio masto projektus. Vis dėlto ambiciją sukurti studento pažymėjimą turėjo ne tik Studentų sąjunga. 1995 m. rugsėjo 15 d. vyko Studentų sąjungos posėdis, kuriame buvo svarstomas santykis su Lietuvos akademiniu jaunimo fondu, nes ši organizacija dėjo įnirtingas pastangas Lietuvos studento pažymėjimo (LSP) sukūrimui, t.y. tapo Studentų sąjungos konkurentu brandinant nacionalinį LSP projektą. Vyriausybės ši organizacija prašė leisti išduoti bendrą pažymėjimą Lietuvos studentams, tačiau premjeras atmetė tokį Fondo prašymą, motyvuodamas tuo, kad pažymėjimo išdavimas turi būti suderintas su Studentų sąjunga, kuri tokiam prašymui nepritarė, nes siekė pati įgyvendinti šį projektą pagal Estijos studentų sąjungos pavyzdį.

1996 m. gruodžio 14 d. Kaune Studentų sąjunga surengė seminarą, kuriame dalyvavo Estijos nacionalinės studentų sąjungos prezidentas. Jis papasakojo apie Estijos aukštojo mokslo sistemą ir nacionalinį studento pažymėjimo projektą. Praėjus trims mėnesiams po susitikimo naujasis organizacijos vadovas, VU studen-

tas Artūras Macijauskas oficialiai paskelbė, jog aukštųjų mokyklų studentų atstovybių ir sąjungų vadovai priėmė nutarimą dėl nacionalinio studentų pažymėjimo Lietuvoje įvedimo. Nors nacionalinio LSP įgyvendinimo projektas ir užtruko, bet tai tapo vienu pagrindinių A. Macijausko veiklos leitmotyvų. Galima teigti, kad būtent A. Macijauskas buvo LSP projekto krikštatėvis: pradžioje, būdamas Studentų sąjungos prezidentu, jis šį projektą politiškai įteisino, o vėliau, tapdamas LSP projekto koordinatoriumi, ir įgyvendino.

Svarbu paminėti ir tai, jog vieningo LSP idėja turėjo išspręsti ne tik vidines Studentų sąjungos lėšų trūkumo problemas, bet ir nuo pat 1991 m. keliamą transporto lengvatų klausimą. Daugiau nei penkis metus Studentų sąjunga siekė, jog studentams būtų suteiktos nuolaidos viešajam miesto transportui, buvo rengiami mitingai, studentai grasino gulti ant traukinių bėgių, į Vyriausybę buvo išsiųsta beveik 10 000 atvirlaiškių, kuriuose reikalaujama grąžinti transporto lengvatas. „Studentų lengvatų klausimas tapo aktualus netrukus po nepriklausomybės atgavimo. Suprantama, jauna valstybė sunkiai galėjo padėti studentams, kai pagalbos reikėjo jai pačiai. Tai buvo ilgas ir tęstinis visos Studentų sąjungos bendruomenės darbas, kiekvieną savaitę lankėme Jaunimo komisijos posėdžius, Vyriausybės pasitarimus, Lietuvos geležinkelius bei kitas visuomeninio transporto įmones. Tikiu, kad kaip tik tuo metu mūsų valstybė Studentų sąjungos indėlio dėka subrendo spręsti aktualiausią klausimą studentijai, juk mes tuo metu buvome Lietuvos ateitis, kuriai reikia suteikti galimybes augti, mokytis ir tobulėti, o ne svarstyti ar šią savaitę valgyti, ar aplankyti tėvus“, – sako R. Klimavičius.

1997 m. spalio pradžioje įvyko tuometinio švietimo ir kultūros viceministro ir studentų atstovų susitikimas. Jame prieita prie išvados, jog studentų tarpmiestinio transporto finansavimo problema beveik išspręsta, sprendimo pagrindu turėjo būti vieningo LSP atsiradimas, kurį parodžius iškart būtų taikoma 50 proc. nuolaida kelionių bilietų kainai traukinyje, o keliones autobusais turėtų apmokėti aukštosios mokyklos savo nuožiūra. 1997 m. pabaigoje svarstant artėjančių metų biudžetą, kuriame lėšos studentų transporto lengvatų finansavimui, nors ir žadėtos, numatytos nebuvo, Studentų sąjunga kreipėsi į Seimo ir Vyriausybės narius prašydama tęsėti pažadus ir numatyti finansus studentų transporto lengvatoms. Vis dėlto valdžios institucijos nereagavo. Reaguodamas į tai, Studentų sąjungos prezidentas išplatino viešą laišką adresuotą organizuotam, ambicingam ir susitelkusiam Lietuvoje studijuojančiam jaunimui. Laiške studentams buvo linkima artėjančiuose Seimo rinkimuose balsuoti tik už patyrusius ir patikimus politikus. Netrukus po šio kreipimosi, gruodžio 8 d., Studentų sąjunga kartu su kitų Kauno aukštųjų mokyklų savivaldomis surengė mitingą KTU Auloje, kurioje vyko susitikimas su tuometiniu Seimo pirmininku ir kandidatu į LR prezidentus Vytautu Landsbergiu. Jam atvykus studentai iškėlė plakatus su užrašu „PATYRĘ MUS PADARĖ“. Seimo pirmininkui pradėjus kalbėti, studentai jį nutraukė švilpimu ir plojimais. Tuometinis Studentų sąjungos viceprezidentas R. Buožius perskaitė kreipimąsi į Seimo pirmininką ir paprašė pažadėti, jog transporto lengvatų klausimas vis tik bus išspręstas. Nors V. Landsbergis ir pažadėjo studentams, jog keliamas klausimas bus svarstomas, išklausę R. Buožiaus pasisakymą studentai demonstratyviai išėjo iš salės. Toks studentų poelgis buvo vertinamas nevienareikšmiškai ir kiek prieštaringai, tačiau patys studentai aiškino, jog toks elgesys – normali protesto akcija prieš savo pažadų dėl transporto lengvatų studentams jau dvejus metus nevykdančią valdžią. Tuometinis KTU prorektorius P. Baršauskas apie tokį studentų elgesį sakė, jog tai jau ne pirmas kartas, kai studentai vykdo agresyvią politiką prieš kandidatą į Lietuvos prezidentus V. Landsbergį. P. Baršauskas buvo susidaręs vaizdą, jog viskas yra stipriai kažkieno koordinuojama, kas tas kažkas, anot jo, - ateitis parodys. Tuo tarpu Studentų sąjungos viceprezidentas R. Buožius neigė tokius kaltinimus. Gruodžio 9 d., antrąją akcijos dieną, Lietuvos aukštųjų mokyklų studentai nuolat siuntė faksogramas, kuriose reikalaujama transporto lengvatų studentams. Faksogramos siųstos Seimo pirmininkui, jo pavaduotojams, kanceliarijai, Seimo frakcijoms, su jaunimo reikalais susijusiems komitetams bei komisijoms. Į šią akciją reaguota labai greitai. Tą pačią dieną Seimas nutarė studentams transporto lengvatas suteikti nuo 1998 m., nors studentai buvo suplanavę visą savaitę vyksiančią protestų akciją su tikslu išsireikalauti prašomų lengvatų. 1997 m. pabaigoje Studentų sąjunga informavo studentus, kad jau nuo kitų metų jie galės naudotis visuomeniniu transportu pigiau.

1998 m. sąlygos LSP įvedimui buvo itin tinkamos: palankus rektorių požiūris, suaktyvėjusios studentų savivaldos, iškovotos transporto lengvatos. Pagrindinė problema įvedant pažymėjimą buvo siekis suderinti visų aukštųjų mokyklų pageidavimus ir nuomones, buvo norima, kad pažymėjimas tenkintų ir studentus, ir dėstytojus, pritarimo laukta ir iš rektorių konferencijos. Rektorių sprendimo ilgai laukti nereikėjo, tų pačių metų vasario 27 d. vykusioje Lietuvos aukštųjų mokyklų rektorių konferencijoje, LSP projektas nors ir sukėlė diskusijų rektorių tarpe, tačiau jam buvo pritarta ir pasiūlyta jį pradėti įgyvendinti nuo 1998 m. rugsėjo, taip panaikinant iki tol išduodamus 35 įvairaus pavyzdžio studentų pažymėjimus (nors buvo tik 15 aukštųjų mokyklų) bei užkertant kelią jų padirbinėjimui.

1998 m. rugsėjo 1 d. startavo vieningas nacionalinis Lietuvos studento pažymėjimo projektas, kuris buvo

ISO standartus atitinkanti kortelė su magnetine laikmena bei holograma. Pažymėjimas kainavo 20 Lt, LSP teikė studentams nuolaidas keliaujant traukiniu, naudojantis visuomeniniu transportu, su LSP buvo galima gauti per 200 įvairių nuolaidų. Tiesa, LSP projekto startas nepraėjo be trukdžių, dalis aukštųjų mokyklų studentų pažymėjimo negavo laiku. Nors Studentų sąjunga ir prisiėmė atsakomybę dėl LSP terminų neatitikimo, netrukus atėjo žinia, kad kai kurios aukštosios mokyklos, tarp jų ir Kauno technologijos universitetas, nuo 1998 m. įvesti LSP atsisako, taip įvyko todėl, kad Studentų sąjunga neįtikino universiteto vadovybės, kad rugsėjo 1 d. LSP bus įteikti visiems 12 000 studentų, buvo tikimasi, kad LSP KTU studentus pasieks nuo 1999 m. Kaip paaiškėjo vėliau, problemų su LSP išdavimu turėjo ir kitos studentų savivaldos, pavyzdžiui, VU KHF „privertė“ visus studentus, kurie norėjo pasigaminti LSP tapti ir VU KHF SA nariais, studentai turėjo rašyti prašymą bei sumokėti 30 Lt (20 Lt už LSP pagaminimą bei 10 Lt už narystę SA) be to buvo nurodoma, kad nuo naujų metų senieji pažymėjimai nebegalios. VDU SA negalėjo suteikti LSP VDU studentams, nes neturėjo juridinio asmens statuso, bet žadėjo jį greitu metu įteisinti ir dar 1998 m. rudens semestrą pradėti juos dalinti su galimybe, už papildomą mokestį tapti ir SA nariu, bet čia, skirtingai nei VU KHF, ši galimybė neturėjo būti privaloma. KMU problemos kilo dėl atsiskaitymo su Studentų sąjunga už pažymėjimų gamybą. Vertinant tokį projekto startą, galima teigti, kad LSP išdavimui kilo daug techninių ir administracinių problemų siekiant taikyti vieningą LSP aukštosiose mokyklose Lietuvoje.

1999 m. rugpjūčio 27 d. Studentų sąjunga, vadovaujama KTU studento S. Jakučio, surengė spaudos konferenciją, kurioje supažindino su LSP projekto įgyvendinimo istorija ir jo panaudojimo galimybėmis. Visiems buvo paskelbta, jog nuo rugsėjo 1 d. visos Lietuvos aukštosios mokyklos savo studentams įteiks vieningo pavyzdžio Lietuvos studento pažymėjimus. Šioje vietoje reikėtų paminėti ir faktą, kad pažymėjimo atsiradimas buvo planuojamas įgyvendinti dar nuo 1998 m., t.y. metais anksčiau nei realiai jis atsirado, nors pilotinis LSP projektas ir buvo paleistas 1998 m., bet dėl užsitęsusių diskusijų ne visos (tik šešios) aukštosios mokyklos 1998 m. rugsėjį įteikė pirmakursiams naujuosius pažymėjimus. 1999 m. rugsėjį, atsižvelgdama į praeities klaidas ir per metus įgytą patirtį, Studentų sąjunga buvo pasirengusi įgyvendinti LSP projektą visose aukštosiose mokyklose. LSP mokestis buvo griežtai reguliuojamas ir atskirtas nuo narystės studentų savivaldoje mokesčio, leidžiant studentams pasirinkti ar jie nori tapti studentų savivaldos nariais, ar ne. Planuota lėšas, gautas už LSP, padengiant LSP gamybos, platinimo bei reklamos kaštus, skirti studentų savivaldoms bei pačiai Studentų sąjungai išlaikyti.

Būtent vieningo LSP atsiradimas paskatino atskiras studentų savivaldas labiau integruotis į Lietuvos studentų sąjungą, matyti joje didesnę dalyvavimo prasmę. Netrukus po sprendimo įvesti bendrą LSP, VDU SA, kuri buvo vienintelė aukštosios mokyklos studentų savivalda nepriklausiusi Studentų sąjungai, viešai pareiškė, jog ketina prisijungti prie organizacijos, nors iki tol VDU SA vyravo nuostata, jog Studentų sąjunga yra ganėtinai neveikli organizacija. Iki tol ir kitos savivaldos buvo savarankiškesnės, turėjo mažiau sąlyčio taškų nacionaliniu mastu, nors regioninis bendradarbiavimas ir vyko. Taigi, kartu su aktyvesne Studentų sąjungos veikla, nors ir su VU SA šešėliu, brendo atskirų studentų savivaldų pasitikėjimas organizacija – buvo suprasta, jog kiekviena savivalda savo vidinius reikalus turi spręsti savo Alma mater, t.y. lokaliame lygmenyje, tuo tarpu bendrus, kurie reikalauja valstybinio lygmens sprendimų – per Studentų sąjungą. Tad LSP atsiradimas suvienijo Lietuvos studentų sąjungą ir suteikė jai didesnį potencialią platesnio pobūdžio veikloms vykdyti. Vis dėlto tai truko neilgai, LSP projektas suvienijęs Studentų sąjungą, vos po metų ją ir suskaldė.

LSS protesto akcija

Gegužės 8 - 9 dienomis Lietuvos studentai dalyvaus protesto akcijoje. LR Vyriausybei visų aukštųjų mokyklų studentai siųs atvirlaiškius. Nurodę savo pavardę ir aukštąją mokyklą, atvirlaiškyje siuntėjai pasirašys po šiais reikalavimais: "grąžinkite transporto lengvatas, studijų kreditų garantas - valstybė, garantuokite 100 proc. aukštojo mokslo finansavimą."

Gegužės 8 d. VU Senato salėje surengtoje spaudos konferencijoje akcijos koordinatorius Regimantas Buožius žurnalistams papasakojo, kad ši idėja gimė prieš mėnesį Kaune. Manoma, kad toks savo reikalavimų pateikimas - originalus. Vyriausybė gauna daug laiškų, bet 10 700 vienodų atvirlaiškių iš visos Lietuvos aukštųjų mokyklų turėtų atkreipti valdžios vyrų dėmesį. Akcijoje dalyvaus kas ketvirtas studentas, atvirlaiškiai išdalinti aukštosioms mokykloms proporcingai studentų skaičiui jose. Akcijai netikėtai pasirinktas geras laikas: artėja rinkimai, dabartiniai ir būsimieji valdžios vyrai vėl negailės pažadų. Jei reikalavimai nebus įvykdyti, studentai nenurims. Spaudos konferencijoje ne veltui buvo užsiminta apie Danijos studentų akciją: jie organizavo paskaitas geležinkelio stotyje. LSS Vyriausybės reakcijos tikisi sulaukti kitą savaitę.

L. BINKAUSKIENĖ

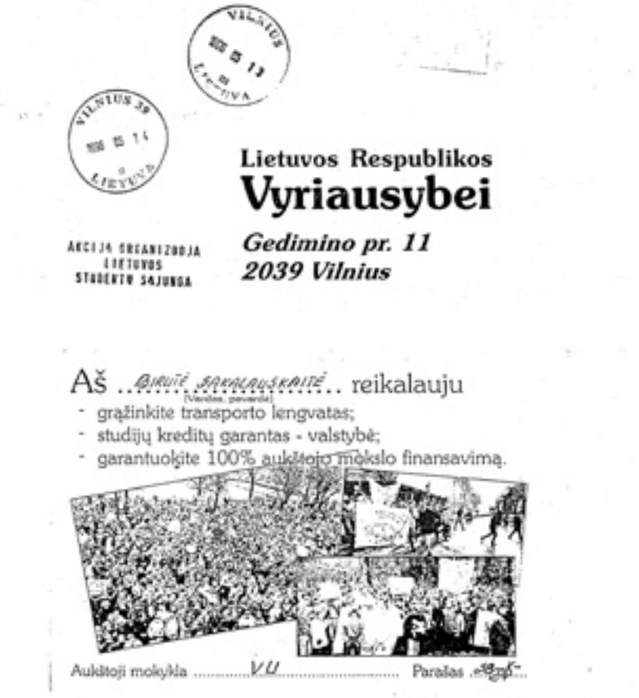

Lietuvos Respublikos
Vyriausybei
Gedimino pr. 11
2039 Vilnius

AKCIJĄ ORGANIZUOJA LIETUVOS STUDENTŲ SĄJUNGA

Aš ...BIRUTĖ SAKALAUSKAITĖ... reikalauju
[Vardas, pavarda]
- grąžinkite transporto lengvatas;
- studijų kreditų garantas - valstybė;
- garantuokite 100% aukštojo mokslo finansavimą.

Aukštoji mokykla ...VU... Parašas ...

Lietuvos studentų sąjungos 1996 metais organizuotas atvirlaiškių protestas ir atvirlaiškio maketas, kurį kiekvienas pritariantis studentas galėjo užpildyti ir išsiųsti Vyriausybei.

< 1996 m. Studentai paskelbia apie pirmąją interaktyvią protesto akciją, siekiant transporto lengvatų grąžinimo, tikėtasi, kad Vyriausybę pasieks daugiau nei 10000 atvirlaiškių.

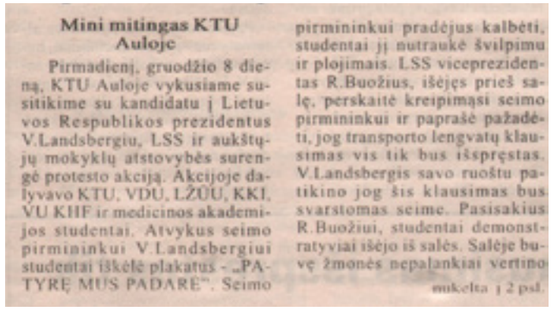

Mini mitingas KTU Auloje

Pirmadienį, gruodžio 8 dieną, KTU Auloje vykusiame susitikime su kandidatu į Lietuvos Respublikos prezidentus V.Landsbergiu, LSS ir aukštųjų mokyklų atstovybės surengė protesto akciją. Akcijoje dalyvavo KTU, VDU, LŽŪU, KKI, VU KHF ir medicinos akademijos studentai. Atvykus seimo pirmininkui V.Landsbergiui studentai iškėlė plakatus - „PATYRĘ MUS PADARĖ". Seimo pirmininkui pradėjus kalbėti, studentai jį nutraukė švilpimu ir plojimais. LSS viceprezidentas R.Buožius, išėjęs prieš salę, perskaitė kreipimąsi seimo pirmininkui ir paprašė pažadėti, jog transporto lengvatų klausimas vis tik bus išspręstas. V.Landsbergis savo ruoštu patikino jog šis klausimas bus svarstomas seime. Pasisakius R.Buožiui, studentai demonstratyviai išėjo iš salės. Salėje buvę žmonės nepalankiai vertino

nukelta į 2 psl.

1997 m. gruodžio mėn. straipsnio laikraštyje „Savas" ištrauka. Studentai nušvilpia Seimo pirmininką V. Landsbergį dėl pažadų įvesti transporto lengvatas nevykdymo.

1998 m. pavasarį, Lietuvos studentų sąjungos prezidentu buvo išrinktas R.Buožius, iki tol ėjęs viceprezidento pareigas. R. Buožius rinkimuose varžėsi su kitu buvusiu viceprezidentu ir A. Bendinsku, tačiau pastarasis prieš pat balsavimą atsiėmė savo kandidatūrą. Vadovaujant R. Buožiui startavo vieningo studento pažymėjimo projektas.

1997-1998 m. Studentų sąjungos prezidentas A. Macijauskas savo darbo vietoje. Pagrindinis A. Macijausko tikslas buvo visose aukštosiose mokyklose platinti vieningą studento pažymėjimą.

1998 m. rugsėjo mėn. laikraštis „Savas“ skelbia, jog šiemet tūkstantis pirmakursių mokslo metus pradėjo su nauju studento pažymėjimu.

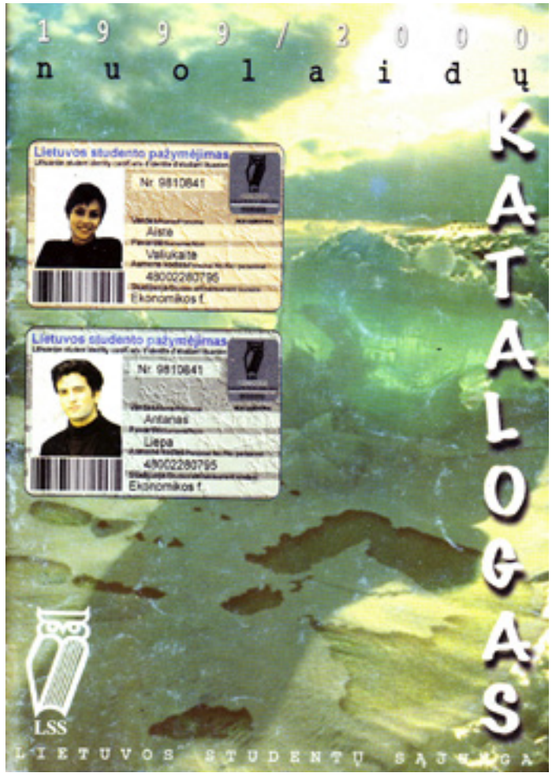

1999-2000 m. Lietuvos studentų sąjunga leido nuolaidų katalogą studentams turintiems studento pažymėjimą, kurį sudarė 43 puslapiai. Nuolaidos buvo suskirstytos į 6 skirtingas kategorijas.

2000 m. Studento pažymėjimai dalinami Vilniaus universitete. Susidaro nemažos spūstys.

A. Šaltis ir likę neišdalinti studento pažymėjimai. Vilniaus universiteto laikraštyje klausiama, kada gi studentai suskubs atsiimti statusą įrodantį dokumentą.

V poskyris „Kauno SA mafija ir Sąjungos skilimas“

1994-1995 m. Studentų sąjungos susitikimuose vis dažniau buvo užsimenama apie būtinybę stiprinti studentų savivaldas regionuose ir vienyti jas bendroms veikloms, to pagrindu buvo dalies studentų savivaldų keliamas pasitikėjimo Studentų sąjungos centriniu biuru klausimas, mat dėl bendrų patalpų ir aukštų VU SA narių ar alumnų pozicijų Studentų sąjungoje, abiejų organizacijų pozicijos jei nebūdavo identiškos, tai viena kitą papildydavo. Ši padėtis buvo itin palanki VU SA, kuri aktyviai siekė būti įtakinga tiek regioniniu, tiek nacionaliniu mastu, tiksliau tariant, norėjo tapti stipriausia organizacija Vilniuje. Vilniaus universiteto studentų atstovybei galios pozicijų išlaikymas Studentų sąjungoje buvo itin reikšmingas, kadangi VU SA galėjo kitas studentų atstovybes išnaudoti savo pozicijų stiprinimui, tai ypač ryšku buvo, kai Studentų sąjungai vadovavo VU SA alumnas A. Macijauskas, matyt vienas ryškiausių pavyzdžių yra 1997 m. prie Vyriausybės vykęs studentų protestas dėl Kongreso rūmų palikimo Vilniaus universitetui. Tuomet pikete dalyvavo ne tik VU, bet ir šešių Kauno universitetų studentai. Kita Studentų sąjungą kamavusi problema – žmogiškųjų ir informacinių išteklių sukoncentravimas šalies sostinėje, kuris atsiliepdavo ne tik kituose miestuose veikiančioms organizacijos narėms, bet ir mažindavo Studentų sąjungos atpažįstamumą tarp ne Vilniuje studijuojančių jaunuolių. Atsižvelgiant į šias aplinkybes 1995 m., gavus 8000 litų finansavimą iš Vyriausybės, Kaune pradėtas steigti Studentų informacinis centras. Centras turėjo rinkti ir teikti informaciją (akademinę, kultūrinę, organizacinę, susijusią su studijomis ir darbu Lietuvoje bei užsienyje) stojantiesiems bei studijuojantiesiems.

1996 m. sausį oficialiai buvo informuota, jog savo veiklą pradeda Studentų informacinis centras (SIC). Visai šalia Laisvės alėjos, Maironio g. 14-6, įkurtas centras teikė studentams informaciją apie jiems galiojančias nuolaidas, spręsdavo su studentų teisėmis susijusius klausimus, populiarino studentų savivaldų ir kitų jaunimo organizacijų veiklą. Atvykę į centrą studentai galėjo gauti informaciją apie pramoginius bei kultūrinius renginius, kuriuos organizuoja aukštosios mokyklos, mieste vykstančius seminarus ir konferencijas, taip pat informaciją susijusią su studijomis ir laisvalaikiu užsienyje. Pristatant centrą informuota, kad ateityje centrą turėjo pasiekti vyriausybinio lygmens informacija, susijusi su studentų reikalais. Viena iš SIC‘o veiklos krypčių buvo paruošti ir išleisti informacinius leidinius studentams. Centre buvo sukaupta nemažai informacijos, skirtos studentų savivaldoms – ieškoma lėšų informaciniam-metodiniam leidiniui

„Mokomasis vadovas studentų savivaldoms“ išleisti. SIC ir Lietuvos studentų ir jaunimo kelionių biuras buvo įsikūrę tose pat patalpose, tad studentai atvykę į centrą galėjo pasirūpinti vizomis bei draudimu užsienyje. Buvo planuota, jog SIC padalinys turėtų atsirasti ir Vilniuje, tačiau to padaryti nepavyko. Viena iš objektyvių priežasčių – studentų savivaldų esančių Vilniuje interesai, kurios jau teikė panašaus pobūdžio paslaugas, ypač VU SA, ir nenorėjo užleisti savo pozicijų. Vėliau Kauno SIC pagrindu buvo įkurtas Studentų sąjungos filialas Kaune, vis dėlto jis buvo mažai priklausomas nuo centrinio Studentų sąjungos biuro ir vienijosi regioniškumo pagrindu.

1998 m. aktyvus Kauno savivaldų bendradarbiavimas davė rezultatų: lapkričio mėnesį buvo suorganizuotas Tarptautinės studentų dienos minėjimas, prieš kurį visų Kauno savivaldų atstovai (LŽŪU (šiuo metu – ASU), LKKA (šiuo metu – LSU), KMU (šiuo metu – LSMU), KTU ir VDU SA) surengė spaudos konferenciją. Jos metu buvo ne tik pristatyta būsima Tarptautinės studentų dienos šventė truksianti visą savaitę, bet ir bandoma atkreipti žiniasklaidos dėmesį į studentų problemas: būstų trūkumą, studentų kreditavimą, prastą sveikatos, sporto ir švietimo priežiūros finansavimą, patalpų studijoms organizuoti trūkumą. Tokios bendros Kauno studentų savivaldų veiklos, atstovaujant ir ginant studentų interesus, organizuojant renginius ir šventes, kartu formavo kolektyvinę Kauno studentų savivaldų poziciją, kuri ilgainiui buvo deklaruojama ir Lietuvos studentų sąjungos viduje kaip vieninga Kauno savivaldų pozicija, neformaliai žinoma Kauno studentų savivaldų mafijos vardu. 1999 m. pradžioje naujai išrinktas VDU SA prezidentas Artūras Malinovskis viešai pareiškė, jog didins VDU SA įtaką Studentų sąjungoje, aktyviau bendradarbiaus su kitais universitetais bei sieks įkurti „mažųjų universitetų lygą“, kuri aktyviau ir svariau veiks tiek pačioje Studentų sąjungoje, tiek Respublikos mastu. Ši naujojo VDU SA prezidento išsakyta mintis byloja, jog tuo metu Studentų sąjungoje buvo susiklosčiusi situacija, jog daugelį reikalų Studentų sąjungoje sprendė „didžiųjų universitetų“ savivaldos, visų pirma VU ir KTU, VDU SA atsiradimas Studentų sąjungos tarpe įnešė naujo požiūrio į esamą situaciją, nors, ši „mažųjų universitetų lyga“ ir neturėjo savo ateities.

Lūžis įvyko 1999 m. gegužės 1 d., kai Vilniaus universitete vykusioje Lietuvos studentų sąjungos ataskaitinėje-rinkiminėje konferencijoje naujuoju organizacijos prezidentu buvo išrinktas buvęs KTU SS prezidentas Svajūnas Jakutis, nugalėjęs VU SA atstovą Audrių Bendinską (55:43). Savo rinkiminėse kalbose A. Bendinskas siekė tobulinti atskiras Studentų sąjungos darbo sritis, tuo tarpu S. Jakučiui buvo svarbu dėmesį kreipti į savivaldų tobulinimą ir profesionalumo kėlimą bei pačios Studentų sąjungos, kaip organizacijos, vidaus veiklos bei struktūros sureguliavimą. S. Jakučiui tapus Studentų sąjungos prezidentu, VU SA įtaka organizacijoje ėmė silpnėti. Tai lėmė ir tai, jog Studentų sąjunga, išaugus pajamoms dėl studento pažymėjimo platinimo, galėjo sau leisti išsikelti iš VU SA patalpų. 2000 m. Studentų sąjunga įregistravo savo buveinę adresu Geležinio Vilko g. 12, Vilnius.

2000 m. birželio 12 d. Lietuvos muzikos akademijos studentų atstovybė, Vilniaus Gedimino technikos universiteto studentų atstovybė ir Vilniaus universiteto studentų atstovybė sustabdė savo veiklą Studentų sąjungoje. Tą pačią dieną Teisingumo ministerijoje įregistruota Lietuvos studentų atstovybių sąjunga (toliau – LSAS), pirmuoju organizacijos prezidentu tapo A. Bendinskas. Kalbėdamas apie organizacijų nesutarimo priežastis A. Bendinskas teigė, kad priimti sprendimą stabdyti veiklą Studentų sąjungoje paskatino bendradarbiavimo stoka ir skirtingas požiūris į gyvenimą. Tuomet LSAS prezidentas teigė, kad per pastaruosius metus Studentų sąjungoje susiklostė nepalankūs vidaus veiklos santykiai, kurie nesudarė sąlygų visapusiškai atstovauti studentams.

Tuometinis Lietuvos studentų sąjungos prezidentas S. Jakutis apie trijų aukštųjų mokyklų studentų savivaldų pasitraukimą iš organizacijos pasisakė lakoniškai, teigdamas, jog kiekviena savivalda turi teisę apsispręsti kaip jai geriausia atstovauti studentams, tačiau teigė, jog jis mato studentišką judėjimą vieningą. Žvelgiant retrospektyviai, galima teigti, jog antros nacionaliniu mastu studentus atstovaujančios organizacijos atsiradimas privertė likusias Studentų sąjungos nares dar labiau susivienyti, taip pat kelti veiklos ir atstovavimo kokybę (tam įtakos turėjo ir po LSP atsiradimo ženkliai išaugusios Studentų sąjungos pajamos). 2001 m. Studentų sąjungos prezidente tapusios Lietuvos edukologijos universiteto studentės Dianos Skučaitės teigimu, nors organizacijos ir konkuravo, esant svarbiam klausimui jos susivienydavo ir palaikydavo viena kitą siekdamos geresnių sąlygų studentams. Anot D. Skučaitės, LSAS visuomet turėjo aštresnę poziciją ir nebijojo viešai kritikuoti valdžią. S. Jakutis apibūdindamas savo kadencijos metus teigė, kad tuomet prasidėjo nesutaikoma studentijos konfrontacija. Iš tiesų, konkurencinė (ir gerąja, ir blogąja prasme) Studentų sąjungos ir LSAS kova tęsėsi iki 2012 m. spalio 3 d., kuomet Vilniaus apygardos teismas iškėlė Lietuvos studentų atstovybių sąjungai bankroto bylą.

Kaune atsidarė LSS skyrius

Nuo lapkričio 18 d. pradėjo veikti Lietuvos studentų sąjungos Kauno skyrius. LSS Kauno skyriaus tikslai: koordinuoti Kauno studentų savivaldų ir kitų studentų organizacijų veiklą; surinkti ir platinti reikiamą svarbią informaciją bei idėjas; teikti patarimus studentų problemų klausimais; ruošti studentų poziciją atspindinčius projektus ir jų dokumentus; plėtoti tarptautinius ryšius; ruošti paraiškas fondams ir rūpintis finansų paieška; suvienyti LSS labui dirbančių kauniečių jėgas ir energiją.

Kiekvieną antradienį, 11 val., Kauno skyriuje vyksta atviri skyriaus aktyvistų susitikimai. Ateikite patys arba atsiųskite savo atstovą.

Šiuo metu yra ruošiami keli projektai, kuriose reikalingas ir Jūsų dalyvavimas: gruodžio 12 d. Kaune rengiamas susitikimas prof. Zigmu Zinkevičiumi, naujuoju Švietimo ir mokslo ministru; klausimų apie studentų reikalus paruošimas ir išplatinimas naujiesiems Seimo nariams; pataisų paruošimas Aukštosios mokyklos įstatymo projektui.

Laukiame Jūsų pastabų, pasiūlymų, skambučių, informacijos ir paramos darbo dienomis nuo 10 iki 17 val. Skyriaus koordinatės: tel. 209058, faks. 207228, V.Putvinskio g. 17.

LSS programų vadovas Mindaugas Danys

1996 m. lapkričio 18 d. Kaune atsidaro Studentų sąjungos skyrius, kurio tikslas koordinuoti Kauno studentų savivaldų ir kitų studentiškų organizacijų veiklą.

1998 m. lapkričio pabaigoje atsirado naujas Kauno studentų savivaldų laikraštis pavadinimu „Svetimas“. Pavadinimas buvo supriešintas su tuo metu ėjusiu žurnalu „Savas“. Šio žurnalo atsiradimas galėjo būti tuometinio KTU SS prezidento S. Jakučio pirmas žingsnis Studentų sąjungos prezidento pozicijos link, nes jame dirbo daugelio Lietuvos studentų savivaldų atstovai. Nuotrauka iš naujojo laikraščio redakcijos.

1997 m. vykęs studentų protestas, iliustruojantis stiprią VU SA įtaką kitoms Lietuvos studentų sąjungoje veikusioms studentų savivaldoms. Tuomet protestuoti dėl Kongreso rūmų palikimo VU susirinko ir studentų savivaldos iš Kauno.

Dar vienas VU SA siekis pozicionuoti save kaip stipriausią jaunimo organizaciją Lietuvos studentų sąjungoje ir, apskritai, Lietuvoje. 1998 m. pavasarį Studentų sąjunga kartu su VU SA surengė Lietuvos jaunimo organizacijų krepšinio turnyrą, kuriame dalyvavo dvylika politinių ir visuomeninių jaunimo organizacijų komandų. Turnyrą laimėjo Jaunųjų verslininkų komanda, finale nugalėjusi Studentų sąjungos rinktinę.

Dėl Lietuvos Studentų Sąjungos merdėjimo prezidentas kaltina ne tik save

JOLANTA RIMKUTĖ

Specialus SAVO interviu su LSS prezidentu Rimantu Klimavičiumi.

SAVAS: Kodėl LSS, koordinuojanti 14 aukštųjų mokyklų studentų organizacijų veiklą, faktiškai tokių funkcijų neatlieka? Ar tai Tavo kaip lyderio problema?

R.K.: Aišku, problema yra ir mano, bet likę LSS lyderiai yra atsiolę ar pereina dirbti į aukštesnes instancijas, siekdami karjeros. Dar kiti užsiėmę mokslais.

S.: Galbūt tuomet LSS išvis niekam nereikalinga?

R.K.: LSS yra reikalinga, bet vadovaujama diktatoriaus, gerai žinančio, ką ir kaip daryti. Tokio aš dar nežinau.

S.: Kaip apibūdintum dabartinę LSS padėtį?

R.K.: Tai - susiskaldymas. Praeitą vasarą vieni kitų nesupratome. Nors komanda buvo sudaryta, bet nedirbo. Mes nesugebėjome siekti vieno tikslo.

S.: Kaip vertini Kauno LSS filialo atsiskyrimą?

R.K.: Iš pradžių norėjome steigti 2 filialus, Vilniuje ir Kaune, bet pritrūko lėšų, o Vilniuje - patalpų ir žmonių. Vilniaus studentų atstovybės eina kiekviena savo keliu, materialine kryptimi. Jie daro savo darbą, o visa kita - nesvarbu. Kaune yra daugiau žmonių, norinčių kažką daryti. Kauno LSS filialas sukurtas ŠIC'o pagrindu, kelia savo idėjas, bando įgyvendinti. Ką jie daro - yra ir gerų dalykų, bet daug kas man nepatinka. Pavyzdžiui, pareikalavo, kad aš nuimčiau pinigų iš LSS sąskaitos, neargumentuodami, kam.

S.: Beje, kokia dabar finansinė LSS padėtis?

R.K.: Šiek tiek pinigų yra - tai sąjungos narių mokesčiai. Šiuo metu juos yra susimokėjusios mažiau nei pusė atstovybių. Ta pati problema buvo ir pernai, vadovaujant M.Daniui. Viena galiu pasakyti - pinigai nėra eikvojami. Net LSS štampų pirkau už savo pinigus.

Prezidentas jaučiasi marionete

S.: Grįžtame į praeitį. Gegužės mėnesį vyko atvirlaiškių akcija, o po to - visiška tyla. Kaip tai galėtum paaiškinti?

R.K.: Prasidėjo vasara, sesija, po to atostogos, be to, neoficialiai pasitraukė keli žmonės. Iš pradžių buvo sudarytos 3 komisijos: užsienio ryšių plėtros, aukštojo mokslo įstatymo projekto, transporto lengvatų. Moraliai aš galėjau jas paveikti, bet praktiškai - ne. Aš ir pats nežinau, kodėl jos nedirbo.

S.: Ar nemanai, kad tai Tavo, kaip prezidento, problema?

R.K.: Galbūt aš pervertinau savo jėgas. Mane išrinkė VU SA ir VGTU SA, buvau žmogus, kuris galėjo ir norėjo kažką daryti. Tuo metu manęs nedomino mokslai, buvau akademinėse atostogose. Dabar, susidūręs su asmeninėmis problemomis, atitrūkau nuo LSS veiklos. Be to, pradžioje žadėtos pagalbos taip ir nesulaukiau. Aš pasijutau tam tikros grupės idėjų skelbėju.

S.: Ar nesijautei bejėgė statytiniu?

R.K.: Taip. Aš jaučiuosi žaisliuku, kuriuo bandoma manipuliuoti. Mane norėjo veikti iš išorės.

S.: Kas tai daro? Vilniaus ar Kauno studentų atstovybės?

R.K.: Čia tarėjimas? Vilniaus.

S.: Taigi Tu traukiesi. Ką matai būsimu vadovu?

R.K.: Man priimtiniausi Audrius Bendinskas (VU SA), Regimantas Buožius (VU KHF SA). Aš netinku šiam darbui, man maloniau buvo dirbti viceprezidentu. Dabar, ar aš ką veikiu, ar ne - niekam nerūpi. Savo darbą vertinu nepatenkinamai, bet nemanau, kad dėl LSS merdėjimo kaltas tik aš.

1997 m. R. Klimavičiaus interviu Kauno studentų laikraštyje „Savas“.

1999 m. naujasis Studentų sąjungos prezidentas KTU studentas S. Jakutis. Naujasis prezidentas pagrindiniu savo tikslu kėlė studentų savivaldų stiprinimą.

2000 m. lapkričio 17 d., minint Tarptautinę studentų dieną, įkuriamas Kauno studžių universitetas, jo įkūrime dalyvauja visos Kauno studentų savivaldos.

IV
2000–2004 m.
Pokyčių vėjai

2000-ųjų pradžia Studentų sąjungai buvo sudėtinga ne tik dėl vidinių įtampų, bet ir šalies viduje susiklosčiusios situacijos. Pasaulinė finansų krizė neaplenkė ir Lietuvos, natūraliai tai atsiliepė aukštojo mokslo sektoriui. Finansiniai nepritekliai kamavo daugelį Lietuvos aukštųjų mokyklų – mėnesiui dėl skolų uždarytas Lietuvos Žemės ūkio universitetas Kaune, savaitei darbą nutraukė Klaipėdos universitetas, Vilniaus universitete anksčiau laiko išjungtas šildymas. Kovo mėnesį Studentų sąjunga kartu su Klaipėdos ir kitų miestų studentų savivaldomis surengė originalų piketą-paskaitą uostamiesčio autobusų stotyje, paskaitai suteiktas pavadinimas – „Per 10 nepriklausomybės metų – prie uždarytų universitetų“. Lietuvos žemės ūkio universiteto studentai surengė teatralizuotą laidotuvių akciją „Palaidokim veltui praleistą laiką“, studentai nešė kryžius, perjuostus juodais kaspinais. Laidotuvėse dalyvavęs Studentų sąjungos viceprezidentas R. Buožius teigė, kad čia „laidojamas“ ne vienas universitetas, o visa švietimo sistema.

Tuomet Studentų sąjungos vadovas S. Jakutis piktinosi, jog universitetuose studentai negali gilinti žinių ir tapti savo srities specialistais, dauguma studijuoja tik dėl diplomo. Šį pastebėjimą jau vėliau, 2001 m. patvirtino ir Studentų sąjungos tyrimas, kurį atlikus paaiškėjo, jog daugiau nei pusė studentų studijuoja tik norėdami gauti aukštąjį išsilavinimą įrodantį dokumentą, o ne siekdami išmanyti pasirinktą sritį.

Po 2000 m. vykusių Seimo rinkimų, Švietimo, mokslo ir kultūros komitetui pradėjo vadovauti buvęs VU rektorius R. Pavilionis, tuomet viešoje erdvėje pasigirdo diskusijos apie ketinimą nuo 2002 m. įvesti studijų mokestį, kuris būtų siejamas su minimaliu gyvenimo lygiu (šiuo metu – bazine socialine išmoka) ir būtų apie 1000 litų per metus. Studentų sąjunga svarstydama tokį pasiūlymą teigė, kad studentų registracijos įmokos įvedimas reikštų mokamo mokslo Lietuvoje įvedimą, o tai prieštarautų Konstitucijai. Studentų sąjungos atstovų teigimu, valstybė nėra pasiruošusi tokiai reformai ir įvedus mokestį aukštųjų mokyklų pajamos ženkliai sumažės, o tai turės neigiamą įtaką studijų kokybei. Svarbu pastebėti tai, kad tuomet studentų pradėtas kelti Lietuvoje gan naujas studijų kokybės klausimas buvo nepalankus nei Švietimo ir mokslo ministerijai, nei Rektorių konferencijai, tad nenuostabu, jog palaikymo studentų atstovai nesulaukė.

Diskusijos dėl planuojamos pataisos užsitęsė, studentų atstovai aktyviai gynė savo poziciją nuolat keldami studijų kokybės, prieinamumo klausimus. Studentų sąjungai daug nerimo kėlė tai, jog studijų registracijos mokestis nėra fiksuotas, o yra rišamas prie minimalaus gyvenimo lygio, tad bet kada gali padidėti.

2001 m. liepos 18 d. Studentų sąjunga surengė nesankcionuotą mitingą pasisakydama prieš Aukštojo mokslo įstatymo pataisas, kuriomis ketinama įvesti visuotinę studijų įmoką. Iš pat ryto studentų atstovai pakvietė žurnalistus į spaudos konferenciją, kurią surengė ant Vilniaus pedagoginio universiteto pirmojo bendrabučio stogo. Pabendravę su žurnalistais studentai patraukė Seimo rūmų link, kur juos pasitiko policijos pareigūnai ir pareikalavo nutraukti akciją, kadangi joje dalyvauja per daug žmonių, o tam leidimo nėra. Studentai nutarė gudrauti, tad vieni jų nusiėmė akcijos atributiką ir vaidino praeivius. Po kelių dienų Studentų sąjunga išplatino pranešimą, jog neseniai prasidėjusios derybos su Švietimo ir mokslo ministru Algirdu Monkevičiumi bei aukštojo mokslo įstatymo pataisas rengusiu R. Pavilioniu netikėtai nutrūko ir pagrasino toliau piketuoti. Neilgai trukus taip ir padarė – rugsėjo pirmąją Studentų sąjunga aplankė Seimo narius ir padovanojo jiems daugiau nei metro ilgio ausų krapštuką, ragindami išgirsti studentus. 2002 m., organizacijos vairą perėmus Vilniaus pedagoginio universiteto studentui Nerijui Ramanauskui, buvo atlikta studentų apklausa dėl įmokos. Ji atskleidė, kad principinis įmokos įvedimo nepalaikymas neturi pritarimo studentų tarpe, tad Studentų sąjungai teko švelninti savo poziciją ir šį klausimą svarstyti besikeičiančios studentų nuomonės fone. Tad nors nuo 2002 m. rugsėjo 1 d. Studentų sąjungai teko susitaikyti su pralaimėtu karu, o studentams teko pradėti mokėti 520 litų įmoką (ją mokėjo 70 proc. studentų, kiti 30 proc. nuo įmokos buvo atleisti, atsižvelgiant į Konstitucijoje numatytą išlygą gerai besimokantiems) per semestrą, Studentų sąjungai bendromis pastangomis su rektoriais ir kitais švietimo formuotojais pavyko pasiekti, jog valstybės biudžete būtų numatytos papildomos lėšos pataisos diegimui aukštosiose mokyklose ir nenukentėtų studijų kokybė.

Daugiau nei dvejus metus trukusios vidinės ir išorinės įtampos rezultate 2002 m. rugsėjo 28 d., vykusioje neeilinėje Studentų sąjungos konferencijoje, kurioje turėjo būti svarstomas nario mokesčio pakėlimas, svarbiausia tema tapo pasitikėjimo organizacijos vadovu N. Ramanausku patikrinimas. Organizacijos Kontrolės komitetas pateikė išvadą, jog Studentų sąjungos prezidentas nėra kompetentingas eiti jam pavestas pareigas ir pasiūlė Konferencijai svarstyti prezidento tinkamumo likti organizacijos vadovu klausimą. 81-as iš 135-ių Konferencijos delegatų palaikė Kontrolės komiteto išvadą, tad buvo nutarta, jog N. Ramanauskas nebegali eiti prezidento pareigų. Laikinu organizacijos vadovu išrinktas VU studentas Mindaugas Reinikis. Lapkričio mėnesį vykusioje neeilinėje-rinkiminėje konferencijoje M. Reinikis tapo oficialiu organizacijos vadovu. Anot naujojo prezidento, atėjus į Lietuvos studentų sąjungą, vienas uždavinių buvo stiprinti tiek vidaus, tiek išorės organizacijos kultūrą. „Svarbiausia žinoti, jog Lietuvos studentų sąjunga visada dirba ne organizacijos, politinių jėgų, bet tik studentų labui“, – teigė M. Reinikis.

Pradėjęs vadovauti Studentų sąjungai M. Reinikis ėmėsi aktyvios organizacijos viešinimo politikos. Studentų sąjungos atstovai buvo kviečiami dalyvauti radijo, televizijos laidose, nuolat dalyvavo susitikimuose su aukščiausio rango šalies politikais, susitikimų metu nepabijodavo ir aštresnių pasisakymų. Tai ypač atsiskleidė 2003 m. sprendžiant klausimą dėl Lietuvos mokslo tarybos sudarymo. Tuomet Lietuvos studentų sąjunga, vadovaudamasi Lietuvos mokslo tarybos nuostatais, savo delegatu norėjo skirti profesorių Vytautą Daujotį, tam aktyviai priešinosi universitetų rektoriai. Lietuvos studentų sąjunga, siekdama, kad kandidatas nebūtų atmestas, kreipėsi į aukščiausius šalies politikus, taip pat Europos Sąjungos institucijas atsakingas už jaunimą. Beveik metus trukęs Lietuvos studentų sąjungos ir aukštųjų mokyklų vadovų konfliktas baigėsi studentų pergale.

2002-2004 m. Lietuvos studentų sąjunga aktyviai palaikė Lietuvos prisijungimo prie Europos Sąjungos (ES) idėją. Organizacijos iniciatyva buvo surengtas studentų referendumas dėl prisijungimo prie ES. Teigiami šio referendumo rezultatai buvo naudojami kviečiant tautiečius palaikyti Lietuvos prisijungimą prie Europos Sąjungos.

Šių įvykių kontekste buvo parengta trečioji Studentų teisių deklaracija (pirmoji parengta – 1995 m., antroji – 1999 m.). Deklaracijoje išvadinti aštuoni pagrindiniai studentijos siekiai, kurie tapo aktualūs po 2004 m. gegužės 1 d., kuomet Lietuva tapo pilnateise ES nare. Studentų sąjungos parengtoje deklaracijoje vardijami tokie siekiniai: 1) kurti atvirą žinių visuomenę, užtikrinant mokymosi visą gyvenimą galimybes; 2) gauti kokybišką aukštąjį išsilavinimą, orientuotą į rinkos poreikius bei pokyčius; 3) siekti, kad aukštojoje mokykloje gaunamos teorinės žinios būtų tiesiogiai susijusios su praktišku jų taikymu; 4) sukurti kokybišką socialinę aplinką, užtikrinant saugią fizinę bei moralinę studijų aplinką; 5) siekti studentų mobilios plėtros, sudarant sąlygas laisvai judėti tarp aukštąjį išsilavinimą teikiančių institucijų; 6) siekti aukštojo mokslo sistemos segmentacijos, realizuojant universitetinių ir neuniversitetinių aukštųjų mokyklų misiją bei kiekvienam iš segmentų skiriant optimalų studentų skaičių, 7) siekti svaraus ir lygiaverčio studentų dalyvavimo aukštojo mokslo institucijų valdyme; 8) studentas – sąmoningai aktyvus pilietinės visuomenės narys, dalyvaujantis kultūriniame gyvenime, sąlygojančiame kuriančios asmenybės vystymąsi. Studentų teisių deklaracija buvo pristatyta aukščiausiems šalies pareigūnams: laikinai prezidento pareigas

ėjusiam R. Paulauskui, Švietimo ir mokslo ministrui, Seimo nariams, universitetų vadovams. Laikinasis Prezidentas A. Paulauskas pažadėjo remti Lietuvos studentijos ir akademinės bendruomenės pastangas, siekiant Lietuvai užimti deramą vietą bendroje Europos mokslo ir studijų erdvėje.

2004 m. gegužės mėnesį vykusiose Studentų sąjungos ataskaitos teikimo ir rinkiminėje konferencijoje pakeisti organizacijos įstatai. Naujojoje įstatų redakcijoje numatyta, kad Lietuvos studentų sąjungos narės gali priklausyti tik vienai nacionalinei studentų sąjungai. Tai reiškė, kad studentų savivaldos iki šiol buvusios tiek Studentų sąjungos, tiek LSAS narėmis, nuo šiol turės priklausyti tik vienai organizacijai. Taip pat numatyta, kad Studentų sąjungos prezidentas nuo šiol bus renkamas dviejų metų kadencijai. Konferencijos metu išrinktas ir naujas organizacijos vadovas – juo tapo Lietuvos kūno kultūros akademijos studentas Mindaugas Boguševičius. Vis dėlto, jau lapkričio mėnesį naujasis prezidentas atsistatydino iš pareigų, tuomet organizacijai vadovauti išrinktas Vytauto Didžiojo universiteto studentas Jonas Okunis.

Pirmoji Studentų sąjungos Asamblėja 2000 m. Renginys buvo skirtas studentų atstovams senatuose ir akademinėse Tarybose, kadangi po 2000 m. aukštojo mokslo reformos studentų savivaldoms buvo suteikta teisė deleguoti atstovus į aukštosios mokyklos valdymo organus. Pirmojoje Asamblėjoje studentų atstovai aktyviai mokėsi, o vėliau ir pramogavo.

2000 m. kovo mėn. protestuodami prieš finansavimo aukštosioms mokykloms mažinimą studentai surengė švietimo sistemos laidotuves.

2000 m. mėnesiui dėl skolų uždaryto Lietuvos Žemės ūkio universiteto studentai laidoja aukštojo mokslo sistemą.

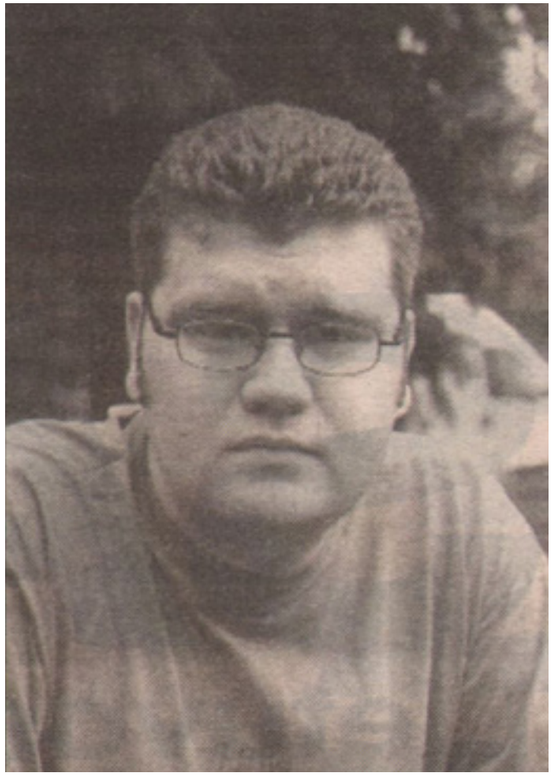

1999 m. Studentų sąjungos prezidentas S. Jakutis nerimauja dėl ketinimo įvesti visuotinę studijų įmoką.

2001 m. vasarį vyko karšta diskusija dėl visuotinės įmokos įvedimo. Lietuvos studentų sąjunga vieningai laikėsi pozicijos, kad registracijos mokestis visiems studentams reikštų visuotinai mokamo mokslo įvedimą Lietuvoje. Nuotraukoje grėsmingai nusiteikęs S. Jakutis.

2001 m. liepos 18 d. Studentų sąjunga surengė nesankcionuotą mitingą pasisakydami prieš Aukštojo mokslo įstatymo pataisas. Prie Seimo rūmų studentus pasitiko policijos pareigūnai ir pareikalavo nutraukti akciją, kadangi joje dalyvauja per daug žmonių, o tam leidimo nėra. Studentai nutarė gudrauti, tad vieni jų nusiėmė akcijos atributiką ir vaidino praeivius.

Apsivilkę dryžuotus marškinėlius studentai vaikšto aplink ant kopėčių sėdintį jaunuolį, kuris vaizduoja Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininką R. Pavilionį.

2003 m. Studentų sąjungos biuro susirinkimas Geležinio Vilko g. 12 patalpose, Vilniuje.

2002 m. lapkričio 7 d. vykusioje konferencijoje „Alma mater XXI amžiuje Lietuvos aukštojo mokslo sistemos administravimas: diagnozės ir prognozės“ M. Reinikis apie studentų problemas diskutuoja su šalies prezidentu V.Adamkumi.

2003 m. balandžio mėn. Studentų sąjunga kartu su Kauno savivaldomis organizavo palaikymo akcijas siekiant, kad Lietuva prisijungtų prie Europos Sąjungos.

2003 m. balandžio mėn. vykusioje stojimo į Europos Sąjungą palaikymo akcijoje pasisako A. Brazauskas.

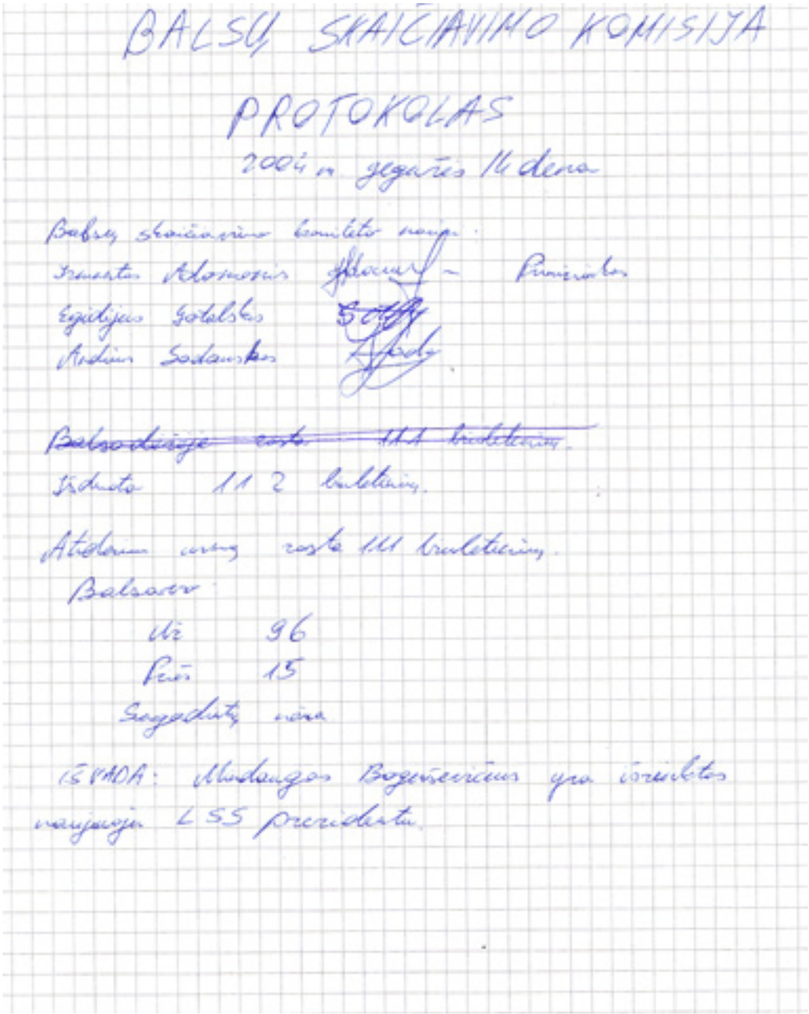

BALSŲ SKAIČIAVIMO KOMISIJA

PROTOKOLAS

2004 m. gegužės 14 dena

Balsų skaičiavimo komiteto nariai:

Irmantas Adamonis – Pirmininkas

Egidijus Gotalskis

Andrius Sadauskas

~~Balsadėžėje rasta 111 biuletinių.~~

Išduota 112 biuletinių.

Atidarius urną rasta 111 biuletinių.

Balsavo:

Už 96

Prieš 15

Sugadintų nėra

IŠVADA: Mindaugas Boguševičius yra išrinktas naujuoju LSS prezidentu.

2004 m. gegužės 14 d. Lietuvos studentų sąjungos rinkiminės-ataskaitinės konferencijos balsų skaičiavimo komisijos protokolas. Jame pažymima, jog naujuoju Studentų sąjungos prezidentu yra išrinktas M. Boguševičius.

2004 m. gegužės mėnesį vykusioje Studentų sąjungos ataskaitinėje-rinkiminėje konferencijoje buvo pakeisti organizacijos įstatai, numatyta, jog prezidento kadencijos trukmė – 2 metai. M. Boguševičius tapo pirmuoju organizacijos vadovu turėjusiu vadovauti nebe vienerius, o dvejus metus. Vis dėlto naujasis prezidentas iš pareigų pasitraukė jau po pusmečio.

2005 m. vasario 19 d. naujuoju Lietuvos studentų sąjungos prezidentu išrenkamas J. Okunis, kuris šias pareigas kaip laikinas vadovas ėjo nuo M.Boguševičiaus atsistatydinimo.

MINDAUGAS BOGUŠEVIČIUS
A/k 38108260377
Lietuvos studentų sąjungos prezidentas
Geležinio vilko g. 12, Vilnius

Lietuvos studentų sąjungos nariams

ATSISTATYDINIMO RAŠTAS
2004-11-30
Vilnius

Aš, Mindaugas Boguševičius, nuo š. m. gruodžio 6 d. atsistatydinu iš Lietuvos studentų sąjungos prezidento pareigų dėl asmeninių priežasčių.

Mindaugas Boguševičius

2004 m. lapkričio 30 d. M. Boguševičius įteikė raštą dėl atsistatydinimo iš prezidento pareigų.

V
2004–2009 m. Galimybių ir iššūkių penkmetis

2000-ųjų pradžia Studentų sąjungai ir studentams atnešė daug permainų. Studentų sąjungą kankino dažna lyderių kaita, studentams teko prisitaikyti prie naujos mokesčių už studijas tvarkos. Nepaisant pokyčių, Studentų sąjungos atstovai džiaugėsi, jog Aukštojo mokslo įstatyme buvo įtvirtintos studentų savivaldos ir studentų teisės. Aukštojo mokslo įstatymas numatė parengti strateginį aukštojo mokslo sistemos plėtros planą, kuriame keliami tikslai turėjo diktuoti Lietuvos aukštojo mokslo kryptis. Pagrindinis Lietuvos studentų sąjungos veiklos 2004–2009 m. leitmotyvas buvo aktyvus įsitraukimas į strateginio plano rengimą, vėliau – Mokslo ir studijų įstatymo ruošimą. Įsitraukdama į šių dokumentų rengimo procesus, Studentų sąjunga siekė akcentuoti žemos studijų kokybės problematiką, šios temos aktualumas itin išaugo po to, kai 1999 m. Lietuva prisijungė prie Bolonijos proceso. Vis dėlto, pirmaisiais metais po deklaracijos pasirašymo studijų kokybės tema akademinėse bendruomenėse kelią skynėsi sunkiai.

Studentų sąjungoje buvo juntamas poreikis struktūrizuoti veiklą ir finansinius bei žmogiškuosius išteklius nukreipti aiškių, konkrečių tikslų siekimui. Taip pat reikėjo imtis veiksmų siekiant į organizacijos veiklą integruoti kolegijose pradėjusias veikti studentų atstovybes. Studentų lyderiai vis dar dėjo viltis ir pastangas suvienyti studentų judėjimą ir turėti vieną studentams atstovausiančią organizaciją, tačiau tokie bandymai apčiuopiamų rezultatų nedavė.

Studentų sąjungai vadovaujant J. Okuniui 2005 m. vasarį suorganizuoti pirmieji akademiniai pusryčiai, į kuriuos pakviesti Seimo nariai, Švietimo ir mokslo ministerijos, rektorių konferencijos ir verslo sektoriaus atstovai.

2006 m. rugpjūčio mėnesį minint 15-uosius organizacijos gyvavimo metus, pagerbti ir Studentų sąjungos alumnai. 11 Lietuvos studentų sąjungos prezidentų bei Lietuvos koordinacinės tarybos pirmininkas ir vicepirmininkas inauguruoti Garbės nariais. Nuotraukoje (iš kairės) togomis pasipuošę R.Klimavičius, M. Reinikis, K. Vaicekiūtis, N. Ramanauskas.

2006 m. Asamblėjoje įsiamžinusi J. Okunio biuro komanda.

2011 m., minint 20-uosius Studentų sąjungos gyvavimo metus, vieta, šalia kurios kasmet įžiebiamas Studentų sąjungos gimtadienio laužas, įamžinta vėtrunge. Šventojoje įamžinta vieta, kurioje jau dvidešimtą kartą buvo minimas Lietuvos studentų sąjungos gimtadienis. Nuotraukoje tuometiniai Studentų sąjungos Tarybos nariai.

I poskyris „Seni iššūkiai ir naujos kryptys“

2005 m. liepos 12 d. Studentų sąjungos Taryba patvirtino Lietuvos studentų sąjungos strateginės gaires. Šiame dokumente buvo apibrėžtos pagrindinės organizacijos veiklos kryptys ir tikslai, bei įvardinta organizacijos misija: atstovaudami Lietuvos studentijai nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu, vienydami Lietuvos universitetinių aukštųjų mokyklų studentų savivaldas bei stiprindami Lietuvos kolegijų studentų savivaldas, kuriame pilietišką ir sąmoningą visuomenę bei įtakojame jos raidą.

Tuomet organizacija kėlė sau keturis pagrindinius tikslus: 1) atstovauti visiems Lietuvos studentams nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu; 2) vienyti visas Lietuvos universitetinių aukštųjų mokyklų studentų savivaldas; 3) stiprinti kolegijų studentų savivaldas; 4) puoselėti ir telkti studentiją, kaip aktyvią pilietinės visuomenės grupę. Strategijoje įvardintos ir stipriosios (aiškios veiklos kryptys, tęstinumas, pripažinimas tarptautiniu bei nacionaliniu lygiu, didžiausios socialinės jaunimo grupės atstovavimas, lyderių gausa, pozityvi reputacija akademinėje bendruomenėje), bei silpnosios (didelė lyderių kaita, nėra tiesioginio ryšio su tiksline grupe, ne visos studentų savivaldos priklauso organizacijai, neaiški tikslinė grupė) organizacijos pusės.

Ateinantį penkmetį visa Studentų sąjungos veikla buvo sukoncentruota strateginių tikslų siekimui. Nors pagrindinė 2004-2009 m. veiklos kryptis buvo aukštojo mokslo reforma, organizacijai pavyko pasiekti reikšmingų pokyčių ir kitose srityse.

2006-2008 m. viešojoje erdvėje atnaujintas transporto lengvatų studentams klausimas, mat iki tol nuolaidas viešajame transporte studentai gaudavo tik mokslo metų metu, o liepą ir rugpjūtį jiems tekdavo mokėti pilną kainą, o ES valstybių studentams studijuojantiems Lietuvoje nuolaidos apskritai nebuvo numatytos. Siekdami skatinti studentų mobilumą, Studentų sąjungos atstovai kreipėsi į Švietimo ir mokslo ministeriją bei Finansų ministeriją prašydami dotuoti studentų naudojimąsi viešuoju transportu vasarą bei užtikrinti nuolaidas užsienio piliečiams studijuojantiems Lietuvoje. Vis dėlto, argumentuodama prasta finansine situacija, Finansų ministerija tokį siūlymą atmetė. Tuomet 2006 m. spalio-lapkričio mėnesiais inicijuota studentų parašų rinkimo akcija, kuria studentams sudaryta tiesioginė galimybė pareikšti savo

nuomonę dėl Transporto lengvatų taikymo visus metus. Akcijos metu surinkta per 7 tūkstančius studentų parašų. Siekdami iškovoti lengvatas studentams, organizacijos atstovai iniciavo posėdžius, susitikimus su ministerijų atstovais, rengė aktualių teisės aktų redakcijas. Galiausiai 2007 m. gegužės 25 d. Vyriausybės Strateginio planavimo komitetas pritarė Studentų sąjungos siūlymui transporto lengvatas dieninio skyriaus studentams taikyti ir vasaros metu. Vis dėlto realių pokyčių teko palaukti dar metus, 2008 m. vasarą LR Seimas priėmė Transporto lengvatų įstatymo pataisas, kuriomis suteikė teisę nuolaidomis naudotis ir pigiau visus metus šalyje keliauti ne tik Lietuvos, bet ir ES aukštųjų mokyklų dieninių skyrių studentams. Kitas žingsnis studentų lengvatų viešajam transportui srityje turėjo būti nuolaidų suteikimas ištęstinių studijų studentams, vis dėlto, iki šiol to pasiekti nepavyko.

Lietuvos studentų sąjunga plėtojo užgimusią ambiciją Lietuvoje matyti atvirą ir prieinamą aukštąjį mokslą. Tokį, kuris būtų ne svajonė, bet realybė kiekvienam to siekiančiam, nepriklausomai nuo jo negalios ar kitų fizinių, socialinių skirtumų. Studentų sąjunga iniciavo eilę tyrimų, siekdami viešinti ir spręsti aukštųjų mokyklų prieinamumo neįgaliesiems problemą. 2006 m. gegužės 30 d. Studentų sąjunga drauge su Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetu bei Švietimo ir mokslo ministerija Seime surengė konferenciją „Ar Lietuvos aukštasis mokslas prieinamas neįgaliajam?“. Pirmos tokio pobūdžio Lietuvoje konferencijos tikslas buvo išsamiai pristatyti Lietuvos aukštojo mokslo prieinamumo studentams su negalia problemą, kartu ieškoti užsienio valstybių praktikos patvirtintų ir sėkmingai taikomų konkrečių šios problemos sprendimo būdų. Kasmet nuo 2007 m. Studentų sąjunga atlikdavo tyrimą „Studentai su negalia Lietuvos aukštosiose mokyklose“. Siekiant didesnės studentų su specialiaisiais poreikiais integracijos aukštosiose mokyklose, Studentų sąjungos atstovai organizuodavo susitikimus, diskusijas, temas žiniasklaidoje, dalyvaudavo kitų organizacijų ar institucijų organizuojamuose renginiuose, kuriuose pristatydavo studentų su negalia situaciją Lietuvoje. Studentų su specialiaisiais poreikiais tema buvo aktyviai plėtojama beveik penkis metus, iki 2010-ųjų. Vėliau iki 2012-ųjų Studentų sąjunga vystė studijų prieinamumo ir įvairovės aukštajame moksle temas.

Tvirtinant 2008-2010 m. organizacijos veiklos planą, pirmą kartą įtraukiama ir akademinio sąžiningumo tema, kuri Studentų sąjungoje puoselėjama iki šių dienų. Imtasi ir pirmųjų darbų: 2009 m. surengta ne viena studentų atstovų diskusija, rašto darbų konkursas ir konferencija. Pavasarį atlikta ir pirmoji akademinio sąžiningumo apklausa, kurią Studentų sąjunga vykdė su VDU SA pagalba. Tuomet net 78 proc. apklausos dalyvių nurodė toleruojantys nesąžiningą kolegų elgesį. 68 proc. studentų prisipažino naudoję neteisėtas pagalbines priemones per atsiskaitymus praeityje. Atsižvelgdama į nedžiuginančią statistiką, Studentų sąjunga inicijavo „Skaidrių studijų“ projektą.

2006 m., minint 15-uosius organizacijos gyvavimo metus, Studentų sąjunga buvo dar kartą pripažinta tarptautinėje erdvėje. Spalį Kopenhagoje vykusiame regiono studentų lyderių susitikime, Lietuvos studentų sąjunga drauge su Estijos ir Latvijos studentų sąjungomis pripažinta visateise Šiaurės šalių studentų sąjungos (NOM) nare. Iki tol NOM susitikimuose Studentų sąjunga dalyvaudavo stebėtojo teisėmis.

Organizacijoje įvyko ir vidinių pokyčių, 2009 m. Studentų sąjunga paliko patalpas Geležinio Vilko g. 12 ir persikėlė į Vivulskio g. 36.

Lietuvos studentų sąjunga ir Lietuvos studentų atstovybių sąjunga siekė glaudesnio bendradarbiavimo, vienas iš tokio bendradarbiavimo pavyzdžių bendras stendas pramogų rūmų Litexpo organizuojamoje 2006 m. studijų mugėje. Vis dėlto vieningo studentiško judėjimo idėja taip ir liko neįgyvendinta iki 2012 m., kuomet LSAS bankrutavo ir dauguma studentų savivaldų prisijungė prie Studentų sąjungos.

Studentų su specialiaisiais poreikiais tema buvo aktyviai plėtojama 2005-2010 m. Nuotraukoje akimirka iš mokymų neįgaliųjų integracijos tema.

2008 m. pirmą kartą į Lietuvos studentų sąjungos veiklos planą įtraukiama akademinio sąžiningumo tema. Tai viena iš labiausiai Studentų sąjungos plėtojamų temų studijų kokybės srityje, 2009 m. pradėtas vykdyti tyrimas „Akademinio sąžiningumo indeksas“, kuris vykdomas iki šiol, leido identifikuoti nesąžiningumo mastą ir aukštą problemos tolerancijos lygį akademinėje bendruomenėje. Svarbu paminėti, kad į šios problemos sprendimą įsitraukia ne tik Sąjungos biuro darbuotojai, bet ir dauguma studentų savivaldų, kurios aukštosiose mokyklose inicijuoja vidaus dokumentų pakeitimus bei vykdydamos įvairias socialines akcijas stengiasi keisti studentų, dėstytojų ir administracijos požiūrį į akademinio nesąžiningumo problemą.

2006 m. Lietuvos studentų sąjunga prisijungia prie Šiaurės šalių organizacinio susitikimo (NOM). Nuotraukoje: 2013 m. spalio mėnesį Klaipėdoje vykusio Šiaurės šalių organizacinio susitikimo akimirka. Renginio metu buvo patvirtinta rezoliucija dėl akademinio nesąžiningumo apibrėžties bei galimų priemonių šiai problemai spręsti. Svarbu pastebėti, kad vėliau šią rezoliuciją palaikė ir Europos studentų sąjunga, tai buvo pirma Lietuvos studentų sąjungos teikta ir tarptautiniu mastu patvirtinta rezoliucija.

II poskyris „Nuo įstatymo, iki įstatymo“

2000 m. įsigaliojo Aukštojo mokslo įstatymas, kurio 20-tas straipsnis numatė aukštojo mokslo sistemos plėtros plano parengimą. Įstatyme buvo nurodyta, kad aukštosios mokyklos turi parengti perspektyvinius 5 metų plėtros planų projektus, kuriuos turi pateikti Švietimo ir mokslo ministerijai. Ministerija, atsižvelgdama į valstybės prioritetus, finansinius išteklius, aukštųjų mokyklų pateiktus perspektyvinius planus, turėjo parengti 5 metų perspektyvinį Lietuvos aukštojo mokslo sistemos plėtros plano projektą ir, atsižvelgusi į Aukštojo mokslo tarybos išvadas, pateikti jį tvirtinti Vyriausybei bei paskelbti visuomenei. Šio plano parengimas teikė nemažai vilčių, nes po nepriklausomybės atkūrimo, tai buvo vienas pirmųjų bandymų kritiškai įvertinti Lietuvos aukštojo mokslo sistemą. Tikėtasi, kad parengtas planas bus impulsas aukštojo mokslo būklės gerinimui. Lietuvos studentų sąjunga, vadovaujama M. Reinikio, jau 2002 m. ėmė rodyti iniciatyvą prisijungti prie plano rengimo. Tai galima pavadinti pirmuoju Lietuvos studentų sąjungos žingsniu įsitraukiant į aukštojo mokslo politikos formavimą, kadangi iki tol buvusios iniciatyvos, dėl suprantamų priežasčių, buvo labiau fragmentinės, orientuotos į vienos ar kitos konkrečios problemos sprendimą. Ilgainiui buvo suvokta, jog pavienės tam tikrų įstatymų nuostatų redakcijos, nors ir yra naudingos studentams, nekeičia esminės aukštojo mokslo būklės, o tik „kosmetiškai“ pagerina studentų padėtį. Studentų sąjungos nariai suvokė, kad norint iš esmės pagerinti aukštojo mokslo kokybę reikalingi kompleksiniai sprendimai.

2002 m. lapkričio mėnesį Studentų sąjunga suorganizavo konferenciją „Alma Mater XXI amžiuje. Lietuvos aukštojo mokslo sistemos administravimas: diagnozės ir prognozės“. Renginio metu siekta atkreipti švietimo politikos formuotojų dėmesį į tai, kad Aukštojo mokslo įstatymas nepanaikino įtampos nei tarp studentų ir universitetų, nei tarp universitetų ir valstybės. Konferencija buvo siekta paskatinti diskusiją apie Lietuvos aukštojo mokslo sistemos valdymą ir galimybes jį gerinti. Studentų sąjunga, kaip ir daugelis kitų interesų grupių, kritiškai vertino Aukštojo mokslo įstatymą ir viešai deklaravo dar vienos reformos būtinybę. Sveikindamas konferencijos dalyvius, Prezidentas Valdas Adamkus sakė, kad Lietuvos universitetai ir kolegijos turi varžytis dėl Lietuvos studentų su užsienio aukštosiomis mokyklomis, todėl privalu svarstyti kaip atnaujinti ir sustiprinti aukštąsias mokyklas, pagerinti studijų kokybę, užtikrinti studijų prieinamumą visiems mokslo siekiantiems piliečiams.

Artėjant 2004 m. Seimo rinkimams Studentų sąjungos atstovai surengė susitikimų su politinėmis partijomis ciklą „Rinkimų maratonas“. Į diskusijas atvykę partijų nariai pripažino, jog atsižvelgti į studentų atstovų poziciją būtina darant lemiamus įstatyminės bazės pakeitimus. Tikėtasi, kad iki tol, dėl skirtingų interesų grupių nesutarimų užsitęsęs, aukštojo mokslo plėtros plano rengimas po Parlamento rinkimų įgaus pagreitį, tad lapkričio mėnesį surengta konferencija „Alma Mater XXI amžiuje. Aukštasis mokslas po rinkimų“. Studentų sąjungos vadovas M. Boguševičius kreipėsi į renginio dalyvius, tarp kurių buvo ir Prezidentas V. Adamkus, Švietimo ir mokslo ministras Algirdas Monkevičius ir kiti garbūs svečiai, nuogąstaudamas dėl užsitęsusių aukštojo mokslo plėtros plano darbų, abejodamas ar apskritai galima tikėtis teigiamų pokyčių.

Dėl vidinių nesutarimų 2004 m. lapkritį pasitraukė vos pusę metų pareigas ėjęs Studentų sąjungos prezidentas M. Boguševičius, tuomet organizacijos vairas patikėtas J. Okuniui, kuris vis dar būdamas laikinu vadovu, 2005 m. vasarį suorganizavo pirmuosius akademinius pusryčius, į kuriuos pakviesti Seimo nariai, Švietimo ir mokslo ministerijos, rektorių konferencijos ir verslo sektoriaus atstovai. Renginys davė rezultatų: jame dalyvavęs Lietuvos pramoninkų konfederacijos viceprezidentas R. Jasinavičius pasiūlė atlikti Lietuvos aukštojo mokslo sistemos analizę. Šia analize siekta išsiaiškinti pagrindines problemas, neleidžiančias sėkmingai vykdyti aukštojo mokslo reformos. Po kelių mėnesių, beveik kiekvieną savaitę dalyvaujant Švietimo ir mokslo ministerijoje vykusiose suinteresuotų šalių diskusijose parengtas 44 aukštojo mokslo problemų medis. Opiausiomis problemomis laikytas aukštojo mokslo finansavimas, prasta mokslo teisinė bazė bei neefektyvus aukštųjų mokyklų valdymas. Tuo pat metu Švietimo ir mokslo ministerijos kuruojama darbo grupė, kurioje dalyvavo ir Studentų sąjungos viceprezidentas Liutauras Kazlavickas, atsižvelgdama į išryškintas 44 aukštojo mokslo problemas, rengė Aukštojo mokslo plėtros plano projektą.

2005 m. spalį Seime buvo surengta konferencija „Aukštojo mokslo sistemos reforma: kryptys ir sprendimai“. Konferencijos metu iškeltas tikslas – visoms aukštojo mokslo sistemoje veikiančioms interesų grupėms sutarti dėl konkrečių žingsnių, kurie, numatyti galutinėje aukštojo mokslo plėtros plano redakcijoje, panaikintų 44 aukštojo mokslo sistemos problemas. Konferencijoje bandyta atsakyti ir į nuo 2000 m. aukštojo mokslo interesų grupes kamuojantį klausimą – kokią kryptį pasirinkti ir kokius žingsnius žengti, siekiant pagrindinio aukštojo mokslo sistemos tikslo: didinti kokybišką aukštąjį išsilavinimą turinčių Lietuvos gyventojų skaičių, tenkinant besimokančiųjų ir visuomenės dabarties bei ateities poreikius ir progresą. Beje, siekiant didesnio susidomėjimo diskusija, jos išvakarėse Studentų sąjungos atstovai šalia Seimo suorganizavo teatralizuotą akciją „Aukštojo mokslo plėtros planas. Būti ar nebūti?“.

Studentų sąjungos atstovai dalyvavo strateginį planą rengusiose darbo grupėse ir tai davė rezultatų – dalis studentų siūlymų buvo įtraukti į galutinį projektą. Studentų atstovai, rengiant galutinę aukštojo mokslo plėtros plano versiją, labiausiai akcentavo aukštojo mokslo finansavimo problemas ir teikė šiuos siūlymus: 1) siekiant sumažinti įsidarbinimo problemas, sukurti finansinio skatinimo mechanizmus darbdaviams (mokesčių lengvatos ar pan.); 2) parengti investicijų į Lietuvos aukštųjų mokyklų mokomosios ir mokslinės bazės atnaujinimo programą, tam panaudojant Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas; 3) sukurti lankstesnę stipendijų ir paskolų sistemą, orientuotą į socialinę paramą studentams.

Vyriausybei 2006 m. kovo 29 d. patvirtinus ilgai rengtą Lietuvos aukštojo mokslo sistemos 2006-2010 m. plėtros planą, Studentų sąjunga tęsė veiklą antrajame – plano įgyvendinimo – etape. Patvirtinus plėtros planą, tapo aišku, jog esame dar vienos aukštojo mokslo reformos priešakyje. Politinės partijos karštai diskutavo dėl pačios reformos koncepcijos, o Studentų sąjunga ėmė rūpintis, kad būsimame Politinių partijų susitarime būtų įtvirtintos kuo studentams priimtinesnės nuostatos. Studentų sąjungos atstovai labiau linko palaikyti liberalų ir konservatorių siūlomas idėjas, kurios ilgainiui ir buvo įtvirtintos naujosios reformos pavidalu. Minėtų politinių srovių atstovai parengė reikšmingus dokumentus, tai „Mokslo ir studijų sistemos reformos matmenys“ ir „Aukštojo mokslo reformos principai“. Rengiant šiuos dokumentus savo idėjas teikė ir studentų atstovai, prezidentas J. Okunis ir viceprezidentas L. Kazlavickas. 2006 m. spalį pasigirdus nuomonėms apie galimą visuotinės studijų įmokos įvedimą, Studentų sąjunga ėmėsi telkti visas sėkminga aukštojo mokslo reforma suinteresuotas puses ir atkreipti dėmesį į studentų lūkesčius. Tuo tikslu 2006 m. lapkritį buvo surengti akademiniai pusryčiai, per kuriuos diskutuoti apie studijų finansavimo sistemos pertvarkos problemas prie bendro stalo susėdo aukštojo mokslo politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų bei organizacijų, akademinės bendruomenės ir verslo atstovai. Per Akademinius pusryčius pristatyta mokamų studijų Lietuvoje problematika studentų akimis, pristatymas atliktas remiantis reprezentatyvaus studentų nuomonės tyrimo „Mokamos studijos Lietuvoje: studentų požiūris“ rezultatais, aptartos aukštojo mokslo ir studijų finansavimo alternatyvos.

Vis dėlto, situaciją šiek tiek komplikavo tai, kad Studentų sąjunga neturėjo kompleksiško programinio

dokumento aukštojo mokslo reformos atžvilgiu, suskubta parengti panašaus pobūdžio dokumentą ir jau 2007 m. vasaros pabaigoje Studentų sąjungos Taryba patvirtino „Poziciją dėl aukštojo mokslo reformos“. Šiame dokumente buvo aiškiai ir išsamiai aprašyta, ko iš aukštojo mokslo pertvarkos tikisi šalies studentai. Pagrindinis dokumento tikslas – perkelti studentų idėjas į būsimą Mokslo ir studijų įstatymą bei kitus svarbiausius reformos teisės aktus. Dokumente akcentuota, kad esminis reformos tikslas turėtų būti aukštojo mokslo kokybės gerinimas, o jo siekiant svarbu įtvirtinti studentų savivaldų teisinę padėtį bei užtikrinti studentų, kaip lygiaverčių partnerių, dalyvavimą sprendžiant jiems svarbius klausimus, stiprinti studijų finansinio ir socialinio prieinamumo plėtrą, studijų kokybę, užtikrinti studentų socialines garantijas bei gerinti universitetų valdymą.

Universitetų valdymo ir studentų savivaldų klausimas tapo itin aktualus po to, kai 2005 m. rugpjūčio 1 d. įsigaliojo Aukštojo mokslo įstatymo pataisa, kurioje nurodoma, kad į aukštųjų mokyklų vadovų pareigas paprastai renkami ne vyresni nei 65 m. asmenys. Įstatyme numatyta išlyga, jog aukštosioms mokykloms gali vadovauti ir vyresni asmenys, jei tam pritaria aukštosios mokyklos senatas, taryba ir studentų atstovybė. Nepraėjus nė pusmečiui nuo pataisos įsigaliojimo, KTU rektorius Ramutis Petras Bansevičius, kuriam tuo metu buvo 66 m., baigė pirmąją rektoriaus kadenciją ir siekė dar kartą tapti universiteto vadovu. Tam, vadovaudamasi įsigaliojusia įstatymo pataisa, pasipriešino studentų atstovybė. Rektorius, nepaisydamas studentų protesto, vis tiek kandidatavo ir, būdamas vieninteliu kandidatu, laimėjo rektoriaus rinkimus. Studentų sąjunga, gindama studentų savivaldų teisę į aukštųjų mokyklų valdymą, kreipėsi į Prezidentą V. Adamkų, Švietimo ir mokslo ministrą, Seimo narius prašydama imtis veiksmų dėl KTU susiklosčiusios situacijos, taip pat šia tema buvo organizuotos LiJOT diskusijos. Vis dėlto pastangos nedavė norimų rezultatų: R. P. Bansevičius ir toliau ėjo rektoriaus pareigas, nereaguodamas į valdžios bei visuomeninių organizacijų raginimus trauktis. Komplikavosi ir KTU SA situacija, aukštosios mokyklos administracija ėmė abejoti savivaldos teisėtumu, o jos nariai sulaukė grasinimų būsią pašalinti iš universiteto. Atsižvelgiant į susiklosčiusią padėtį, Studentų sąjunga paskatino KTU SA kreiptis į teismą. Bylos nagrinėjimas užsitęsė iki 2007 m., tuomet nesulaukus teismo sprendimo rektorius nusprendė trauktis ir kandidatuoti į senato pirmininko pareigas. Abipusiu susitarimu pasibaigusi byla – beprecedentis Lietuvos teisinės sistemos atvejis, kuomet studentai rektoriaus rinkimus apskundžia teismui. Šios bylos kontekste, nesunku suprasti Studentų sąjungos siekius Mokslo ir studijų įstatyme įtvirtinti studentų savivaldą, kuri turi realią įtaką ir teisę sprendžiant aukštosios mokyklos valdymo klausimus.

Studentų sąjungos rengtoje pozicijoje dėl Mokslo ir studijų įstatymo siūlyta sudaryti geresnes mokymosi visą gyvenimą sąlygas, stabdyti korupciją, racionaliau kurti studijų programas. Raginta sukurti nacionalinę studijų programų reitingavimo metodologiją, pagal kurią būtų skelbiamas periodinis programų reitingas, kuriame nešališkai ir kompleksiškai būtų išdėstytos Lietuvos aukštųjų mokyklų studijų programos ir vertinimo kriterijai. Taip abiturientams ir studentams siūlyta sudaryti galimybę pasirinkti optimalų studijų kokybės arba studijų kokybės ir studijų kainos santykio variantą. Siekiant efektyviau atstovauti aukštųjų mokyklų studentams dokumente išreikštas pageidavimas įstatymiškai įtvirtinti specialųjį teisinį Studentų savivaldų statusą, o studentų atstovų kvotą aukščiausiuose universitetų ir kolegijų savivaldos bei sprendimų vykdymų organuose padidinti bent iki 20 procentų. Strategine Studentų sąjungos partnere aukštojo mokslo reformoje visada buvo šalies Prezidento institucija. Šalies vadovas neliko abejingas studentams ir šį kartą: dar prieš Studentų sąjungos Tarybai priimant poziciją studentų atstovai susitiko su šalies Prezidentu V. Adamkumi. Pozicija dėl Mokslo ir studijų įstatymo buvo vienas reikšmingiausių dokumentų priimant tolimesnius sprendimus liečiančius 2009 m. Mokslo ir studijų įstatymo priėmimą ir atstovaujant studentų nuomonei.

Dar vasarai nepasibaigus Studentų sąjunga prisijungė prie Piliečių iniciatyvinės grupės „Už kokybišką ir sąžiningą mokslo ir studijų sistemą“ ir buvo vieni iš 2007 m. spalio 11 d. paskelbtos peticijos „Dėl mokslo ir studijų sistemos pertvarkos“ iniciatorių. Vienas iš pagrindinių peticijos reikalavimų – atsisakyti nuostatos, kad svarbiausias reformos uždavinys yra studentų įmokomis grindžiama aukštojo mokslo finansavimo pertvarka. Prieš pat Šv. Kalėdas peticijos parašų rinkimo akcija, prie kurios didele dalimi prisidėjo ir Studentų sąjunga, buvo baigta. Iš viso buvo surinkti beveik 25 tūkstančiai šalies gyventojų parašų. Peticija ir ją parėmusių gyventojų parašai buvo įteikti Prezidentui V. Adamkui, Seimo pirmininkui V. Muntianui bei Vyriausybei.

Tam, kad įstatymiškai didesnės arba visuotinės studijų įmokos įvedimas nebūtų įtvirtintas, Studentų sąjungai teko imtis ir radikalesnių priemonių. Viena tokių panaudota po to, kai studentų atstovai nebuvo įleisti į Vyriausybės pasitarimą, kuriame buvo svarstomi su studentų teisine padėtimi susiję klausimai. Organizacija gavo Švietimo ir mokslo ministerijos raštą dėl rengiamo Vyriausybės Strateginio planavimo komiteto posėdžio. Jame rašyta: „Vyriausybei studentų atstovų pozicija žinoma, į ją esą bus atsižvelgta. <..> Šį kartą Vyriausybė tarsis siaurame rate, be socialinių partnerių. <..> Dėkojame už Jūsų norą aktyviai

dalyvauti sprendžiant aukštojo mokslo reformos klausimus.“ Reaguodama į tokius valdžios veiksmus, Studentų sąjunga bei Lietuvos moksleivių sąjunga sostinės centre prie Vyriausybės rūmų surengė simbolinę protesto akciją. Joje studentai ir moksleiviai piktinosi valdžios veiksmais svarbius visuomenei aukštojo mokslo reformos sprendimus priimti siaurame rate ir reikalavo atsakymų į opiausius jaunuomenei klausimus. Studentų atstovai buvo pakviesti dalyvauti kitame komiteto posėdyje.

2007 m. rudenį pasirodė ir pirmasis Mokslo ir studijų įstatymo projektas. Žinoma, projektas susilaukė nemažai kritikos, kurios negailėjo ir studentai. Studentų sąjunga Švietimo ir mokslo ministerijai pateikė pastabų sąvadą šio įstatymo projektui. „Su trūkumais, bet ne beviltiškas“, – tokią išvadą priėmė įstatymo projektą analizavę Studentų sąjungos akademinio proceso ir socialinių reikalų komiteto nariai.

2008 m. kovą Seimo Lietuvos liberalų sąjūdis kartu su Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionimis demokratais parengė antrąjį Mokslo ir studijų įstatymo projektą, kurį suskubo Seime įregistruoti pirmiau nei tai padarė Vyriausybė, svarsčiusi Švietimo ir mokslo ministerijos jai pateiktą Mokslo ir studijų įstatymo projektą. 2008 m. balandį pristatyti naujojo įstatymo projekto į Lietuvos studentų sąjungos Tarybos posėdį pakviesti įstatymo autoriai. Po šūsnies studentų klausimų įstatymo įvertinimą atlikti dar kartą pavesta Studentų sąjungos akademinio proceso ir socialinių reikalų komitetui. Kartu komitetui suformuota užduotis pateikti nuomonę dėl gerai besimokančiųjų studentų sampratos.

Situacija pasikeitė po 2008 m. rinkimų į Seimą, kuriuos laimėjo opozicijoje buvusios Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų ir Lietuvos liberalų sąjūdžio partijos. Kad pasikeitimai politikos padangėje neatitolintų aukštojo mokslo reformos, lapkričio 13 d. Studentų sąjunga surengė Akademinius pusryčius tema „Aukštasis mokslas po rinkimų“. Renginio tikslas – paraginti politikus apsispręsti dėl aukštojo mokslo reformos pradžios ir konkrečių veiksmų. Pusryčių metu pripažinta, kad aukštojo mokslo reforma nevyksta, todėl artimiausiu metu būtina priimti esminius sprendimus.

Didžiausių diskusijų sukėlė studijų finansavimo klausimas, studentų atstovai neliko nuošalyje ir rengė poziciją susidariusiai situacijai spręsti. Liepos 4 d. Studentų sąjunga į Akademinius pusryčius tema „Kam ir kaip turėtų būti laiduojamas nemokamas aukštasis mokslas Lietuvoje?“ sukvietė gausų būrį ekspertų, politikų, suinteresuotų grupių atstovų. Renginyje aptarta susidariusi situacija, apibendrinti galimi jos

sprendimo variantai. Akademiniams pusryčiams pasibaigus, Studentų atstovai išreiškė poziciją, kad nemokamas studijas laiduoti derėtų ne pagal pažymius ar pažangumą, bet pagal įstatymu įtvirtintus bendruosius gebėjimus ir kompetencijas, kurias turėtų įgyti valstybės dotacijas gavę studentai. Studentų sąjunga pažymėjo faktą, jog Lietuvoje egzistuoja padrika studentų žinių vertinimo sistema, todėl nėra aišku, už ką ir kaip realiai studentams skiriami įvertinimai balais.

2009 m. vasario mėnesį, reformos įtvirtinimo išvakarėse, keitėsi Studentų sąjungos lyderiai – iš keturis metus prezidento pareigas ėjusio J. Okunio, organizacijos vairą perėmė VU studentas Dainius Dikšaitis. Lig tol Studentų sąjungos viceprezidentu dirbęs D. Dikšaitis, toliau aktyviai įsitraukė į aukštojo mokslo reformos procesus. Studentų sąjunga buvo patenkinta, kad parengtame įstatymo projekte atsižvelgta į didesnę dalį studentų pozicijoje įvardintų nuostatų. Vis dėlto reformai startą turėjo duoti Seimo dauguma, tad siekdama paskatinti Seimo narius nebedelsti ir įstatymą patvirtinti, Lietuvos studentų sąjunga inicijavo spaudos konferenciją „Dėl paramos mokslo ir studijų reformai“. Į konferenciją susirinko nemažai reforma suinteresuotų grupių atstovų: Lietuvos aukštųjų mokyklų ir kitų mokslo įstaigų, moksleivių atstovai ir daugelis kitų. Siekta parodyti, kad pokyčiams reikalinga kritinė masė jau susiformavusi. Tam, kad permainų šalies aukštajame moksle laukiančio akademinio jaunimo balsas būtų išgirstas, Studentų sąjunga kartu su partneriais 2009 m. kovo 30 dieną surengė koncertą „Dabar arba niekada – už žinių Lietuvą“. Iniciatyvą paskatino faktai, jog studentų skaičius Lietuvos aukštosiose mokyklose auga, tačiau studijų ir mokslo kokybė negerėja. Tad Studentų sąjunga drauge su kitomis organizacijomis ragino greičiau pradėti aukštojo mokslo permainas ir imtis konkrečių veiksmų gerinant aukštojo mokslo padėtį Lietuvoje. Studentų sąjungos pastebėjimu, kalbos apie aukštojo mokslo pertvarką Lietuvoje užsitęsė beveik dešimtį metų. Studentų atstovų iniciatyvai pritarė ir koncerte dalyvavo skirtingų stilių muzikos atlikėjai, politikai, šalies vadovas, abiturientai ir studentai. Vis dėlto sulaukta ir pasipriešinimo, keli renginyje dalyvavę studentai laikė plakatus, kuriais priešinosi artėjančiai aukštojo mokslo reformai. Koncerte aukštojo mokslo permainoms pritarė: Prezidentas V. Adamkus, Premjeras A. Kubilius, užsienio reikalų ministras V. Ušackas, Vytauto Didžiojo universiteto profesorius L. Donskis.

Galiausiai, 2009 m. balandžio 30 d. Seimo dauguma pritarė naujajam Mokslo ir studijų įstatymui.

2005 m. spalį Seime buvo surengta konferencija „Aukštojo mokslo sistemos reforma: kryptys ir sprendimai“. Konferencijoje bandyta atsakyti į nuo 2000 m. aukštojo mokslo interesų grupes kamuojantį klausimą – kokią kryptį pasirinkti ir kokius žingsnius žengti, siekiant pagrindinio aukštojo mokslo sistemos tikslo: didinti kokybišką aukštąjį išsilavinimą turinčių Lietuvos gyventojų skaičių, tenkinant besimokančiųjų ir visuomenės dabarties bei ateities poreikius, ir progresą. Siekiant didesnio susidomėjimo diskusija, jos išvakarėse Studentų sąjungos atstovai šalia Seimo suorganizavo teatralizuotą akciją „Aukštojo mokslo plėtros planas. Būti ar nebūti?“.

2006 m. vykę akademiniai pusryčiai, tuometinis viceprezidentas L. Kazlavickas aukštojo mokslo politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų bei akademinės bendruomenės ir verslo atstovams pristato studentų nuomonės tyrimą apie aukštojo mokslo finansavimo alternatyvas.

2004 m. lapkričio mėn. surengta konferencija „Alma Mater XXI amžiuje. Aukštasis mokslas po rinkimų“. Studentų sąjungos vadovas M. Boguševičius kreipėsi į renginio dalyvius, nuogąstaudamas dėl užsitęsusių aukštojo mokslo plėtros plano darbų, abejodamas ar apskritai galima tikėtis teigiamų pokyčių. Tuomet valstybės vadovų atvirai klausta, kada bus parengtas aukštojo mokslo plėtros planas.

2007 m. rugpjūčio pabaigoje studentų atstovai dalyvaudami susitikime su Prezidentu V. Adamkumi reiškė savo nuogąstavimus, kad valstybė neturi ilgalaikės aukštojo mokslo strategijos, o tuometinei Švietimo ir mokslo ministrei R. Žakaitienei aktualesnė tema yra visuotinės įmokos įvedimas, o ne studijų kokybė.

Studentų sąjunga kartu su partneriais 2009 m. kovo 30 d. surengė koncertą „Dabar arba niekada – už žinių Lietuvą“. Studentų sąjunga kvietė palaikyti naujai parengtą Mokslo ir studijų įstatymą, nes kalbos apie aukštojo mokslo pertvarką Lietuvoje užsitęsė beveik dešimtį metų. Koncerte aukštojo mokslo permainoms pritarė: Prezidentas V. Adamkus, Premjeras A. Kubilius, užsienio reikalų ministras V. Ušackas, Vytauto Didžiojo universiteto profesorius L.Donskis ir kiti. Vis dėlto sulaukta ir pasipriešinimo, keli renginyje dalyvavę studentai laikė plakatus, kuriais prieš-inosi artėjančiai aukštojo mokslo pertvarkai. 2008-2009 m. veikė ir iniciatyvinė grupė, kuri stengėsi tarpusavyje supriešinti studentus, ragindami vykdyti aukštųjų mokyklų blokadas.

VI
2009–2016 m.
Idėjų renesansas

Tiek Lietuvos studentų sąjunga, tiek visa aukštojo mokslo sistema atsigręžia atgal ieškodamos jau primirštų kelių. Studentų sąjunga įsitraukia į aukštojo mokslo reformos įgyvendinimą, tačiau vis pasigirsta mintys imtis dar vienos aukštojo mokslo pertvarkos. Atgyja daugiau nei prieš dešimtmetį girdėtos idėjos įvesti studijų įmoką. Nuo 2009 m. pagrindinė Studentų sąjungos veiklos kryptis yra aukštojo mokslo reformos įgyvendinimas, o vėliau dar vienos Mokslo ir studijų įstatymo redakcijos rengimas.

Reikšmingų pokyčių Lietuvos studentiško judėjimo istorijos kontekste, grįžtama prie dar 2000-aisiais sugriautos vieningos studentijos idėjos. Studentų sąjunga tampa vienintele nacionaliniu ir tarptautiniu mastu studentams atstovaujančia organizacija Lietuvoje.

2011 m. pavasaris, tuometinio prezidento D. Dikšaičio biuro komandos dalis (iš kairės): J. Keldušytė, A. Petrauskaitė, D. Dikšaitis, E. Gudavičius, S. Juočepytė, M. Liorančaitė.

2011 m. Kalėdinis Padėkos vakaras. Tuometinė Studentų sąjungos Taryba sveikina biuro komandą.

2012 m. tuometinė Lietuvos studentų sąjungos viceprezidentė Karina Ufert išrinkta Europos studentų sąjungos pirmininke. 2014 m. tuometinis viceprezidentas Maksimas Milta išrinktas Europos studentų sąjungos Vykdomojo komiteto nariu. Nuotraukoje (iš kairės): M. Simaškaitė, K. Ufert, M. Milta.

2014 m. lapkričio 17 d., minint Tarptautinę studentų dieną, Lietuvos studentų sąjunga ir Vyriausybė pasirašė susitarimą, kuriame numatyta iki 2018 m. studentams skatinti skiriamos valstybės lėšos, palyginti su šiuo metu vienam studentui skaičiuojama suma, palaipsniui didėtų 50 proc.

Lietuvos studentų sąjungos komitetų platforma atsirado 2003 m. kaip priemonė, skirta skatinti didesnį studentų savivaldų narių bendravimą, taip pat buvo ugdomos sričių koordinatorių kompetencijos. Nuo 2013 m. Lietuvos studentų sąjungos komitetų veikla buvo nukreipta į komiteto įgalinimą veikti ir siekį, kad studentų atstovybių koordinatoriai vykdydami Lietuvos studentų sąjungos veiklos plane numatytas veiklas dar geriau susipažintų su studentiško judėjimo virtuve. Nuotraukoje Studentų sąjungos Ryšių su visuomene komiteto mokymai.

2014 m. Lietuvos studentų sąjunga kartu su kitomis jaunimo organizacijomis už vieną iš originaliausių Vasario 16-osios iniciatyvų „Su gimtadieniu, Lietuva!“ buvo apdovanota trispalve iš Prezidentės D. Grybauskaitės rankų. Akcija „Su gimtadieniu, Lietuva“ buvo apdovanota kaip viena geriausių Valstybės atkūrimo dienos minėjimo iniciatyvų.

2016 m. pavasaris, prezidento P. Baltoko biuro komandos nariai (iš kairės): R. Rimkus, G. Kinkaitė, K. Bukantaitė, L. Sabulytė, P. Baltokas, A. Bikmanaitė, A. Zalitis, B. Noreikaitė, A. Paurys.

2016 m. Lietuvoje vykusio Baltijos šalių studentų sąjungų susitikimo akimirka. Renginio dalyviai tris dienas diskutavo apie studentų savivaldų neatstovaujamas studentų grupes.

I poskyris „Reformos reforma“

Sulaukusi ne tik palaikymo, bet ir pasipriešinimo strėlių, aukštojo mokslo reforma 2009 m. balandį buvo patvirtinta. Vis dėlto jai nepritarusi Seimo opozicija, net ir po reformos priėmimo, aktyviai priešinosi pokyčiams aukštojo mokslo sistemoje, tuomet ketinta kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl priimto įstatymo atitikimo Konstitucijai. Tokį Seimo narių elgesį Studentų sąjunga vertino kritiškai. Studentų atstovai išplatino viešą laišką visiems Seimo nariams bei Respublikos Prezidentei D. Grybauskaitei. Laiške buvo nepritariama Seimo opozicijos iniciatyvai, kadangi dėl jos būtų sustabdytas Mokslo ir studijų įstatymo galiojimas. Studentų atstovai neigiamai vertino 2010 m. sausio mėnesio socialdemokratų iniciatyvą įregistruoti laikinojo Mokslo ir studijų įstatymo projektą, prieš tai kreipiantis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijai prieštaraujančio tuometinio Mokslo ir studijų įstatymo. Studentų atstovai pabrėžė, kad užuot tobulinę esamą aukštojo mokslo reformą, Seimo nariai nusprendė priešingai – Konstitucinio Teismo „rankomis“ sudaryti prielaidas alternatyviai aukštojo mokslo pertvarkai. Tam buvo iš anksto paruoštas atskiras įstatymo projektas, kurio pateikimui nebuvo sulaukta nei Rektorių konferencijos nei studentų atstovų pritarimo.

Studentų atstovai Lietuvos studentų sąjungoje atsiribojo nuo žiniasklaidoje pasirodžiusių kaltinimų, esą 19-tus metus šalyje veikianti organizacija „atvirai pasiduoda“ Švietimo ir mokslo ministerijos įtakai siekiant aukštojo mokslo pertvarkos tęstinumo. Studentų sąjungos atstovai akcentavo, jog užuot svaidžiusis nepagrįstais kaltinimais ar įtarimais, derėtų adekvačiai vertinti tikrovę, sąžininga ir oria argumentų kalba spręsti kylančias problemas. Studentų sąjungos vadovas D. Dikšaitis pabrėžė, kad ne kokia nors ministerija ar kita valdžios institucija, bet į Studentų sąjungos Tarybą susibūrę studentų atstovai sutarė dėl permainų aukštajame moksle. Šiuo klausimu dar 2007 m. vasaros pabaigoje buvo parengta speciali pozicija, kurios Studentų sąjunga ir laikėsi priimant prieštaringai vertintą aukštojo mokslo reformą.

Užsienio studentams studijų sąlygos Lietuvoje yra apsunkintos, o vidinė studijų kokybė – neužtikrinama. Tokias opiausias aukštojo mokslo reformos spragas aptarė Lietuvos studentų lyderiai drauge su Švietimo ir mokslo ministerijos ir kitų institucijų atstovais Lietuvos studentų sąjungos inicijuotuose ir 2011 m. kovą vykusiuose akademiniuose pusryčiuose, tema „Dveji aukštojo mokslo pertvarkos metai: nuo pažadų

prie realybės“. Kita problema, kamavusi Studentų sąjungos atstovus, buvo skirtingas Mokslo ir studijų įstatymo interpretavimas aukštosiose mokyklose. 2011 m. Studentų sąjungos atstovai kreipėsi į LEU ir KU administracijas, kadangi šiose aukštosiose mokyklose rotacija pradėta vykdyti ir magistrantūros studijų studentams. Po susitikimų su šių aukštųjų mokyklų atstovais, LEU administracija nusprendė ydingos praktikos nebetaikyti, KU magistrantų rotaciją pavadino „konkursu“ ir į studentų atstovų pastabas dėmesio nekreipė. Tuomet 2011 m. rugsėjį Studentų sąjunga kreipėsi į Švietimo ir mokslo ministeriją, kuri sutiko su pateiktomis pastabomis dėl KU vykdomo magistrantų rotavimo ir nurodė universitetui rotacijos magistro studijose nebevykdyti, vis dėlto, universitetas ir į ministerijos nurodymą nesureagavo. Kitas žingsnis turėjo būti kreipimasis į teismą, vis dėlto KUSS neprieštaraujant universitete vykdomam „konkursui“ Studentų sąjunga nusprendė į situaciją nebesikišti.

2011 m. pabaigoje Konstitucinis Teismas paskelbė, kad Mokslo ir studijų įstatymo nuostatos apibrėžiančios aukštųjų mokyklų valdymą ir studijų finansavimą prieštarauja Konstitucijai. Konstitucinio Teismo išaiškinime minima, kad rotacijos tvarka, kuomet studentai rotuojami kas dvejus metus, o ne po kiekvieno žinių patikrinimo – semestro, yra antikonstitucinė. Tuomet ši spraga ištaisyta priėmus Mokslo ir studijų įstatymo pataisą, kurioje nurodoma, jog studentai turi būti rotuojami ne rečiau kaip kartą per metus.

Po Konstitucinio Teismo išaiškinimo dėl aukštųjų mokyklų valdymo Studentų atstovams atsirado galimybė gerinti studentų atstovavimą aukštosiose mokyklose. Studentų sąjungos Tarybos posėdyje buvo suformuluota Mokslo ir studijų įstatymo pataisa, kurioje nurodoma, kad į aukštosios mokyklos Tarybą turėtų būti įtrauktas nebe vienas, o du studentų atstovai. Šią pataisą palaikė Švietimo ir mokslo ministras G. Steponavičius. Vis dėlto tam pasipriešino universitetų rektoriai. Reaguodama į tokį rektorių sprendimą, 2012 m. balandžio 3 d. Studentų sąjunga įvykdė studentų akciją, skirtą palaikyti antro studentų atstovo įtraukimą į aukštųjų mokyklų Tarybų sudėtį. Taip pat Studentų sąjunga, prašydama palaikymo, kreipėsi į Suomijos, Danijos, Islandijos, Latvijos ir Estijos studentų sąjungas. Sąjungos, palaikydamos Lietuvos studentų sąjungą, raštiškai kreipėsi į Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto narius, ragindamos pritarti įstatymo pataisai. Po šių veiksmų Seimo komitetas pritarė siūlymui, jog nuo šiol studentus aukštųjų mokyklų Tarybose atstovautų nebe vienas, o du atstovai. Taip pat pritarta Studentų sąjungos siūlymui suteikti studentams galimybę atlikti savanorišką praktiką pasirašius dvišalę sutartį.

Siekiant įvertinti aukštojo mokslo pertvarkos rezultatus 2012 m. kovo mėn. Studentų sąjunga suorganizavo konferenciją „Alma Mater: Aukštojo mokslo pertvarkai treji“, kurios pagrindinis tikslas buvo įvertinti, kiek realiai įvykusi pertvarka atitiko jos tikslus, pradinę idėją bei pasižiūrėti, kas padaryta ir ką dar reikėtų padaryti, kad būtų galima galutinai vertinti reformą – pavykusi ji ar ne. Konferencijoje dalyvavęs Ministras Pirmininkas A. Kubilius džiaugėsi aukštojo mokslo reforma ir tarp aukštųjų mokyklų skatinama konkurencija. Tuo tarpu Studentų sąjungos prezidentas D. Dikšaitis teigė, jog lankstumo, modernumo ir žadėtų didesnių galimybių studentams naujoji studijų sistema dar vis neužtikrina.

Situacija pradėjo keistis po 2012 m. rinkimų į Seimą: Lietuvos socialdemokratų, Darbo bei Tvarkos ir teisingumo partijoms sudarius koaliciją ir gavus Seimo daugumą. 2013 m. kovo 29 d. Švietimo ir mokslo ministerijoje sudaryta darbo grupė Mokslo ir studijų įstatymo tobulinimui. Į ją buvo įtraukti ir Studentų sąjungos atstovai. Diskusijoms dėl Mokslo ir studijų įstatymo pataisų įgaunant pagreitį keitėsi Studentų sąjungos vadovas. 2013 m. balandžio 6 d. už Studentų sąjungos vairo stojo VDU studentas Paulius Baltokas. Pasikeitus vadovui, organizacijos pozicija iš esmės nesikeitė, Studentų sąjunga ir toliau teigė, kad reforma turi būti tobulinama, bet ne keičiama iš esmės.

Pagrindinės diskusijos įsivyravo dėl studijų finansavimo modelio. Studentų sąjunga griežtai nepritarė vis pasigirstančioms, dar 2000 m. menančioms, idėjoms įvesti fiksuotą įmoką už studijas, kurią turėtų mokėti visi studentai. Studentų atstovai tokį siūlymą kritikavo teigdami, jog jis prieštarautų Konstitucijai. Siekdama nustatyti koks aukštojo mokslo finansavimo modelis ir jo principai priimtini studentams ir moksleiviams bei palyginti valstybės finansuojamose ir nefinansuojamose vietose studijuojančių studentų požiūrį į finansavimo sistemą, 2013 m. lapkričio 11-18 d. Studentų sąjunga atliko tyrimą „Aukštojo mokslo finansavimas: studentų ir moksleivių nuomonė“. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog moksleiviams itin svarbi galimybė rinktis už studijas mokėti savo lėšomis, jei jų studijų apmokėjimui valstybės lėšų neužtenka. Netrukus pasirodė Lietuvos universitetų rektorių konferencijos pozicija keisti 41-ąjį Konstitucijos straipsnį, laiduojantį nemokamą mokslą gerai besimokantiems. Ją studentų atstovai įvertino itin kritiškai ir reikšdami nepritarimą kreipėsi į Seimą bei Vyriausybę.

2014 m. pabaigoje pasirodė dar vienas Konstitucinio Teismo išaiškinimas, kuriame konstatuojama, jog egzistavusi rotacija ir joje taikytas 20 proc. prastesnio mokymosi saugiklis neatitinka Konstitucijos, ka-

dangi sudaro sąlygas pažeisti gerai besimokančio piliečio apibrėžimą, pvz.: studentas, kurio vidurkis yra 6 balai gali išlaikyti valstybės finansavimą. Švietimo ir mokslo ministerija pateikė siūlymą, jog gerai besimokančiais būtų laikomi studentai, kurių vidurkis yra septyni balai arba didesnis. Netgi ketinta keisti dešimtbalės vertinimo sistemos balų aprašymus, septynetą apibrėžiant kaip „pakankamai gerai“, nebe „vidutiniškai“. Lietuvos studentų sąjunga beveik du metus aktyviai priešinosi siūlymui gerai besimokančio piliečio sąvoką sieti su konkrečiu pažymiu. Buvo organizuojamos interaktyvios protesto akcijos, Seimo nariams siunčiami elektroniniai laiškai, ant aukštųjų mokyklų kabinami plakatai kritikuojantys siūlymą, posėdžiuose ir organizuotose diskusijose atvirai reikšta kritika tokiam siūlymui. Aistros dėl „septyneto“ trumpam išblėso. Vis dėlto 2015 m. rugsėjo mėn. Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas nusprendė į darbotvarkę grąžinti, Studentų sąjungos nuomone, ydingą siūlymą įteisinti septynių balų vidurkį kaip gerai besimokančio studento apibrėžimą, tuomet studentija svarstė visas įmanomas priemones užkirsti kelią tokio sprendimo priėmimui. 2015 m. lapkričio mėn. buvo surengtas studentų piketas „Ne septynetui“, piketo dalyviai reikalavo, kad ministrė A. Pitrėnienė, atsižvelgusi į studentų prieštaravimą, atsiimtų pateiktą pataisą. Studentų sąjunga ir VU SA pristatė alternatyvų rotacijos mechanizmą, kurio pagrindinė idėja buvo finansavimą studijoms sieti ne su konkrečiu balu, o su studento įgyjamomis kompetencijomis. Pagal pateiktą siūlymą, gerai besimokančiu būtų laikomas studentas, įvykdęs savo studijų plane numatytus reikalavimus.

Galiausiai, 2016 m. gegužės mėn. vykusiame plenariniame Seimo posėdyje priimtas gerai besimokančio studento apibrėžimas. 70 iš 74 klausimo svarstyme dalyvavusių Parlamento narių sutiko, kad studentų pasiekimai turėtų būti skirstomi į tris pasiekimų lygmenis: puikų, tipinį ir slenkstinį. Gerai besimokančiu bus laikomas studentas, neturintis akademinių skolų, įvykdęs visus studijų programai vertinamuoju laikotarpiu keliamus reikalavimus ir pasiekęs puikų arba tipinį pasiekimų lygmenį. Taip dar kartą buvo išspręstas nuo pat LR Konstitucijos priėmimo 1992 m. keliamas klausimas kas turėtų būti laikomas gerai besimokančiu piliečiu.

Kalbant apie naują Mokslo ir studijų įstatymo redakciją, kuri buvo priimta 2016 m. birželį, reikia pastebėti, kad joje atsispindėjo ne vienas Studentų sąjungos siekis. Naujojoje redakcijoje numatyta, kad visi studentai turi teisę dėl asmeninių priežasčių kartą per studijų laikotarpį išeiti akademinių atostogų, priėmimo į aukštąsias mokyklas kriterijai bus taikomi tiek valstybės finansuojamose, tiek nefinansuojamose vietose

studijuosiantiems absolventams, skatinamąsias stipendijas galės gauti visi studentai, nepriklausomai nuo studijų finansavimo tipo, aukštosios mokyklos turės kartą per metus pristatyti akademinei bendruomenei vidinių kokybės apklausų rezultatus. Naujos įstatymo nuostatos įsigalios nuo 2017 m. sausio 1 d.

Po 2011 m. Konstitucinio Teismo išaiškinimo dėl aukštųjų mokyklų valdymo Studentų atstovams atsirado galimybė gerinanti studentų atstovavimą aukštosiose mokyklose. Studentų sąjungos Tarybos posėdyje buvo suformuluota Mokslo ir studijų įstatymo pataisa, kurioje nurodoma, kad į aukštosios mokyklos Tarybą turėtų būti įtrauktas nebe vienas, o du studentų atstovai. Vis dėlto tam pasipriešino universitetų rektoriai. Reaguodama į tokį rektorių sprendimą, 2012 m. balandžio mėn. Studentų sąjunga įvykdė studentų akciją, skirtą palaikyti antro studentų atstovo įtraukimą į aukštųjų mokyklų Tarybų sudėtį.

2012 m. gruodžio 12 d. prie Seimo milžiniškomis žirklėmis buvo karpomi saitai tarp Vyriausybės ir akademinės bendruomenės – tokiu spektakliu studentai piktinosi, kad XVI-osios Vyriausybės programinės nuostatos aukštojo mokslo srityje buvo priimtos nepasitarus su akademine bendruomene.

2015 m. lapkričio 11 d. prie Švietimo ir mokslo ministerijos piketavę studentai reikalavo, kad ministrė A. Pitrėnienė atsiimtų Mokslo ir studijų įstatymo pataisą, kuria siekiama „gerai besimokantį“ pilietį apibrėžti kaip tokį, kurio vidurkis yra didesnis nei septyni ir neturintį akademinių skolų. Anot piketavusių studentų, ši pataisa nėra teisinga, kadangi skirtingose studijų srityse ar skirtingose aukštosiose mokyklose vertinimo kultūra skiriasi ir pažymiu septyni vertinami skirtingi žinių lygiai.

II skyrius „Vieningas studentų judėjimas“

2012 m. spalio 3 d. Vilniaus apygardos teismui iškėlus bylą dėl LSAS bankroto ir galiausiai, 2013 m. balandžio 3 d., įsigaliojus teismo nutarčiai dėl organizacijos pripažinimo bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto, buvo aišku, kad praėjus daugiau nei dešimtmečiui Lietuvos studentus nacionaliniu ir tarptautiniu mastu vėl atstovauja vienintelė organizacija – Lietuvos studentų sąjunga. Tuomet Studentų sąjungos Taryba aktyviai diskutavo dėl studentų savivaldų, priklausiusių LSAS, prisijungimo. Tuometinis prezidentas D. Dikšaitis teigė, kad Studentų sąjunga yra atvira dialogui su potencialiais naujais nariais ir yra pasirengusi ieškoti sąlyčio taškų.

Neilgai trukus, 2013 m. balandžio 6 d. vykusioje ataskaitos teikimo ir rinkiminėje konferencijoje prie Studentų sąjungos prisijungė keturios studentų savivaldos: Studentų sąjungos narių skaičius perkopė antrą dešimtį. Šiuo metu Lietuvos studentų sąjunga vienija 12 Vilniaus regione, 12 Kauno regione ir 8 Klaipėdos regione veikiančias studentų savivaldas ir viso turi 32 narius. 18 savivaldų Studentų sąjungos veikloje dalyvauja tikrųjų narių teisėmis, 14 – narių-stebėtojų. Studentų sąjungos prezidentas P. Baltokas teigia, kad 14 naujų savivaldų prisijungimas prie organizacijos per šiek tiek mažiau nei 4 metus buvo reikšmingas pokytis. „Naujos savivaldos atsinešė savo tradicijas ir supratimą apie tai, kaip turi atrodyti Studentų sąjunga. Mes keičiamės su kiekviena nauja savivalda, kiekviena savivalda keičiasi su kasmet atsinaujinančia karta. Taip ir turi būti, Studentų sąjunga šiandien yra tokia, kokią ją sukūrėme per 25-erius veiklos metus. Rytoj ji bus tokia, kokią ją kuriame šiandien“, – sako P. Baltokas.

1995 m. kovo 6-7 d. Lietuvos teisės akademijos studentų atstovybė (MRUSA) suorganizavo Studentų sąjungos sąskrydį, jo metu buvo parengtas kreipimasis į šalies vadovus, kuriame buvo nurodoma išaiškinti „gerai besimokančio studento“ sąvoką, pataisyti kreditavimo sistemą, didinti studentų atstovybių savivaldų įtaką universitetuose bei įteisinti Studentų sąjungos dalyvavimą formuojant švietimo politiką Lietuvoje. Nuo 2014 metų Lietuvos studentų sąjungos sąskrydis atgimė kaip galimybė skirtingų savivaldų atstovams susiburti, pabendrauti ir pailsėti prieš pasirengimą pirmakursių priėmimas.

Lietuvos studentų sąjungos Kalėdinis Padėkos vakaras 2015 m.

2016-2017 m. Lietuvos studentų sąjungos Tarybos nariai dalyvauja mokymų ciklo „Startuok. Veik. Vadovauk“ mokymuose „Teigiamo pokyčio aukštojoje mokykloje link“. Mokymų ciklo „Startuok. Veik. Vadovauk“ koncepcija sukurta 2008 m. Šių mokymų tikslas savivaldų nariams lygiagrečiai ugdyti studentų atstovavimo įgūdžius. Mokymai skirti patenkinti skirtingų lygių poreikiams: Studentų savivaldų vadovų įgūdžiams skirta dalis „Vadovauk“, pradedantiesiems ir pažengusiems – „Startuok“ bei „Veik“.

VII Epilogas rytojui

Studentų sąjungos 2016-2020 m. veiklos strategija *(patvirtinta 2016 m. balandžio mėn.)*

Studentų sąjungos misija: sėkmingos studijos studentų akimis.
Studentų sąjungos vizija: studentų savivaldų bendruomenė, kurianti Lietuvos aukštojo mokslo pažangą.
Studentų sąjungos vertybės: atsakomybė, kompetencija, laisvė, tęstinumas, studentiškumas.

Studentų sąjungos veiklos kryptys ir pagrindiniai tikslai:

Aukštojo mokslo pažangos kryptis

1) Nacionalinis planas ar susitarimas dėstytojų kompetencijoms kelti;
2) Stipendijos patenkinančios geriausių studentų finansinius poreikius;
3) Išorinis vertinimas darantis teigiamą ir realią įtaką studijų kokybei;
4) Orias gyvenimo sąlygas užtikrinantis bendrabutis;
5) Studentai aktyviai formuojantys savo studijų programą ir jos tvarkaraštį;
6) Studijų finansavimo sistemos tobulinimas siekiant didesnio socialinio teisingumo.

Pozicijų formavimo ir įgyvendinimo proceso pokyčių veiklos kryptis

1) Ilgalaikių Lietuvos studentų sąjungos pozicijų formavimo sistemos sukūrimas;
2) Lietuvos studentų sąjungos ilgalaikių pozicijų formavimas;
3) Lobizmo veiklų efektyvumo didinimas;
4) Sistemingas studentų problemų sprendimas;
5) Savivaldų atstovaujamų studentų apimties didinimas.

Žmonių išteklių stiprinimo veiklos kryptis

1) Besimokančios organizacijos kultūros kūrimas;
2) Priemonių formuojančių institucinę atmintį kūrimas;
3) Ryšio su kitomis studentiškomis organizacijomis stiprinimas.

Finansinių išteklių stiprinimo veiklos kryptis

1) Finansinių išteklių didinimas ir diversifikavimas, kuriant socialinius verslus;
2) Finansinių išteklių didinimas dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose ir projektinėje veikloje.

Lietuvos studentų sąjunga
A.Vivulskio g. 36, 2a., LT-03114 Vilnius
Telefonas: 8 (5) 2685330
Faksas: 8 (5) 2611797
El. paštas: info@lss.lt
www.lss.lt